

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

ปริญญาานิพนธ์

ของ

วรเกียรติ ทองไทย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2553

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

ปริญญาานิพนธ์

ของ

วรเกียรติ ทองไทย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

บทคัดย่อ

ของ

วรเกียรติ ทองไทย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2553

วรเกียรติ ทองไทย. (2553). *ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง.

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย และเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชายและหญิงที่มีอายุ 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนอนุบาลตาก อำเภอเมือง จังหวัดตาก ซึ่งได้จากวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มนักเรียนมา 1 ห้อง จำนวน 30 คน เวลาที่ใช้ในการทดลอง 6 สัปดาห์ ละ 4 วันๆ ละ 40 นาที รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าคือ หนังสือภาพ แผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพของเฮลเลนและเออร์บัน ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest – Posttest Design และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างด้วย t-test for Dependent Samples

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพอยู่ในระดับต่ำแต่หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพอยู่ในระดับปานกลาง และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพมีความคิดสร้างสรรค์หลังได้รับการกิจกรรมสูงกว่าก่อนได้รับการกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

EARLY CHILDHOOD CHILDREN' S CREATIVITY THROUGH STORY TELLING
FROM PICTURE BOOKS

AN ABSTRACT
BY
VARAKIERT THONGTHAI

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

May 2010

Varakiert Thongthai. (2010). *Early Childhood Children's Creativity through Story Telling from Picture Books*. Master thesis, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Dr. Yawvapa Tejagupta, Asst. Prof. Jiraporn Boonsong.

The purposes of this research were to study and compare early childhood children's creativity before and after story telling from picture books.

The samples of this study was 30 early childhood children, 5 – 6 years old who studied in kindergarten class at Anuban Tak School in Muang District, Tak Province, in the second semester of the academic year 2009. The samples were selected using simple random sampling technique. The experiment was carried out by the researcher 24 times, 6 weeks, 4 days per week and 40 minutes per day. The instruments used in this study were Picture Books, Lesson Plans for Story Telling from Picture Books and Creative Thinking - Drawing Production Test (TCT-DP) by Jellen and Urban. The research design was one group pretest – posttest design. The data were analyzed using mean, standard deviation, and t-test for Dependent Samples.

The result of this study revealed that early childhood children's creativity before story telling from picture books was at low level, but after story telling from picture books was at medium level, and scores of early childhood children's creativity after the experiment of story telling from picture books was higher than scores before the experiment with statistically significant at .01 level.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเรื่องจากหนังสือภาพ

ของ

วรเกียรติ ทองไทย

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย ให้นำเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัย

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่.....เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความสามารถอย่างสูงของรองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์ ประธานควบคุมปริญญาานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง กรรมการที่ปรึกษา ปริญญาานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ ประธานสอบปริญญาานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์ กรรมการสอบปริญญาานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ ตลอดจนชี้แนะ ทางแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และคณาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนถ่ายทอด ความรู้และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยจนทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์เกริก ยืนพันธ์ อาจารย์ปรีดา ปัญญาจันทร์ อาจารย์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัตนา จิวแหลม ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญญาพร ภูนากุล อาจารย์สันติศักดิ์ ผาผาย อาจารย์ศศกมล บุรีชฎะ และอาจารย์มาลัย เสริมสุข ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบและให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการสร้างเครื่องมือวิจัยให้มีคุณภาพ อาจารย์อนินทิตา ไปชะกฤษณะและอาจารย์หม่อมหลวงผกาผามาลัย เกษมศรี ที่กรุณาอนุญาตให้ใช้ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพของเยลเลนและเออร์บัน พร้อมทั้งให้คำแนะนำใน การตรวจและร่วมตรวจให้คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ อาจารย์กำจร วงศ์จันทร์วิรัช ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลตาก อาจารย์กาญจนา ราชบุตร อาจารย์ณัฐฐนิชา แสงเมือง และครู ประจำชั้นอนุบาลทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือทุกด้านในขณะที่ผู้วิจัยดำเนินการ ทดลอง และขอขอบคุณนักเรียนอนุบาลโรงเรียนอนุบาลตากทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการทดลองครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่ ๆ ที่ให้ความรัก และเป็นกำลังใจ ตลอดเวลา รวมถึงคณาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนถ่ายทอดวิชาความรู้และประสบการณ์ที่เป็น ประโยชน์ และขอขอบคุณ เพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโทและปริญญาเอก ทุกท่านที่เป็นกำลังใจมาโดย ตลอด

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา และครูอาจารย์ทุกท่าน

วรเกียรติ ทองไทย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	4
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	4
ระยะเวลาในการทดลอง	4
ตัวแปรที่ศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
สมมติฐานในการวิจัย	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์	7
ความหมายของความคิดสร้างสรรค์	7
ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์	11
องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์	13
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์	15
กระบวนการคิดสร้างสรรค์	19
พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์	20
ลักษณะพฤติกรรมของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์	21
หลักการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์	25

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่าเรื่องและหนังสือภาพ	28
ความหมายของการเล่าเรื่อง	28
ทฤษฎีการเล่าเรื่อง	29
ความหมายของหนังสือภาพ	31
ความสำคัญของหนังสือภาพ	32
ประเภทของหนังสือภาพ	34
ลักษณะหนังสือภาพสำหรับเด็ก	35
การเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่าเรื่องและหนังสือภาพ	40
3 วิธีดำเนินการวิจัย	45
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	45
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	45
การเก็บรวบรวมข้อมูล	54
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	56
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	64
ความมุ่งหมายของการวิจัย	64
สมมติฐานในการวิจัย	64
ขอบเขตของการวิจัย	64
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	65

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
วิธีดำเนินการทดลอง	66
การวิเคราะห์ข้อมูล	67
สรุปผลการวิจัย	67
อภิปรายผล	67
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย	71
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้	72
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	72
บรรณานุกรม	73
ภาคผนวก	82
ภาคผนวก ก	83
คู่มือการใช้หนังสือภาพ	84
คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ	90
ภาคผนวก ข	96
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	97
ภาคผนวก ค	98
ภาพประกอบของหนังสือภาพและตัวละครเรื่อง “เต่าทะเล”	99
ภาพเด็กนักเรียนกำลังทำกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ	100
ประวัติย่อผู้วิจัย	102

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การแปลผลระดับความคิดสร้างสรรค์	54
2 แบบแผนการทดลอง	54
3 กำหนดการจัดกิจกรรมในการทดลองการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ	55
4 ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจาก หนังสือภาพ	60
5 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัด กิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ	61
6 ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามผลความเปลี่ยนแปลงของความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ (N = 30)	62

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
---	----------------------------	---

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษย์เป็นผู้มีความสามารถในการเรียนรู้และสร้างสรรค์เพราะมีสมองที่ทำหน้าที่ในการคิด “ความคิด” จึงเปรียบเสมือนศาสตร์อาวุธอันทรงพลังที่สามารถช่วยให้มนุษย์ฟันฝ่าอุปสรรคและปัญหาต่างๆ ไปสู่จุดหมายปลายทางสุดแต่จะใช้ความคิดนั้นไปในทิศทางใด (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. 2546: 26) สำหรับทิศทางในการคิดนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทไว้ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2521 มีความตอนหนึ่งดังนี้ (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. 2550: 101)

“วิชา กับ ความคิดนี้ ถ้าพิจารณาดูจะเห็นว่า ความคิดเป็นตัวนำวิชา คือ ความคิดจะต้อง เกิดขึ้นก่อน จึงจะนำเอาวิชามาใช้ได้ แต่การคิดนั้นอาจคิดได้หลายอย่าง จะคิดให้วิเศษนะคือ คิดแล้วทำให้เจริญงอกงามก็ได้ จะคิดให้หายนะ คือ คิดแล้วให้พินาศก็หายก็ได้ การคิดให้เจริญจึงต้องมีหลักอาศัย หมายความว่า เมื่อคิดเรื่องใดสิ่งใด ต้องตั้งใจให้มั่นคงในความเป็นกลาง ไม่ปล่อยให้ออคติอย่างหนึ่งอย่างใดครอบงำ ให้มีแต่ความจริงใจอันเที่ยงตรงตามเหตุตามผลที่ถูกแท้และเป็นธรรม ซึ่งจะทำให้ยังทราบถึงจุดมุ่งหมายและประโยชน์ที่แท้จริงของภารกิจที่จะทำ พร้อมทั้งวิถีทางที่จะทำการนั้นโดยถูกต้องแน่นอน และเมื่อความคิดเช่นนี้เกิดขึ้นแล้ว ก็จะสามารถนำเอาวิชาการมาใช้สร้างสรรค์ประโยชน์ความสำเร็จ และความเจริญให้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพเต็มเปี่ยม”

พระบรมราโชวาทที่อัญเชิญมาข้างต้นนี้มีคุณค่าอย่างยิ่ง เพราะชี้ให้เห็นถึงทิศทางในการคิด ว่าต้องเป็นไปในทางสร้างสรรค์ ในทางที่ถูกต้อง ปราศจากอคติใดๆ มาครอบงำจึงจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวม (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. 2546: 27)

ธรรมชาติได้มอบร่างกายและจิตใจได้สำนึกให้แก่เหล่าสรรพสัตว์ตั้งเป็นพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตทุกรูปแบบ แต่สิ่งเดียวที่ทำให้สัตว์จำพวกมนุษย์สามารถก้าวล้ำขอบเขตของความเป็นเดรัจฉานได้นั้น คือ “จินตนาการ” ซึ่งถือว่าเป็นของขวัญอันประเสริฐสุดที่ธรรมชาติได้มอบให้แก่มวลมนุษย์ (เอกลักษณ์ ยัมวิไล. 2549: 20) มนุษย์จึงเป็นสัตว์โลกชนิดเดียวที่รู้จักใช้สมองในการคิดสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เพื่อตนเองและสังคมตลอดเวลา ลูกสัตว์ทุกชนิดเมื่อแรกเกิดต้องรีบช่วยเหลือตนเองให้เร็วที่สุดเพื่อการมีชีวิตรอดต่อไป แต่สำหรับลูกมนุษย์แล้วต้องใช้เวลาในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ อีกหลายปี เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นวัยที่สมองและร่างกายมีอัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ขนาดของสมองจะมีอัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วง 3 ปีแรกหลังเกิด และจะเจริญถึง

ขีดสุดเมื่ออายุประมาณ 6-8 ปี ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการจะมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในเด็กปฐมวัย ซึ่งเด็กในวัยนี้จะสามารถเข้าใจและจดจำสิ่งที่เป็นรูปธรรมได้เร็วกว่านามธรรม (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. 2550: 3) ทอร์เรนซ์ (อารี พันธุ์ณี. 2545: 2; อ้างถึง Torrance) ที่กล่าวว่า ในช่วงปฐมวัยหรือช่วง 6 ปีแรกของชีวิตเป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูง ศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กกำลังพัฒนา ดังนั้น ถ้าหากช่วงวัยนี้เด็กได้รับประสบการณ์หรือกิจกรรมที่เหมาะสมด้วยการสอน การฝึกฝน และการฝึกปฏิบัติที่ถูกต้องวิธีอย่างต่อเนื่องก็ถือว่าเป็นการเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ซึ่งเท่ากับเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในวัยต่อมาจนถึงวัยผู้ใหญ่

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่อยู่ในช่วงพลังแห่งการเรียนรู้ซึ่งเป็นรากฐานแห่งการพัฒนาศักยภาพทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมิได้อยู่ที่ตัวครูเป็นผู้บอกถ่ายทอดไปยังตัวเด็ก แต่ควรให้เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมและสร้างสรรค์ความรู้ขึ้นด้วยตนเองผ่านการเล่น สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2545: 4,9) กล่าวถึงแนวคิดของฟร็อบเบล (Froebel) ที่ว่า การเล่นเป็นวิธีสอนที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการและกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี นอกจากนี้ความคิดสร้างสรรค์จะเด่นชัดในวัยเด็ก ถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างถูกต้อง พลังนั้นจะค่อยๆ หายไปตามวัยที่เพิ่มขึ้น (อารี พันธุ์ณี. 2546ข: 15)

ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้จากการทำกิจกรรมที่อิสระในการคิด การสังเกต การเก็บรวบรวมข้อมูลจนได้ผลสู่การสร้างสรรค์สิ่งที่คิด ซึ่งเป็นกระบวนการนำไปสู่การสร้างสรรค์โดยต้องอยู่ภายใต้บรรยากาศที่อิสระ การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เกิดการสร้างสรรค์ควรจัดในรูปกิจกรรมที่让孩子ได้คิดและได้ลงมือกระทำ (กุลยา ตันติผลลาชีวะ. 2547: 187) ซึ่งธรรมชาติของเด็กทุกคนชอบเล่นและการเล่นจะช่วยให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ ได้ทดลองทำในสิ่งที่เขาคิดขึ้นเองและเป็นการตอบสนองของความต้องการของความต้องการของวัยของเด็ก เด็กจะเกิดการเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ และได้รับประสบการณ์ของความสำเร็จและสมหวังจากการเล่น ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง กล้าที่จะคิดและทดลองทำสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ อันเป็นลักษณะสำคัญที่ทำให้เกิดการเริ่มต้นของความคิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล่นอย่างอิสระกับของเล่นที่ใช้จินตนาการ

หนังสือภาพเป็นหนังสือที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านต่างๆ รวมถึงความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของเด็ก ทาดาชิ มัตซึอิ (2547: 3, 28) กล่าวว่า หนังสือภาพเป็นหนังสือสำหรับเด็กที่ให้ “ความสุขและความสนุกแก่เด็ก” และช่วยจุดประกายความสนใจที่มีต่อหนังสือให้เกิดขึ้นในใจเด็ก นอกจากนี้เนลสัน, อักสุโกะ และจอลันสัน (Jalongo; et al. 2002, Spring: 168; citing Nelson, K. E.; Aksu-Koc, A.; & Johnson, C. E. (Eds.). 2001. *Children's language: Developing narrative and discourse competence*. unpagged.) ยังพูดถึงการเล่าเรื่องของเด็กว่า เด็กจะจินตนาการจาก

ภาพที่ให้เห็นหรือฟังเรื่องที่ใหญ่เล่าประกอบการดูภาพ โดยเฉพาะหนังสือภาพที่ไม่มีคำบรรยาย (Wordless Picture Books) จะช่วยกระตุ้นให้เด็กได้ค้นพบวิธีการเล่าเรื่องให้เกิดขึ้นในตนเอง สามารถถ่ายทอดเรื่องราวและเข้าใจในลำดับขั้นตอนของเรื่องราว เป็นการฝึกทักษะการพูดหรือการเขียนเรื่องเล่าและเพิ่มพูนความสามารถทางสติปัญญาด้วย นอกจากนี้ ลี (Cho; & Kim. 1999: Online; citing Lee. 1998, unpagued) ยังกล่าวถึงหนังสือภาพที่ไม่มีคำบรรยายว่าสามารถช่วยกระตุ้นและส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ได้

การจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยนั้นมีหลายวิธี เช่น การเล่าเรื่องจากภาพ (กรรณิการ์ ธีระสังวร. 2545) ศิลปสร้างสรรค์ต่อเติมด้วยลายเส้น (ประสิทธิ์รักษ์ เจริญผล. 2547) การเล่นเกมใช้วัสดุธรรมชาติ (กัญญา ศิลปะกิจยาน. 2549) และการวาดภาพประกอบเสียงเพลงไทยเดิม (นันทพัชร จิรขจรชัย. 2551) ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้สามารถส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้ ดังนั้นถ้ามีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดเล่าเรื่องอย่างเสรีด้วยการใช้หนังสือภาพที่ไม่มีคำบรรยายก็น่าจะทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นด้วย

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยคิดว่าการใช้หนังสือภาพที่ไม่มีเนื้อหา แต่ให้เด็กใช้ตุ๊กตากระดาษเป็นตัวละครในการเล่าเรื่องตามจินตนาการของตนกับเพื่อน ๆ โดยมีภาพประกอบของหนังสือภาพเป็นฉากก็น่าจะเป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสร้างหนังสือภาพที่ไม่มีเนื้อเรื่องมีเพียงภาพประกอบเป็นฉากและตั้งตัวละครออกมาทำเป็นตุ๊กตาเพื่อให้เด็กใช้เล่าเรื่องประกอบฉากตามความคิดและจินตนาการของตน แล้วศึกษาดูว่า กิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพจะมีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหรือไม่ ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยที่ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งยังเป็นการช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความรักในการอ่านหนังสือในโอกาสต่อไปด้วย นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อพ่อ แม่ ผู้ปกครองและครู รวมทั้งผู้ที่สนใจ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กไทยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยสามารถจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย และเป็นแนวทางสำหรับพ่อแม่ และผู้ปกครองในการสนับสนุนส่งเสริมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชายและหญิงที่มีอายุ 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนอนุบาลตาก อำเภอเมือง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 จำนวน 4 ห้อง รวมมีนักเรียนทั้งสิ้น 126 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชายและหญิงที่มีอายุ 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนอนุบาลตาก อำเภอเมือง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 ซึ่งได้จากวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มเด็กมา 1 ห้อง จำนวน 30 คน

ระยะเวลาในการทดลอง

การศึกษาค้นคว้านี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ ละครึ่ง 4 วัน คือ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ วันละ 1 ครั้งๆ ละ 40 นาที ในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์ ตั้งแต่เวลา 09:00 – 09:40 น. รวมการทดลองทั้งสิ้น 24 ครั้ง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ กิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ
2. ตัวแปรตาม คือ ความคิดสร้างสรรค์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียนชายและหญิงที่มีอายุ 5-6 ปี และกำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนอนุบาลตาก อำเภอเมือง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1

2. **หนังสือภาพ** หมายถึง หนังสือภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีแต่ภาพประกอบที่สะท้อนเรื่องราวตามชื่อเรื่องแต่ไม่มีเนื้อเรื่อง เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดเล่าเรื่องขึ้นเองอย่างเสรีจากความรู้ ประสบการณ์และจินตนาการของตนเองแสดงความคิดและความสามารถทางภาษาในการเล่าเรื่องผ่านตัวละครและใช้ภาพประกอบหนังสือภาพเป็นฉากในการเล่าเรื่อง หนังสือภาพชุดนี้มีจำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ เรื่องเต่าทะเล เรื่องไดโนเสาร์ เรื่องสัตว์ในป่า เรื่องบ้านแสนสุข เรื่องการละเล่น และเรื่องการซื้อขาย

3. **ตัวละคร** หมายถึง ตุ๊กตากระดาษที่เป็นรูปคน สัตว์ และสิ่งของ เพื่อให้นักเรียนใช้เป็นตัวแสดงบทบาทสมมติประกอบการเล่าเรื่อง

4. **กิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ** หมายถึง การจัดประสบการณ์เรียนรู้ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ด้วยการให้นักเรียนได้เล่าเรื่องจากหนังสือภาพทั้ง 6 เรื่องที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามความคิด ประสบการณ์ จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนร่วมกับเพื่อนๆ ในกลุ่มอย่างอิสระ และสร้างสรรค์ผลงานวาดภาพระบายสีตามจินตนาการของตน โดยมีวิธีดำเนินกิจกรรมดังนี้

4.1 ขั้นนำ นำเข้าสู่บทเรียนด้วยการร้องเพลงหรือท่องคำคล้องจอง ครูแนะนำหนังสือภาพและวิธีใช้หนังสือภาพ

4.2 ขั้นดำเนินกิจกรรม ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่มๆ ละ 5 คน และแจกหนังสือภาพให้กลุ่มละ 1 เล่ม เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เล่าเรื่องโดยมีตัวละครเป็นตัวแสดงบทบาทสมมติถ่ายทอดเรื่องราวและใช้ภาพประกอบของหนังสือภาพเป็นฉากของเรื่อง

4.3 ขั้นสรุป ให้นักเรียนวาดภาพที่เกี่ยวกับเรื่องที่เล่าพร้อมตั้งชื่อภาพและระบายสี

5. **ความคิดสร้างสรรค์** หมายถึง ความสามารถของสมองในการคิดจินตนาการ ผสมผสานความรู้และประสบการณ์อันจะนำไปสู่การคิดเล่าเรื่องราวต่างๆ ในรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นลักษณะของความคิดอเนกนัย ซึ่งในงานวิจัยนี้ศึกษาองค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้

5.1 **ความคิดริเริ่ม** หมายถึง ความสามารถในการคิดเล่าเรื่องราวต่างๆ ที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำใคร และต่างไปจากเรื่องราวธรรมดา

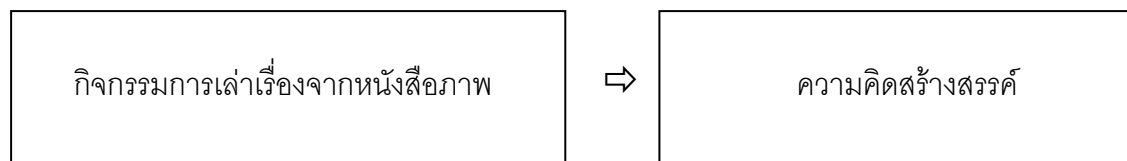
5.2 **ความคิดคล่องตัว** หมายถึง ความสามารถในการคิดเล่าเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว มีปริมาณความคิดในเรื่องนั้นๆ มากโดยไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกันในเวลาจำกัด

5.3 **ความคิดยืดหยุ่น** หมายถึง ความสามารถในการคิดเล่าเรื่องราวต่างๆ และดัดแปลงเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างอิสระ หลากแง่มุม และไม่ซ้ำกันได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

5.4 **ความคิดละเอียดลออ** หมายถึง ความสามารถในการคิดเล่าเรื่องราวต่างๆ และเพิ่มเติมตกแต่งรายละเอียดหรืออธิบายขยายเรื่องราวต่างๆ ให้ได้ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ความคิดสร้างสรรค์ในงานวิจัยนี้ได้จากคะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen; & Urban)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
 - 1.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์
 - 1.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์
 - 1.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์
 - 1.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
 - 1.5 กระบวนการคิดสร้างสรรค์
 - 1.6 พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์
 - 1.7 ลักษณะพฤติกรรมของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์
 - 1.8 หลักการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
 - 1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ
 - 2.1 ความหมายของการเล่าเรื่อง
 - 2.2 ทฤษฎีการเล่าเรื่อง
 - 2.3 ความหมายของหนังสือภาพ
 - 2.4 ความสำคัญของหนังสือภาพ
 - 2.5 ประเภทของหนังสือภาพ
 - 2.6 ลักษณะหนังสือภาพสำหรับเด็ก
 - 2.7 การเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ
 - 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

1.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน ยากแก่การให้คำจำกัดความที่แน่นอนตายตัว จึงได้มีผู้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ในแง่มุมต่างๆ ดังต่อไปนี้

กิลฟอร์ด (อารี พันธมณี. 2546ก: 155; อ้างอิงจาก Guilford, J. P. 1967. *The Nature of Human Intelligence*. p. 61) ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นลักษณะของความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) ที่มีความคิดหลายทิศทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล ซึ่งลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่ความคิดในการประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมทั้งการคิดหาวิธีแก้ปัญหาได้สำเร็จด้วย ความคิดอเนกนัยนี้จะประกอบด้วยความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

ทอร์เรนซ์ (เยวพา เดชะคุปต์. 2536: 43; อ้างอิงจาก Torrance, E.P. 1964. *Education and the Creative Potential*. p. 16) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการของความรู้สึกไวต่อปัญหาหรือสิ่งที่บกพร่องขาดหายไปและรวบรวมความคิดหรือตั้งเป็นสมมติฐาน ทำการทดลองสมมติฐาน และเผยแพร่ผลที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานนั้น

เยลเลน และเออร์บัน (อารีรัชต์ ชวกาญจนกิจ. 2548: 40; อ้างอิงจาก Jellen, G.; & Urban, K. 1986. Autumn. *The Creative Child and Adult Quaterly*. p. 138) ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นการคิดอย่างมีสาระในเชิงนวัตกรรม จินตนาการ และความคิดอเนกนัย ซึ่งรวมถึงความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดประณีต ความกล้าเสี่ยงและอารมณ์ขัน

เยวพา เดชะคุปต์ (2536: 44) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถหรือกระบวนการทางสมองที่คิด หรือคิดในลักษณะอเนกนัย ซึ่งจะนำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งแปลกใหม่

สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2537: 2) กล่าวว่า ถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์ในเชิงผลงาน ผลงานนั้นต้องเป็นงานที่แปลกใหม่ มีคุณค่า และใช้ได้โดยมีคนยอมรับ ถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์ในเชิงกระบวนการ ต้องเป็นกระบวนการที่มีการเชื่อมโยงสัมพันธ์ของหรือความคิดที่มีความแตกต่างกันมากเข้าด้วยกัน และถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์เชิงบุคคล บุคคลนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความแปลก เป็นตัวของตัวเอง เป็นผู้ที่มีความคิดคล่อง มีความคิดยืดหยุ่น และสามารถให้รายละเอียดในความคิดนั้นๆ ได้

จงลักษณ์ ช่างปลื้ม (2541: 7) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองของมนุษย์ที่คิดหลายแง่หลายมุม เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ โดยมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความคิดจินตนาการแปลกใหม่ ด้วยการคิดดัดแปลงจากความคิดเดิมผสมผสานให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้น ตลอดจนความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถนี้มีอยู่ในตัวของแต่ละบุคคลในระดับที่แตกต่างกันซึ่งสามารถพัฒนาขึ้นได้ถ้าได้รับการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม

สัตยา สายเชื้อ (2541: 46) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความสามารถคิดของมนุษย์ โดยแสดงออกในรูปของสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ แสดงออกหลายทาง ทั้งนี้ โดยอาศัยความรู้จากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่

วารุณี สกฤฎารักษ์ (2545: 7) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดได้หลายทิศทาง เป็นการนำประสบการณ์เดิมและความรู้เดิมมาผสมผสานเข้ากับความรู้ใหม่เพื่อคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่หรือสร้างรูปแบบใหม่ที่ไม่ซ้ำแบบเดิม และเป็นความรู้สึกที่ไวต่อปัญหา มองปัญหาได้หลายแง่หลายมุม บุคคลแต่ละคนจะมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันและสามารถพัฒนาได้ทุกระดับอายุถ้าได้รับการส่งเสริมและอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

กรรณิการ์ สุสม (2546: 10) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวบุคคลทุกคน เป็นความคิดที่คิดได้หลายทิศทาง เป็นความคิดแปลกใหม่อันเป็นลักษณะเฉพาะของตนเองที่ไม่ซ้ำแบบเดิมหรือลอกเลียนแบบใคร ซึ่งอาจแสดงออกมาในรูปแบบของกระบวนการคิดหรือพฤติกรรม หรืออาจอยู่ในรูปของผลผลิต ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องกันตลอดไป

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2546: 7) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของสมองที่คิดได้กว้างไกลหลายแง่มุม เรียกว่า ความคิดแบบอนกนัย ซึ่งทำให้เกิดความคิดแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม และเป็นความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ รอบตัว เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ จนเกิดปฏิกิริยาตอบสนองให้เกิดความคิดเชิงจินตนาการซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของความคิดสร้างสรรค์อันจะนำไปสู่การประดิษฐ์หรือคิดค้นสิ่งแปลกใหม่ หรือเพื่อการแก้ไขปัญหาซึ่งจะต้องอาศัยการบูรณาการจากประสบการณ์และความรู้ทั้งหมดที่ผ่านมา

วรรณภา กรัสพรหม (2546: 14) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการคิดทางสมองซึ่งมีความสามารถในการคิดที่หลากหลาย ได้หลายทิศทาง หลายแง่มุม แปลกใหม่จากเดิมสามารถนำไปสู่การคิดค้นพบสร้างผลผลิตที่แปลกใหม่จากเดิม รูปแบบใหม่ๆ ความคิดใหม่ๆ หรือผลิตผลงานใหม่ๆ โดยสามารถเชื่อมโยงนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี

อารี พันธุ์มณี (2546ก: 155) ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดในลักษณะอนกนัย อันนำไปสู่การค้นพบสิ่งแปลกใหม่ด้วยการคิดดัดแปลง ปรับแต่งความคิดเดิม และผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้น รวมทั้งการประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ตลอดจนวิธีการคิดหลักการและทฤษฎีได้เป็นผลสำเร็จ ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้มิใช่เพียงแต่คิดในสิ่งที่เป็นไปได้หรือสิ่งที่เป็นเหตุเป็นผลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ความคิดจินตนาการก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะก่อให้เกิดความแปลกใหม่ซึ่งต้องควบคู่กันไปกับความพยายามที่จะสร้างความคิดฝันหรือจินตนาการ

ให้เป็นไปได้ หรือที่เรียกว่าจินตนาการประยุกต์นั่นเอง จึงจะทำให้เกิดผลงานจากความคิดสร้างสรรค์ขึ้น

ประสิทธิ์รักษา เจริญผล (2547: 8) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของแต่ละบุคคลในการผสมผสานความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่เพื่อการแก้ปัญหา คิดค้นสิ่งใหม่ๆ ด้วยวิธีการที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำแบบเดิม ซึ่งอาจอยู่ในรูปของกระบวนการคิดผลผลิตหรือพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา ซึ่งความสามารถด้านนี้มีอยู่ในตัวบุคคลของแต่ละคนในระดับที่แตกต่างกันและสามารถพัฒนาขึ้นได้ด้วยการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม

ใจทิพย์ แก้วมงคล (2548: 13) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการคิดที่แปลกใหม่ เป็นผลรวมขั้นสุดท้ายของกระบวนการภายในสมองที่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ในแง่มุมใหม่ ประกอบด้วยความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความยืดหยุ่นในความคิด และความคิดรายละเอียด ซึ่งถือว่าเป็นความคิดที่ดีมีคุณค่า ส่งผลให้เกิดความคิดใหม่และมีประโยชน์ในการสร้างสรรค์ของบุคคล

อุทัยวรรณ ดอกพรม (2548: 3) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การใช้ประสบการณ์เดิมที่มีอยู่แล้วนำไปสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสถานการณ์ใหม่ๆ เป็นลักษณะของการคิดที่สัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ เพื่อให้เกิดผลผลิตแปลกๆ ใหม่ๆ เชิงสร้างสรรค์ หรืออาจเป็นในรูปของกระบวนการคิดในการใช้แก้ปัญหาอย่างลึกซึ้งซึ่งจนทำให้เกิดความถูกต้องสมบูรณ์ขึ้น ซึ่งในกระบวนการคิดนั้นเป็นไปในลักษณะของการคิดแบบอเนกนัย คือ คิดได้หลายทิศทาง หลายแง่มุม อันประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องในการคิด ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ

กัญญา ศิลปะกิจยาน (2549: 28) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่สามารถบูรณาการความรู้และประสบการณ์มาคิดได้อย่างกว้างไกล หลายทิศทาง หลายแง่มุม ซึ่งจะนำไปสู่วิธีการแก้ปัญหาต่างๆ นอกจากนี้ยังสามารถคิดนอกกรอบเพื่อเชื่อมโยงผสมผสานให้ได้สิ่งใหม่ อันจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

มาซารุ อิบุกะ (2549: 80) ผู้ก่อตั้งบริษัทโซนี่และเป็นผู้เขียนหนังสือเรื่อง “รอให้ถึงอนุบาลก็สายเสียแล้ว” ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า ในเบื้องต้นหมายถึง การแสดงจินตนาการหรือความรู้สึกอย่างอิสระในเรื่องที่เด็กมีความสนใจอย่างจริงจัง และในระดับสูงหมายถึงการค้นพบและค้นคิดสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมา เช่น ทฤษฎี ความคิด สิ่งประดิษฐ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้พัฒนามาจากความประทับใจในวัยเด็กเล็ก เพราะฉะนั้นสิ่งที่ผู้ใหญ่คิดว่าเป็นจินตนาการอันไร้สาระของเด็กนั้นแหละที่เป็นจุดเริ่มต้นของความคิดสร้างสรรค์

อรดี ตีระตระกุลเสรี (2549: 30) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของบุคคลที่นำความรู้และประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงกับสถานการณ์ใหม่ เป็นการคิดหลายแง่หลายมุม ทำให้เกิด

สิ่งที่มีคุณค่าและแปลกใหม่ หรือเป็นความสามารถในการปรับปรุงดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่เดิมให้เป็นสิ่งแปลกใหม่ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วยความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ

บงกช ทองเอี่ยม (2551: 7) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการคิดของบุคคลที่สามารถคิดได้หลายทิศทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล ซึ่งความสามารถในลักษณะการคิดแบบนี้สามารถนำไปสู่วิธีการคิดแก้ปัญหา การคิดค้นพบสิ่งใหม่ๆ ผลงานใหม่ๆ และหลักการหรือทฤษฎีใหม่ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่สามารถคิดได้กว้างไกล สลับซับซ้อนหลายแง่มุม ซึ่งเกิดจากการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ ประสบการณ์และจินตนาการมาบูรณาการให้เป็นความคิดที่แปลกใหม่และหลากหลาย เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การค้นพบสิ่งใหม่ๆ ทำให้สามารถคิดค้นสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการใหม่ๆ ซึ่งนำไปสู่การแก้ปัญหาและการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

1.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

อารี พันธุ์มณี (2545:1) กล่าวถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์และเป็นปัจจัยในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ ประเทศใดที่สามารถดึงเอาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของทรัพยากรมนุษย์ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากเท่าใด ก็ยิ่งมีโอกาสพัฒนาและเจริญก้าวหน้าได้มากเท่านั้น ดังเช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเยอรมนี ที่ประชาชนมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าใช้จินตนาการ จนสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่แปลกใหม่ เป็นประโยชน์เอื้ออำนวยความสะดวกและเหมาะสมกับสภาพการณ์

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2546: 27-40) กล่าวถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

1. ความสำคัญต่อมวลมนุษยชาติ เพราะหากมนุษย์ไม่มีความคิดสร้างสรรค์คงดำเนินชีวิตอย่างซ้ำซากจำเจ อีกทั้งมนุษย์ยังมีความอ่อนแอกว่าสัตว์โลกอื่นๆ หากเผชิญอันตรายก็ยากจะเอาตัวรอดได้ แต่มนุษย์มีความสามารถในการคิดและสร้างสรรค์โดยเฉพาะ “ภาษา” ที่ใช้ในการสื่อสาร ถ่ายทอด แลกเปลี่ยน และส่งต่อองค์ความรู้ วัฒนธรรมต่างๆ มีการสืบทอดเป็นมรดกแก่อนุชนโดยไม่ขาดสาย วัฒนธรรมทุกแขนงไม่ว่าจะเป็นศิลปะ ดนตรี วรรณคดี ประเพณี ศาสนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีล้วนเป็นผลิตผลที่ออกมาจากความคิดสร้างสรรค์ทั้งสิ้น

2. ความสำคัญต่อประเทศชาติ เพราะประเทศใดที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถในการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ก็จะช่วยทำให้สามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว

3. ความสำคัญต่อองค์กร เพราะองค์กรใดที่สามารถส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศในการทำงานที่มีลักษณะเปิดกว้างทางความคิด ผู้บริหารมีท่าทียอมรับและกระตุ้นให้พนักงานได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ก็จะเป็นการส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการร่วมมือและสร้างสรรค์ในการทำงาน ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้แก่องค์กร

4. ความสำคัญต่อปัจเจกบุคคล เพราะการคิดช่วยนำพาบุคคลไปพบจุดมุ่งหมายและแสวงหาคคุณค่าในชีวิต หากไม่มีความสามารถในการคิด บุคคลก็จะไม่สามารถดำเนินชีวิตไปในทางที่ดีขึ้นหรือแก้ปัญหาต่างๆ ได้ การที่จะคิดวางแผน แก้ปัญหา และตัดสินใจในชีวิตได้นั้นต้องมีการคิดที่ดี การคิดแบบสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต อุปสรรคของความคิดสร้างสรรค์อาจมาจากความเคยชิน การใช้เวลาว่างและพลังงานจำกัดประกอบกับความคิดที่ว่าทำแค่นี้ก็พอแล้ว ในทางตรงกันข้าม ผู้ที่ยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น กล้าที่จะเผชิญกับความยากลำบาก ไม่หวั่นกลัวต่อความล้มเหลว มีความมุ่งมั่นจริงจังที่จะทำสิ่งที่ตั้งใจไว้ให้สำเร็จ มีจินตนาการและลงมือปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผลด้วยความเอาใจจริงเอาใจใส่และความพยายามอย่างต่อเนื่อง ก็จะเป็นการยกระดับความสามารถ ความอดทน และความคิดริเริ่มให้มีโอกาสสร้างสรรค์ผลงานหรือนวัตกรรมต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งส่วนตนและส่วนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เจอร์ซิลด์ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2536: 45-46; อ้างอิงจาก Jersile. 1972. pp. 153-158) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ว่ามีส่วนช่วยส่งเสริมเด็กในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ส่งเสริมสุนทรียภาพให้เด็กรู้จักชื่นชมและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว โดยผู้ใหญ่ทำตัวให้เป็นตัวอย่างด้วยการยอมรับและชื่นชมผลงานของเด็ก และส่งเสริมให้เด็กรู้จักสังเกตสิ่งแปลกจากธรรมดา ได้ฟังในสิ่งที่ไม่เคยได้ยินได้ฟัง และหัดให้สนใจสิ่งต่างๆ รอบตัว เพื่อให้ตระหนักว่าทุกๆ อย่างมีความหมายสำหรับเขา

2. การทำงานสร้างสรรค์เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ ลดความกดดัน ความคับข้องใจ และความก้าวร้าวลงได้

3. ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือและตาด้วยการเล่นต่อบล็อก วาดรูประบายสี ฉีก-ตัด-ปะ-ขยำกระดาษ เป็นต้น

4. เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้า และทดลองเพื่อได้ใช้ความคิดริเริ่มและจินตนาการสร้างสิ่งใหม่ ๆ

5. สร้างลักษณะนิสัยที่ดีในการทำกิจกรรมด้วยการสอนให้รู้จักเก็บของให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และล้างมือให้สะอาดทุกครั้งเมื่อทำงานเสร็จ

จากความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดที่บุคคลนำมาใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ และสร้างสรรค์สิ่งที่ดีๆ ให้ชีวิตและสังคมเจริญ

ก้าวหน้า โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ให้เด็กปฐมวัยได้ใช้จินตนาการและความคิดริเริ่มในการสำรวจ ทดลอง แก้ปัญหาและคลายความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการแสวงหาความจริงและความถูกต้อง เพื่อให้เขาได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

1.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

อารี พันธุ์มณี (2545: 35-42, 159-161, 164) กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ โดยอ้างถึงกิลฟอร์ด (Guilford) ที่กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองที่คิดได้กว้างไกลหลายทิศทาง หลายแง่หลายมุม เป็นความคิดแบบกระจายและเรียกว่าเป็นลักษณะของความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) ซึ่งประกอบด้วย

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) คือ ความสามารถในการคิดสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่ซ้ำกับใคร และต่างไปจากความคิดธรรมดาหรือความคิดง่าย ๆ เป็นความคิดที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกมีความแปลกแตกต่างจากความคิดเดิมและไม่มีใครนึกถึงมาก่อน หรืออาจเกิดจากการคิดของเดิมที่มีอยู่แล้วคิดให้แปลกแตกต่างจากที่เคยเป็นหรือพลิกแพลงให้กลายเป็นสิ่งใหม่ที่ไม่เคยคาดคิด เป็นการนำเอาความคิดเก่ามาปรุงแต่งผสมผสานจนเกิดเป็นของใหม่ ความคิดริเริ่มจึงต้องอาศัยความกล้าคิด กล้าลองเพื่อทดสอบความคิดของตน บ่อยครั้งที่ความคิดริเริ่มจำเป็นต้องอาศัยความคิดจินตนาการ คิดเรื่องและคิดฝันจากจินตนาการ เป็นจินตนาการที่คู่กับความพยายามสร้างงานหรือทำให้จินตนาการเป็นความจริงขึ้นมาหรือที่เรียกว่า “จินตนาการประยุกต์” คือไม่ใช่คิดเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องคิดสร้างและหาทางทำให้เกิดผลงานจึงเป็นสิ่งคู่กัน เช่น คิดอยากบินได้เหมือนนกแต่คงเป็นไปไม่ได้ จนต่อมาพี่น้องตระกูลไรต์ก็สามารถคิดประดิษฐ์เครื่องบินได้สำเร็จ ความคิดจินตนาการนี้เป็นส่วนสำคัญของความคิดสร้างสรรค์หรือการสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ ดังที่ไอน์สไตน์เน้นว่า “จินตนาการสำคัญกว่าความรู้ (Imagination is more important than knowledge.)” ความคิดริเริ่มเป็นความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม พฤติกรรมของบุคคลที่มีความคิดริเริ่มจะเป็นบุคคลที่กล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าทดลอง กล้าเสี่ยง และเล่นกับความคิดของตน เขาจึงเป็นบุคคลที่มีเอกลักษณ์ของตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเอง จะไม่ขาดกลัวต่อสิ่งที่ลึกลับ ประหลาดหรือคลุมเครือ แต่กลับขี้ขลาดและทำทายเป็นอย่างกลอง รู้สึกพอใจและตื่นเต้นที่จะเผชิญกับสิ่งเหล่านั้นซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่มีสุขภาพจิตดีทีเดียว

2. ความคิดคล่องตัว (Fluency) คือ ความสามารถในการคิดหาคำตอบได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็วและมีปริมาณความคิดได้มากโดยไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกันในเวลาจำกัด โดยแบ่งออกเป็น

2.1 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำอย่างคล่องแคล่ว

2.2 ความคิดคล่องแคล่วทางการโยงสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดหาถ้อยคำที่เหมือนกันหรือคล้ายกันให้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนด

2.3 ความคิดคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็วเพื่อให้ได้วลีหรือประโยคที่ต้องการ

2.4 ความคิดคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด เช่น ให้คิดหาประโยชน์ของหมวกกันน็อกมาให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนดให้ซึ่งอาจเป็น 3, 5 หรือ 10 นาที ความคิดคล่องแคล่วในการคิดมีความสำคัญต่อการแก้ปัญหา เพราะในการแก้ปัญหาจะต้องแสวงหาคำตอบหรือวิธีแก้ไขหลายวิธีและต้องนำวิธีการเหล่านั้นมาทดลองจนกว่าจะพบวิธีการที่ถูกต้องตามที่ต้องการ

ความคิดคล่องแคล่วนับว่าเป็นความสามารถอันดับแรกในการที่จะพยายามเลือกเฟ้นให้ได้ความคิดที่ดีและเหมาะสมที่สุด โดยต้องคิดออกมาให้ได้มากหลายๆ อย่างและแตกต่างกันแล้วจึงนำความคิดที่ได้ทั้งหมดมาพิจารณาเปรียบเทียบกันว่าความคิดอันใดจะเป็นความคิดที่ดีที่สุดและให้ประโยชน์คุ้มค่าที่สุด

3. ความคิดยืดหยุ่นหรือความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) คือ ความสามารถในการคิดหาคำตอบได้หลายทิศทาง หลายชนิด หลายกลุ่ม หลายประเภท อย่างอิสระ ไม่ซ้ำกัน มีปริมาณของประเภทมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และคำตอบไม่ได้จัดอยู่ในกลุ่มหรือประเภทเดียวกัน เป็นการปรับความคิดให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Spontaneous Flexibility) เป็นความสามารถในการคิดให้ได้หลายประเภทอย่างอิสระ เช่น หวายใช้ทำอะไรได้บ้าง คำตอบคือ แก้ว ไซฟา กระบุง ตุ่มหู กระจาด ตะกร้อ ชั้นหนังสือ กีบเสียบผม กล่องใส่ดินสอ ตะกร้า เป็นต้น

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) ซึ่งมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา คนที่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดได้ไม่ซ้ำกัน เช่น นำเอาคำตอบในข้อ 3.1 มาจัดเป็นประเภทก็จะจัดได้ 5 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 เฟอร์นิเจอร์.....แก้ว ไซฟา ชั้นหนังสือ

ประเภทที่ 2 เครื่องใช้.....กระบุง กระจาด ตะกร้า

ประเภทที่ 3 เครื่องกีฬา.....ตะกร้อ

ประเภทที่ 4 เครื่องประดับ.....กิ๊บเสียบผม ตุ่มหู

ประเภทที่ 5 เครื่องเขียน.....กล่องใส่ดินสอ

ความคิดยืดหยุ่นเป็นปริมาณของจำพวก กลุ่มหรือประเภทที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าและ เช่นเดียวกับความคิดคล่องตัว คือ เน้นปริมาณเช่นกัน แต่เป็นปริมาณของประเภทยิ่งมีมากประเภทยิ่ง ดีหรือเป็นความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้ได้มากประเภทที่สุดเท่าที่จะมากได้ ซึ่งจะให้ คำตอบที่มีความหลากหลายและแตกแยกแขนงออกได้หลายแขนง ความคิดยืดหยุ่นเป็นตัวเสริมให้ ความคิดคล่องตัวมีความแปลกแตกต่างออกไป หลีกเลี่ยงการซ้ำซ้อนหรือเพิ่มคุณภาพความคิดให้มากขึ้นด้วยการจัดเป็นหมวดหมู่และหลักเกณฑ์ยิ่งขึ้น

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) คือ ความสามารถในการคิดเป็นขั้นตอนคิดใน รายละเอียดเกี่ยวกับการเพิ่มเติมตกแต่งรายละเอียดเพื่ออธิบายให้เห็นภาพพจน์ชัดเจน หรืออธิบาย ขยายความคิดหลักให้ได้ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แม้ว่าลักษณะของความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วย ความคิดหลายลักษณะ เช่น ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่นก็ตาม แต่ลักษณะ ความคิดละเอียดลออก็จะขาดเสียมิได้ เพราะถ้าปราศจากความคิดละเอียดลออแล้วก็ไม่อาจทำให้เกิดผลงานหรือผลิตผลสร้างสรรค์ที่สมบูรณ์ขึ้นมาได้

กิลฟอร์ดและฮอฟเนอร์ (เยาเวพา เดชะคุปต์. 2536: 47-48; อ้างอิงจาก Guilford; & Hoepfner. 1971. *The Analysis of Intelligence*. pp. 125-145) ได้ศึกษาถึงองค์ประกอบของ ความคิดสร้างสรรค์และพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออ ความไวต่อปัญหา ความสามารถในการให้คำนิยามใหม่ ความซึ่มซาบ และความสามารถในการทำนาย ในขณะที่เยลเลน และเออร์บัน (เยาเวพา เดชะคุปต์. 2536: 48; อ้างอิงจาก Jellen, G.; & Urban, K. 1986, Autumn. *The Creative Child and Adult Quarterly*. p. 141) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ เอาไว้ในแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพว่าประกอบด้วยความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่มตามที่ตนเองมีอยู่ ความคิดละเอียดลออ การกระทำที่แสดงถึงการเสี่ยง อันตราย การผสมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และอารมณ์ขัน

สรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดอเนกนัยหรือความคิดแบบกระจาย ซึ่ง ประกอบด้วย ความคิดริเริ่มในการคิดหาคำตอบใหม่ๆ ความคิดคล่องตัวในการหาคำตอบได้รวดเร็วใน เวลาจำกัด ความคิดยืดหยุ่นในการหาคำตอบได้หลากหลาย และความคิดละเอียดลออในการอธิบาย คำตอบได้อย่างสมบูรณ์

1.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

1.4.1 ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด (Guilford's Structure of

Intellectual Theory) กิลฟอร์ด (สมศักดิ์ ภาวภูวนาธรรม. 2537: 9-14; อ้างอิงจาก Guilford, J. P. 1967. *The Nature of Human Intelligence*. Unpaged; Wikipedia. 2010: Online; อ้างอิงจาก Guilford, J. P. 1980. Some changes in the structure of intellect model. *Educational and Psychological Measurement*, 48: 1-4) ได้พัฒนาความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบเฉพาะทางสติปัญญา โดยสร้างแบบจำลองโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1950 ซึ่งเขามีความเห็นว่สติปัญญาเป็นสิ่งที่เกิดจากการร่วมกันของมิติ 3 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 วิธีการคิด(Operations) ประกอบด้วย 5 แบบ ได้แก่

1.1 การรู้จัก-ความเข้าใจ (Cognition) เป็นความสามารถในการเข้าใจ เปรียบเทียบ ค้นพบ และตระหนักถึงข้อมูล

1.2 การจำ (Memory) เป็นความสามารถในการเข้ารหัสข้อมูลและการจำข้อมูล

1.3 การคิดแบบอบเนกนัย (Divergent Thinking) เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดหลายแง่หลายมุมหลายทิศทาง คิดหาคำตอบโดยไม่จำกัดจำนวน เป็นความคิดลักษณะแปลกใหม่จากสิ่งเร้าที่กำหนดให้

1.4 การคิดแบบเอกนัย (Convergent Thinking) เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดหาคำตอบที่ดีที่สุด

1.5 การประเมิน (Evaluation) เป็นผลการตัดสินใจว่าคำตอบถูกต้อง

มิติที่ 2 เนื้อหา(Content) ประกอบด้วย 4 แบบ ได้แก่

2.1 รูปภาพ (Figural) เป็นสิ่งเร้าหรือข้อมูลที่เป็นรูปธรรมและสามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัส เช่น ภาพ แสง เสียง เป็นต้น

2.2 สัญลักษณ์ (Symbolic) เป็นสิ่งเร้าที่อยู่ในลักษณะเครื่องหมายต่างๆ เช่น ตัวอักษร ตัวเลข ตัวโน้ตดนตรี หรือรหัสต่างๆ

2.3 ภาษา (Semantic) เป็นสิ่งเร้าในรูปถ้อยคำ ทำให้เกิดความคิดทางภาษาและการสื่อสารทางภาษาขึ้น

2.4 พฤติกรรม (Behavioral) เป็นสิ่งเร้าที่เกี่ยวกับการปะทะสัมพันธ์ทางสังคม เช่น เจตคติ อารมณ์ ความตั้งใจ การรับรู้ การคิด เป็นต้น

มิติที่ 3 ผลของการคิด(Product) ประกอบด้วย 6 แบบ ได้แก่

3.1 หน่วย (Units) เป็นหน่วยย่อยที่ถูกแยกออกมา ซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่แตกต่างไปจากสิ่งอื่นๆ เช่น กล้วย ลูกหิน

3.2 จำพวก (Classes) เป็นกลุ่มของสิ่งที่มีคุณสมบัติร่วมกัน เช่น ผลไม้ ของเล่น

3.3 ความสัมพันธ์ (Relations) เป็นผลรวมของการเชื่อมโยงแนวคิดแบบต่างๆ ตั้งแต่ 2 พวกเข้าด้วยกันโดยอาศัยลักษณะบางอย่างเป็นเกณฑ์ เช่น หาค่าที่ตรงข้ามกับค่าที่กว้าง

3.4 ระบบ (Systems) เป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผลการคิดหลายๆ คู่เข้าด้วยกันอย่างมีระเบียบแบบแผน

3.5 การแปลงรูป (Transformations) เป็นการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ให้นิยามใหม่ การตีความ ขยายความ หรือการเปลี่ยนแปลงข้อมูลไปในวัตถุประสงค์อื่น

3.6 การประยุกต์ (Implications) เป็นการนำความรู้ไปใช้หรือเข้าใจความหมายของเครื่องเร้าต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง สามารถคาดหวังหรือพยากรณ์จากข้อมูลที่กำหนดให้ได้

จากโครงสร้าง 3 มิตินี้เมื่อรวมกันแล้วได้ความสามารถทางสติปัญญา 120 แบบ และความสามารถแต่ละแบบย่อยประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยๆ ที่มาจากมิติทั้ง 3 ร่วมกัน

ต่อมากิลฟอร์ดได้เพิ่มองค์ประกอบของมิติที่ 1 วิธีการคิด (Operations) จาก 5 แบบเป็น 6 แบบ โดยแบ่งการจำ (Memory) ออกเป็นความสามารถในการเข้ารหัสข้อมูล (Memory Recording) และความสามารถในการจำข้อมูล (Memory Retention) ทำให้ และเพิ่มองค์ประกอบของมิติที่ 2 เนื้อหา(Content) จาก 4 แบบเป็น 5 แบบ โดยแบ่งรูปภาพ (Figural) ออกเป็นเสียง (Auditory) เป็นการรับข้อมูลผ่านการฟัง และภาพ (Visual) เป็นการรับข้อมูลผ่านการมองเห็น ทำให้โครงสร้าง 3 มิตินี้ขยายออกเป็นความสามารถทางสติปัญญาได้ 180 แบบ

เมื่อพิจารณาโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดจะพบว่าวิธีการคิดที่เน้นเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ก็คือ การคิดแบบอเนกนัย และเมื่อนำความคิดแบบอเนกนัยไปสัมพันธ์กับมิติด้านเนื้อหาและมิติด้านผลของความคิดจะได้ความสามารถทางสติปัญญาที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ 30 แบบ

1.4.2 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์ (Torrance's Creative Thinking Theory) ทอร์เรนซ์ได้กำหนดขั้นตอนของความคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2536: 47-48; อ้างอิงจาก Torrance, E.P. 1962. *Guiding Creative Talent*. p. 47)

1.4.2.1 ขั้นเริ่มต้น เป็นขั้นที่เกิดจากความรู้สึกต้องการหรือความไม่เพียงพอในสิ่งที่ทำให้บุคคลเริ่มคิด และจะพยายามรวบรวมข้อเท็จจริง เรื่องราว แนวคิดต่างๆ ที่มีอยู่เข้าด้วยกัน เพื่อหาความกระจ่างในปัญหา ซึ่งขั้นนี้ผู้คิดยังไม่ทราบว่าผลที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไรและอาจใช้เวลานานจนบางครั้งจะเกิดขึ้นโดยผู้คิดไม่รู้ตัว

1.4.2.2 ขั้นครุ่นคิด เป็นระยะที่ความรู้ ความคิดและเรื่องราวต่างๆ ที่รวบรวมไว้มาประสมกลมกลืนเข้าเป็นรูปร่าง ทำให้ผู้คิดต้องใช้ความคิดอย่างหนักและบางครั้งความคิดนี้อาจหยุดชะงักไปเฉยๆ เป็นเวลานานแล้วกลับเกิดขึ้นใหม่อีก

1.4.2.3 **ขั้นเกิดความคิด** เป็นระยะกำลังครุ่นคิดแล้วเกิดความคิดผุดขึ้นมาทันทีทันใดและผู้คิดมองเห็นความสัมพันธ์ของความคิดใหม่ที่ซ้ำกับความคิดเก่าๆ ซึ่งมีผู้คิดแล้ว การมองเห็นความสัมพันธ์ในแนวคิดใหม่นี้จะเกิดขึ้นทันทีทันใดโดยผู้คิดไม่ได้นึกฝันว่าจะเกิดขึ้นเลย

1.4.2.4 **ขั้นปรุงแต่ง** เมื่อเกิดความคิดใหม่แล้ว ผู้คิดจะขัดเกลาหรือต่อเติมเสริมแต่งให้ความคิดนั้นรัดกุม เข้าใจง่าย และพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป หรือในขั้นนี้บางครั้งอาจมีการทดลองเพื่อประเมินการแก้ปัญหาเพื่อเลือกความคิดที่สมบูรณ์ที่สุด ซึ่งความคิดเหล่านี้จะก่อให้เกิดการประดิษฐ์ผลงานที่แปลกใหม่ทั้งทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ วรรณกรรม และดนตรี เป็นต้น

1.4.3 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของเอลเลนและเฮอร์บัน (เบญจมาศ หาญกล้า. 2548: 11-12; อ้างอิงจาก อนินทิตา ไปชะกฤษณะ. 2532. *การวัดระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทยโดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ TCT - DP.*) กล่าวว่า กระบวนการคิดทางสมอง (Mental Domain) สามารถแจกแจงและวัดความคิดสร้างสรรค์แยกออกมาได้ 3 ด้านหลัก คือ

1.4.3.1 **ด้านความรู้ความจำหรือพุทธิพิสัย (Cognitive Domain)** ประกอบด้วย

1) การคิดแบบเอกลัคนัย หมายถึง ความเข้าใจ สร้างเรื่องราว การประยุกต์คิดแปลงสิ่งต่างๆ และการคิดเชิงวิเคราะห์

2) การคิดแบบอเนกนัยในการตีความ การกระหายใคร่รู้ การคิดแปลกแตกต่างไปไม่เหมือนปกติธรรมดา การไม่ชอบอยู่ในข้อกำหนดกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับ การสังเคราะห์รวบรวมสิ่งใหม่ๆ และลักษณะการมองเห็นสังเกตเห็นและนำมาใช้ประโยชน์ได้ของสิ่งต่างๆ

1.4.3.2 **ด้านอารมณ์จิตใจหรือเจตคติ (Affective Domain or Emotionality)** ประกอบด้วยความนึกคิดเชิงบวกอย่างสร้างสรรค์ ความคิด ความเข้าใจที่เกิดขึ้นเองจากภายในและความคิดแปลกแตกต่างไปไม่เหมือนปกติธรรมดา ความคิดเหล่านี้เกี่ยวข้องกับความรู้สึกทางอารมณ์ ซึ่งอาจจะเป็นรูปแบบของความสนุกสนาน ความซึ่มซาบเข้าใจและหรือระดับของความรู้สึกที่อ่อนไหวต่อสิ่งต่างๆ รวมถึงความประทับใจด้วย

1.4.3.3 **ด้านความมุ่งมั่นตั้งใจ (Conative or Volitional Domain)** สามารถแสดงออกได้จากความกระหายใคร่รู้ การมีพลังของการคิดและการคิดได้รวดเร็วขั้นแข็ง ซึ่งแสดงให้เห็นและวัดได้ชัดเจนในเรื่องของความกระหายใคร่รู้ตอบสนองได้ทันทีทันใด ความกล้าเสี่ยง กล้าออกนอกกรอบที่กำหนด และลักษณะของการพยายามขั้นแข็งสู้ให้สำเร็จ

จากทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดนั้นเกี่ยวข้องกับความคิดแบบอเนกนัยที่คิดได้หลายทิศทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล เพื่อหาคำตอบจากสิ่งเร้าที่เป็นเสียง ภาพ สัญลักษณ์ ภาษา และพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้ได้คำตอบในรูปแบบของหน่วย จำพวก ความสัมพันธ์ ระบบ นิยามใหม่ และประยุกต์ในการใช้งานได้ ในขณะที่ทฤษฎีความคิด

สร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์จะพูดถึงกระบวนการของความรู้สึกที่ต้องการหาความกระจ่างในปัญหาโดยรวบรวมข้อมูลและประสบการณ์ต่างๆ เพื่อคิดหาวิธีการใหม่ๆ มาแก้ปัญหาให้ได้โดยมีประสิทธิภาพ และทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของเฮลเลนและเออร์บันกล่าวถึง กระบวนการคิดทางสมองที่ใช้ทั้งความรู้เชิงวิเคราะห์ (เอกนัย) และเชิงสังเคราะห์ (อเนกนัย) ในการคิดสิ่งใหม่ๆ มีความนึกคิด (เจตคติ) ในเชิงบวกที่แปลกใหม่ และมีความมุ่งมั่นตั้งใจ กล้าเสี่ยง กล้าออกนอกกรอบเพื่อทำงานให้สำเร็จ ซึ่งลักษณะความคิดของทั้งสามทฤษฎีนี้จะนำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมต่างๆ ต่อไป

1.5 กระบวนการคิดสร้างสรรค์

อาร์ พันธ์มณี (2545: 6-8) พูดถึงกระบวนการคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการทำงานของสมองอย่างเป็นขั้นตอนและสามารถคิดแก้ปัญหาได้สำเร็จ ซึ่งทอร์เรนซ์อธิบายว่าเป็นกระบวนการของความรู้สึกไวต่อปัญหาหรือสิ่งที่ขาดหายไป แล้วจึงรวบรวมความคิด ตั้งเป็นสมมติฐานขึ้น ต่อจากนั้นก็ทำการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ทดสอบสมมติฐานและรายงานผล เพื่อเป็นแนวคิดและแนวทางใหม่ต่อไป ทอร์เรนซ์เรียกกระบวนการนี้ว่า กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (The Creative Problem Solving Process) ซึ่งแบ่งเป็น 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพบความจริง ในขั้นนี้เริ่มตั้งแต่เกิดความรู้สึกกังวลใจ มีความสับสน วุ่นวาย เกิดขึ้นในจิตใจแต่ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นอะไร จากจุดนี้ ต้องพยายามตั้งสติและพิจารณาดูว่าความยุ่งยากหรือสิ่งที่ทำให้กังวลใจนั้นคืออะไร

ขั้นที่ 2 การค้นพบปัญหา เมื่อได้พิจารณาโดยรอบคอบจากขั้นที่ 1 แล้วจึงสรุปว่า ความกังวลใจนั้นแสดงว่ามีปัญหาเกิดขึ้น

ขั้นที่ 3 การตั้งสมมติฐาน เมื่อรู้ว่ามีปัญหาเกิดขึ้นก็ต้องพยายามคิดและตั้งสมมติฐานขึ้น พร้อมกับรวบรวมข้อมูลต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการทดสอบสมมติฐานในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 4 การค้นพบคำตอบ เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานแล้วก็จะพบคำตอบ

ขั้นที่ 5 ยอมรับผลจากการค้นพบ ในขั้นนี้จะเป็นการยอมรับคำตอบที่ได้จากการพิสูจน์เรียบร้อยแล้วว่าจะแก้ปัญหาให้สำเร็จได้อย่างไร ซึ่งผลจากการค้นพบนี้จะนำไปสู่หนทางที่จะทำให้เกิดแนวคิดหรือสิ่งท้าทายใหม่ๆ (New Challenges) ต่อไป

สรุปได้ว่า กระบวนการคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยเริ่มจากความรู้สึกไวต่อปัญหา แล้วตั้งสมมติฐาน ระดมความคิด ทดสอบสมมติฐานจนพบแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาได้สำเร็จ ทำให้ได้วิธีการแก้ปัญหาใหม่ๆ ไว้ใช้ในโอกาสต่อไป ซึ่งกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์นี้เป็นกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์นั่นเอง

1.6 พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์

พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกับพัฒนาการด้านสติปัญญา กล่าวคือ พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กจะค่อยๆ เจริญงอกงามขึ้นตามระดับอายุ วุฒิภาวะ และประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์กลับเจริญสูงสุดในช่วงแรกตอนวัยเด็ก จากการวิจัยพบว่า ลักษณะความคิดริเริ่มในวัยเด็กจะมีพัฒนาการสูงกว่าวัยผู้ใหญ่ เด็กมีความคล่องตัว กล้าคิด กล้าเสี่ยงและกล้าแสดงออก ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเจริญสูงสุดในช่วงแรกของชีวิตเมื่อตอนอายุ 4 ½ ปีและเริ่มลดลงเมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียนอนุบาล หลังจากที่เด็กได้ปรับตัวเข้ากับสภาพบรรยากาศและวิธีสอนของครูแล้ว ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจึงค่อยพัฒนาขึ้น (อารี พันธุ์ณี. 2545: 47)

ขั้นของพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์

แมคมิลแลน (อารี พันธุ์ณี. 2545: 49-50; อ้างอิงจาก Macmillan. 1924. unpagged)

ได้แบ่งพัฒนาการทางจินตนาการของเด็กออกเป็น 3 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 เป็นขั้นที่เด็กเล็กๆ มีความรู้สึกเกี่ยวกับความสวยงามอยู่ในช่วงของจินตนาการหรือความคิดฝันที่จะเป็นทางนำไปสู่ความจริง

ขั้นที่ 2 เป็นขั้นที่เริ่มเข้าใจถึงความเป็นจริง เด็กจึงเริ่มมีคำถามถึงสาเหตุและผลด้วยการถามว่า “ทำไม”

ขั้นที่ 3 เป็นขั้นที่เด็กเริ่มเข้าใจทีละน้อยๆ ในสิ่งที่เขาพบเห็นในโลกแห่งความเป็นจริงและอยู่กับความจริงมากขึ้น

พัฒนาการการเขียนภาพ

กริฟฟิธส์ (อารี พันธุ์ณี. 2545: 51-52; อ้างอิงจาก Griffiths. 1945. unpagged) ได้ศึกษาพัฒนาการทางการเขียนภาพของเด็กและนำไปสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจินตนาการของเด็กในวันต้นได้ 11 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นระยะที่ขีดเขียนซึ่งยังไม่สามารถแยกความแตกต่างได้

ระยะที่ 2 เป็นระยะที่เขียนรูปทรงเรขาคณิตหยาบๆ ส่วนมากเป็นวงกลม สีเหลี่ยม พร้อมทั้งให้ชื่อด้วย เช่น แอปเปิ้ล ประตู หน้าต่าง เป็นต้น

ระยะที่ 3 เป็นระยะที่สามารถวาดรูปสิ่งของโดยการให้เส้นและสีเหลี่ยมหรือวงกลมเท่านั้น

ระยะที่ 4 เป็นระยะที่วาดรูปโดยใช้วงกลมและเส้น สามารถทำภาพสัตว์หรือคนที่ตนสนใจ

ระยะที่ 5 เป็นระยะที่ตั้งชื่อภาพที่ตนเองเขียนขึ้นเป็นสิ่งที่ต่างๆ ที่ต่อเนื่องกันไป

ระยะที่ 6 เป็นระยะที่มุ่งวาดเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งในช่วงเวลาหนึ่ง งานที่วาดจะเด่นชัดขึ้น มีความเอาใจใส่มากขึ้นและมีรายละเอียด

ระยะที่ 7 เป็นระยะการวาดภาพต่อเนื่องกัน ความสัมพันธ์ของภาพชัดเจนขึ้นและสามารถดูออกและเข้าใจได้

ระยะที่ 8 เป็นระยะวาดภาพสังเคราะห์บางส่วน แสดงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในภาพ

ระยะที่ 9 เป็นระยะที่วาดภาพบริสุทธิ์เพียงภาพเดียว

ระยะที่ 10 เป็นระยะที่วาดภาพผสมกันหลาย ๆ ภาพ

ระยะที่ 11 เป็นระยะที่พัฒนาการวาดภาพเป็นชุด ๆ ต่างกัน

ลิกอน และคนอื่นๆ (อารี พันธุ์มณี. 2545: 52-55; อ้างอิงจาก Ligon; & et al. 1957.

unpaged) ได้ศึกษาวิจัยลักษณะพัฒนาการทางจินตนาการตามระดับอายุต่างๆ ของเด็กตั้งแต่แรกเกิด-16 ปี พบว่าเด็กอายุ 4-6 ปี มีจินตนาการดี เด็กได้เรียนรู้ ทักษะที่จะกะแผนงานเป็นครั้งแรกและสนุกสนานกับการกะแผนงานและการคาดคะเนเกี่ยวกับการเล่นและงาน ได้เรียนรู้บทบาทของผู้ใหญ่จากการเล่นบทบาทสมมติ ความอยากรู้อยากเห็นจะทำให้เด็กแสวงหา “ความจริง” และ “ความถูกต้อง” แม้ในบางเรื่องจะเป็นเรื่องที่น่าอับอายสำหรับผู้ใหญ่ เด็กสามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ ได้ แม้ว่าจะไม่เข้าใจเหตุผลหรือความสัมพันธ์ก็ตาม เด็กมีความพยายามที่จะทดลองแสดงบทบาทหลายๆ บทบาทจากการเล่นจินตนาการ เริ่มเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่นบ้าง และเริ่มคิดว่าการกระทำของตนมีผลต่อบุคคลอื่นได้อย่างไรบ้าง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัย เป็นวัยที่อยู่ในช่วงของความคิดฝัน มีจินตนาการ มีความคล่องตัว กระตือรือร้น ชอบสำรวจสิ่งต่างๆ กล้าคิด กล้าเสี่ยง กล้าแสดงออก ทดลองแสดงบทบาทหลายๆ บทบาทจากการเล่นจินตนาการ สามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ ได้ เริ่มเข้าใจถึงความจริงด้วยการถามว่า “ทำไม” เริ่มเข้าใจว่าการกระทำของตนมีผลต่อความรู้สึกของผู้อื่นอย่างไรบ้าง และเรียนรู้ที่จะอยู่กับความจริงมากขึ้น ดังนั้น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กควรให้ความสนใจศึกษา เข้าใจ ลักษณะธรรมชาติ พฤติกรรมและกระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอย่างถูกต้องเหมาะสม จะได้ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่และต่อเนื่องเพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงในวันข้างหน้า

1.7 ลักษณะพฤติกรรมของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์

เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมีบุคลิกภาพประจำตนแตกต่างจากเด็กทั่วไป ซึ่งสมคักดี ภูริภาดาธรรม (2537: 25) ได้สรุปว่า เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมีความเป็นตัวของตัวเอง ทนความ

ลับสนยุ่งเหยิงได้ดี มีความคิดอิสระไม่ขึ้นต่อกลุ่ม มีอารมณ์ขัน เป็นคนขี้เล่น มีความยืดหยุ่น ใช้สามัญสำนึกมากกว่าใช้เหตุผล ไม่ชอบประเพณีนิยม ไม่ชอบผู้มีอำนาจเหนือกว่า ไม่ชอบงานที่มีระเบียบและซ้ำซาก มักถูกมองว่าเป็นคนไม่มีระเบียบ และที่สำคัญมากคือ มีความมั่นใจในตนเองและผลงานของตนอย่างสูง แม้จะเกิดปัญหาก็จะไม่ยอมให้ปัญหานั้นมาเป็นอุปสรรคต่อผลงานของตน ดังนั้น จึงเป็นคนแปลกที่ไม่เหมือนใครในสายตาของสังคม เด็กที่มีลักษณะดังกล่าวจึงมักสร้างความอึดอัดใจให้แก่ครู เพราะครูส่วนใหญ่เน้นความเรียบร้อยมีระเบียบ รักความตรงต่อเวลาและเน้นเรื่องเหตุเรื่องผล จึงยากที่จะรับแนวคิดที่ผิดปกติหรืออารมณ์ขันแบบประหลาดๆ ได้

สัตยา สายเชื้อ (2541: 46-47) กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ว่ามีลักษณะต่อไปนี้

1. เป็นผู้ที่มิคิดปะปนการใช้ภาษา รู้จักควบคุมตนเองในการใช้ข้อความกะทัดรัด ประหยัด ถ้อยคำ แต่ครอบคลุมเนื้อหา กระฉับและถูกต้องไม่ว่าจะเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน
2. มีความฉลาด สามารถในการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ และใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ
3. ชอบขีดเขียนบันทึกสิ่งต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นใหม่ๆ ที่สร้างสรรค์โดยกลั่นกรองออกมาเป็นตัวอักษร
4. มีความรู้สึกและอารมณ์อ่อนไหวในบางสิ่งที่เด็กธรรมดาไม่มีความรู้สึกเช่นนั้น โดยสังเกตสิ่งรอบตัวด้วยท่าทีฉงนสงสัย ทุกสิ่งดูจะเป็นที่สะดุดตาสะดุดใจและสะดุดอารมณ์ความรู้สึกแล้วพยายามแสวงหาความคิดสร้างสรรค์ต่อสิ่งเหล่านั้น
5. มีแรงจูงใจที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความคิดสร้างสรรค์เพื่อความเจริญก้าวหน้า ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการลองผิดลองถูก

นอกจากนี้ อารี พันธุ์มณี (2545: 75-76) สรุปลักษณะพฤติกรรมของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. อยากรู้อยากเห็น มีความกระหายใคร่รู้เป็นนิจ
2. ชอบเสาะแสวงหา สืบรวจ ศึกษา ค้นคว้า และทดลอง
3. ชอบซักถาม และถามคำถามแปลกๆ
4. ช่างสงสัย มีความรู้สึกประหลาดใจในสิ่งที่พบเห็นเสมอ
5. ช่างสังเกต มองเห็นลักษณะที่แปลก ผิดปกติ หรือช่องว่างที่ขาดหายไปได้ง่ายและรวดเร็ว
6. ชอบแสดงออกมากกว่าจะเก็บกด ถ้าสงสัยสิ่งใดก็จะถามหรือพยายามหาคำตอบโดยไม่รีรอ
7. มีอารมณ์ขัน มองสิ่งต่างๆ ในแง่มุมที่แปลก และสร้างอารมณ์ขันอยู่เสมอ

8. มีสมาธิในสิ่งที่ตนสนใจ
9. สนุกสนานกับการใช้ความคิด
10. สนใจสิ่งต่างๆ อย่างกว้างขวาง
11. มีความเป็นตัวของตัวเอง

จากที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่า เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเป็นตัวของตัวเอง มีอิสระในการคิด พุดและกระทำ มีความฉลาดในการแสวงหาความรู้และมุ่งมั่นในสิ่งที่ตนสนใจ ไม่ชอบอยู่ในกรอบ มีความยืดหยุ่นและมีอารมณ์ขัน

1.8 หลักการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

พือาเจต์มองว่าการเล่นของเด็กเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ที่มีพื้นฐานอยู่บนการซึมซาบประสบการณ์ (Assimilation) ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนประสบการณ์ใหม่ให้เข้ากับฐานความรู้เดิม นั่นคือในการเล่นนั้นเด็กพยายามตีความหรือย่อส่วนโลกแห่งความเป็นจริงให้เข้ากับประสบการณ์และความต้องการที่ตนเองมี เช่น เด็กรับรู้ว่ามีบรรทัดคือมีดดาบที่ตนจินตนาการอยู่ในใจระหว่างการเล่นต่อสู้กัน ในทางตรงข้าม การเล่นเลียนแบบ (Imitation) นั้นต้องใช้การปรับโครงสร้างทางสติปัญญา (Accommodation) ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนฐานความรู้เดิมที่มีให้เข้ากับประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ได้รับ กล่าวคือ ในการเล่นนี้เด็กต้องปรับเปลี่ยนฐานความรู้ มุมมองหรือพฤติกรรมของตนเองให้เข้ากับฐานความรู้ มุมมองหรือพฤติกรรมของผู้ที่ตนเองกำลังเลียนแบบ แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับพือาเจต์แล้วการเล่นของเด็กไม่ได้มีวัตถุประสงค์โดยตรงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ แต่เป็นไปเพื่อความสนุกสนานเป็นหลัก แม้เด็กอาจทำพฤติกรรมซ้ำๆ ซึ่งเอื้อต่อการเรียนรู้ก็ตาม และพัฒนาการในการเล่นของเด็กแบ่งได้เป็น 3 ลำดับขั้น คือ (เบนสัน, ไนเจล ซี. 2550: 140, 142-143; สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2547: 36)

1. การเล่นฝึกฝน (Mastery) เด็กได้รับความสนุกสนานจากการทำกิจกรรมซ้ำๆ ในการเล่นรูปแบบนี้
2. การเล่นสมมติ (Symbolic Play) การเล่นลักษณะนี้ประกอบด้วยการเล่นสมมติ การจินตนาการ และการแสดงบทบาทต่างๆ ที่ต่างไปจากบทบาทจริงของตนเอง ทั้งนี้มีการใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ในการเล่นประเภทนี้ เช่น นำผ้ามาผูกคอเป็นซูเปอร์แมน และมีการใช้ภาษาซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง
3. การเล่นแบบมีกฎเกณฑ์ (Play with Rules) เด็กเริ่มอ้างอิงถึงกฎกติกาต่างๆ ในการเล่น ดังนั้น เกมต่างๆ จึงเป็นที่นิยมในการเล่นลำดับขั้นนี้ และการฝึกปฏิบัติตามกฎกติกามารยาทนี้มีส่วนช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการทางจริยธรรม

อารี พันธุ์ณี (2546ข: 18-20) กล่าวถึงการสนับสนุนและเสริมสร้างลักษณะพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้เป็นคนกล้าคิด คิดเป็น และคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนคิดแก้ปัญหาได้ ดังนี้

1. ชี้ชวนให้เด็กพูดและแสดงออกในสิ่งที่พบเห็นและในสิ่งที่ได้สัมผัสด้วยการสนทนาพูดคุยถึงสิ่งต่างๆ แวดล้อมรอบตัวเด็ก
2. ฝึกให้เด็กเป็นคนช่างสังเกตจากภาพที่เห็น จากเสียงที่ได้ยิน จากกลิ่นที่ดม จากรสชาติที่ชิม และจากผิวสัมผัสที่สัมผัส ด้วยการชี้แนะและให้เด็กทำบ่อยๆ เด็กจะเรียนรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ จากการสัมผัสด้วยตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง ทำให้สามารถบอกได้ถึง ความเหมือนและความแตกต่างของสิ่งนั้นๆ ได้
3. ฝึกให้เด็กเป็นคนช่างซักช่างถามด้วยการให้เวลาและโอกาสแก่เด็กในการพูดคุยและซักถาม หรือสร้างทำเป็นถามเด็กเพื่อให้เด็กตอบ โดยผลัดกันถามผลัดกันตอบ
4. ยั่วหรือกระตุ้นให้เด็กหาคำตอบจากคำถามเอง เมื่อเด็กถามคำถามก็ไม่จำเป็นต้องตอบทุกคำถาม แต่พยายามถามคำถามกลับไป เพื่อให้เด็กเป็นผู้หาคำตอบเอง
5. ส่งเสริมให้เด็กขีดเขียนในสิ่งที่เขาพบเห็น พูดคุย และคิด โดยเตรียมกระดาษและดินสอสีไว้ให้เด็กได้วาดเล่นเพื่อฝึกความช่างคิดออกมาเป็นภาพและสีตามที่เด็กต้องการ เป็นการขยายความสนใจและฝึกความสามารถของเด็กในการแสดงออกด้วยการถ่ายทอดเป็นผลงานภาพ นอกจากนี้การพูดหรือถามเด็กถึงผลงานของเขา ก็จะช่วยยิ่งช่วยให้เขาเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในความสำเร็จ ทำให้เกิดความเชื่อมั่น กล้าคิด กล้าแสดงออก เป็นการเพิ่มพูนทักษะในการคิดและการแสดงออกของเด็กได้มากยิ่งขึ้น
6. รู้จักชื่นชม ซาบซึ้งต่อสิ่งที่เด็กแสดงออก ต่อผลงานของเด็กด้วยการแสดงความกระตือรือร้น ซักถาม พูดคุย แสดงความรู้สึกพร้อมและให้คำชมเชย ให้กำลังใจด้วยคำพูด เช่น เก่ง ขอบใจ ดี น่าสนใจ และ ถูกต้อง เป็นต้น
7. ไม่ควรตัดสินหรือประเมินผลงานและความคิดของเด็กด้วยสายตาและความรู้สึก หรือมาตรฐานของผู้ใหญ่ เพราะเด็กกำลังฝึกหัด กำลังพัฒนา และต้องการกำลังใจอย่างยิ่ง เพื่อจะได้เติบโตอย่างสมบูรณ์

สรุปได้ว่า ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย สิ่งสำคัญคือต้องสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระ ปราศจากการแข่งขัน เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ศึกษาค้นคว้า ได้คิดจินตนาการและแก้ปัญหาด้วยตนเองด้วยการกระตุ้นให้เกิดการซักถามและยอมรับในความคิดเห็นของเด็ก ชื่นชมในความพยายามและสนับสนุนให้เด็กมีความเชื่อมั่นในความคิด

ของตน ซึ่งจะช่วยให้อุบัติได้ค้นพบสิ่งใหม่ๆ และสามารถพัฒนาศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่

1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

งานวิจัยในต่างประเทศ

ลิว (Liu. 2004: Online) ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับนักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์ของครูฮองกงโดยมีการเปรียบเทียบระหว่างครูโรงเรียนอนุบาลและครูโรงเรียนประถม ดังนี้ วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อตรวจสอบและเปรียบเทียบความชื่นชอบของครูที่มีต่อนักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์และการให้คุณค่ากับลักษณะของความคิดสร้างสรรค์ของครู กลุ่มตัวอย่างเป็นครูทั้งหมด 20 คนที่ถูกคัดเลือกจากโรงเรียนประถม 2 แห่งและโรงเรียนอนุบาล 1 แห่งในฮองกง โดยครูจะเสนอชื่อนักเรียนที่ชอบมากที่สุด 3 คนและชอบน้อยที่สุด 3 คน พร้อมกับบรรยายลักษณะของนักเรียนที่เลือกในแบบสอบถาม คัดเลือกนักเรียนได้ 107 คนเพื่อจัดทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพของเยลเลนและเออร์บัน ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนไม่ส่งผลต่อความรู้สึกชื่นชอบของครู นอกจากนี้ ครูยังชอบที่จะให้เหตุผลว่านักเรียนที่ตนชื่นชอบมากที่สุดมีลักษณะที่แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตามมีลักษณะบุคลิกภาพเพียงเล็กน้อยที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ เช่น ชัดซิ่น ไม่เชื่อฟัง และความหยิ่งโส โดยครูจะบอกว่าเป็นลักษณะของนักเรียนที่ตนเองชอบน้อยที่สุด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ไม่สอดคล้องกับลัทธิขงจื้อและวัฒนธรรมของจีน และเป็นลักษณะไม่เป็นที่ชื่นชอบในชั้นเรียน พบว่ามีความแตกต่างบางอย่างระหว่างครูโรงเรียนอนุบาลและครูโรงเรียนประถมที่เกี่ยวกับการให้คุณค่าในคุณลักษณะของนักเรียน และพบว่าคะแนนค่าเฉลี่ยของเพศชายจากแบบทดสอบสูงกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญ และในการอภิปรายผลชี้ให้เห็นว่าความรู้สึกของครูโดยสิ่งที่ทำให้ครูชอบนักเรียนมากที่สุด คือ ความคิดสร้างสรรค์และชอบนักเรียนที่สอบถามคำถาม-ตอบตลอดเวลา แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นนักเรียนที่คล้อยตามและเชื่อฟังด้วย

เยห์ (Yeh. 2008, Second Quarter: Online) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบระบบนิเวศน์วิทยาของพัฒนาการสร้างสรรค์โดยการสำรวจว่า อายุ การใช้วิธีการควบคุมอารมณ์ ภาวะจิตใจ และการแสดงละครสร้างสรรค์จะมีผลต่อพัฒนาการสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหรือไม่ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยอายุ 4 – 6 ปีจำนวน 116 คน การศึกษาค้นคว้านี้ได้แบ่งเด็กตามวิธีการควบคุมอารมณ์ของเด็กปฐมวัยและพัฒนาแบบทดสอบสร้างสรรค์ซึ่งประกอบด้วยเครื่องมือวัดที่มีประโยชน์ในการชี้วัดได้ว่ายังคงมีความสร้างสรรค์อยู่หรือไม่ และผลการวิจัยพบว่า (1) เด็กอายุ 4 และ 5 ปีประสบความสำเร็จในการสร้างสรรค์มากกว่าเด็กอายุ 6 ปี (2) วิธีการควบคุมอารมณ์และภาวะจิตใจที่ดีจะส่งผลดีต่อการสร้างสรรค์ที่ดีของเด็ก (3) ละครสร้างสรรค์ช่วยให้เด็กเกิดการสร้างสรรค์ที่ดี และ(4)

กลุ่มอายุ วิธีการควบคุมอารมณ์ ภาวะจิตใจ และละครสร้างสรรค์ สามารถพยากรณ์การสร้างสรรค์ของเด็กได้

งานวิจัยในประเทศ

จงลักษณ์ ช่างปลื้ม (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความคิดสร้างสรรค์และความสามารถการวาดภาพจากกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทานของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีอายุ 5 – 6 ปี ของโรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี จำนวน 42 คน ใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ๆ ละ 3 วันๆ ละ 1 ชั่วโมง ด้วยแผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทาน 18 แผน พบว่า นักเรียนหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทานมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 12 สูงกว่าครั้งที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสามารถในการวาดภาพหลังการทดลองครั้งที่ 18 สูงกว่าครั้งที่ 12 และครั้งที่ 6 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ใจทิพย์ แก้วมงคล (2548: บทคัดย่อ) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์ต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นนักเรียนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนบ้านท่าข้าม อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 21 คน โดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 7 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเล่านิทาน กิจกรรมการร้องเพลง กิจกรรมทนายปัญหา กิจกรรมวาดภาพจากจินตนาการ กิจกรรมสร้างสรรค์จากบทร้อยกรอง กิจกรรมแต่งนิทานร่วมกัน และกิจกรรมการเล่าเรื่องจากภาพ ในช่วงเวลา 7 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ RUBRICS ประเมินความคิดสร้างสรรค์จากการเล่าเรื่องและจากผลงานศิลปะซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสำหรับวัดความคิดสร้างสรรค์ 3 ด้าน คือ การคิดคล่อง การคิดริเริ่ม และการคิดรายละเอียด พบว่า หลังจากเด็กเข้าร่วมกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เด็กมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในแต่ละด้านและรวมทุกด้านอยู่ในระดับดีทั้งจากเรื่องเล่าและจากผลงานศิลปะ และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนแต่ละด้านพบว่า เด็กมีคะแนนด้านการคิดคล่องสูงกว่าการคิดริเริ่มและการคิดรายละเอียด

จำเนียร เก่งการเรือ (2549: บทคัดย่อ, 9) ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นนักเรียนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนวัดบำเพ็ญบุญและโรงเรียนวัดดอนโพธิ์ศรี อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2548 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่ม และแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพแบบ ก. ของทอร์เรนซ์ โดยกลุ่มทดลองใช้ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่ม โดยใช้การวาดภาพจากการระดมความคิดและจินตนาการของสมาชิกในกลุ่มด้วยสีเทียน โดยเด็กจะวาดภาพร่วมกันเป็น

กลุ่มๆ ละ 5-6 คน มีการเปลี่ยนกลุ่มทุกสัปดาห์ และในการวาดภาพนี้เด็กจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้เกิดจินตนาการจากการมีปฏิสัมพันธ์ด้วยการพูดคุยและสื่อความหมายออกมาเป็นภาพวาด เด็กในกลุ่มจะมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในการวาดภาพและภาพที่ออกมาเป็นผลงานของทุกคนในกลุ่ม ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบปกติที่ระบุไว้ในหลักสูตรปฐมวัย ได้แก่ การวาดภาพระบายสี การฉีก การตัดปะ การปั้น การพับ และการประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มมีประสิทธิภาพ 85.95/85.23 และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วลัญญา ปรีชากุล (2550: บทคัดย่อ, 36-37) ศึกษาการใช้กิจกรรมศิลปะวาดภาพเพื่อเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ที่เรียนแบบรวมชั้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบ้านปง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 53 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กิจกรรมศิลปะวาดภาพจำนวน 18 กิจกรรมๆ ละ 20 นาที และแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพแบบ ก. ของทอร์เรนซ์ ซึ่งกิจกรรมศิลปะวาดภาพทั้ง 18 กิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมด้านความคิดริเริ่ม ได้แก่ การวาดภาพตามความพอใจ การวาดภาพจากประสบการณ์ การวาดภาพจากการฟังนิทาน การวาดภาพจากเสียงเพลง การวาดภาพจากบทบาทสมมติ การวาดภาพแบบพื้นที่ที่หลังนิ้วมือ และก้านสำลีแต่มสี กิจกรรมด้านความคิดคล่องแคล่ว ได้แก่ ดวงอาทิตย์...ไฉไลเธอ ลากจุดเป็นรูป วงกลมอิสระ ลากเส้นเป็นรูปแบบ และเส้นคู่ขนาน และกิจกรรมด้านความคิดละเอียดลออ ได้แก่ การวาดภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนด บ้านหนูน่าอยู่จัง บ้านน้อยน่าอยู่ ไปไม้จินตนาการ ต่อจุดเป็นภาพ และการวาดภาพให้สมบูรณ์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เด็กมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทั้งโดยรวมและรายด้านเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นันทพัชร จิรขจรชัย (2551: 52-54) ทำการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบเสียงเพลงไทยเดิมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4 ปี โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง(ฝ่ายประถม) มหาวิทยาลัยรามคำแหง เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ จำนวน 15 คน (ที่มีคะแนนต่ำ 15 คนอันดับสุดท้าย) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบเสียงเพลงไทยเดิม และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพของเยลเลนและเออร์บันเป็นเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วันๆ ละ 30 นาที พบว่า เด็กมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทั้งภาพรวมและรายด้านหลังได้รับกิจกรรมสูงกว่าก่อนได้รับกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยทั้งต่างประเทศและในประเทศจะเห็นได้ว่า ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในมุมมองที่ต่างกัน คือ งานวิจัยในต่างประเทศมุ่งไปที่ครูและ

สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อตัวเด็ก ในขณะที่งานวิจัยในประเทศมุ่งไปที่กิจกรรมที่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

2.1 ความหมายของการเล่าเรื่อง

การเล่าเรื่องเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์ให้ผู้อื่นรับรู้ทางวาจา การที่เด็กมีโอกาสเล่าเรื่องเป็นการช่วยให้เด็กได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ของการใช้ภาษา วิธีการถ่ายทอดเหตุการณ์ให้ผู้อื่นได้รับรู้ และช่วยให้ผู้ใหญ่ได้รู้ว่า เด็กมีความสามารถทางภาษาและมีความคิดแตกฉานเพียงใด ซึ่งการที่เด็กจะเล่าเรื่องได้นั้นจะต้องมีประสบการณ์ในการฟังมาก่อนและถ่ายทอดออกมาเป็นการพูด ชักถามและเล่าเรื่องราว ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจถึงความรู้สึกของผู้อื่นและปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2527: 398-399)

ฉวีวรรณ กิनावงศ์ (2533: 101-102) กล่าวว่า การเล่าเรื่องเป็นศิลปะของการใช้ภาษาที่ดี โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะในการใช้ภาษาด้านการฟังและการพูด ช่วยให้เด็กได้จดจำความต่อเนื่องของเรื่องราว เรียนรู้คำใหม่ และเสริมประสบการณ์ของตนได้ดียิ่งขึ้น การเล่าเรื่องมีจุดประสงค์ดังนี้

1. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็ก
2. ตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก
3. ช่วยกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจอยากอ่านหนังสือ
4. เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินทั้งผู้เล่าและผู้ฟัง
5. ให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการสนทนา
6. ส่งเสริมในด้านมนุษยสัมพันธ์ คุณธรรม และเจตคติที่ดี
7. ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็ก รู้จักควบคุมอารมณ์ของตน

อมรรัตน์ เรื่องสกุล (2541: 17) กล่าวว่า มนุษย์ใช้การเล่าเรื่องเป็นเครื่องมือสื่อสารในชีวิตประจำวันและใช้น้ำเสียงเป็นเครื่องปรุงแต่งเรื่องราวในการเล่าเรื่องซ้ำซ้ำ นิทาน หรือตำนาน ซึ่งปรากฏอยู่ในทุกวัฒนธรรม นอกจากใช้เสียงและตัวอักษรในการเล่าเรื่องแล้ว รูปภาพก็สามารถเล่าเรื่องหรือสื่อความหมายได้เช่นกัน

กรรณิการ์ ธีระสังวร (2545: 25) กล่าวว่า การเล่าเรื่องเป็นวิธีการหนึ่งที่ครูนำมาจัดเป็นกิจกรรม โดยครูเป็นผู้เล่าเรื่องหรือให้เด็กเป็นผู้เล่าเรื่องประกอบภาพให้เพื่อนในชั้นฟัง โดยอาศัยกระบวนการการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดพัฒนาการทางภาษาและพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ที่ดีขึ้น

นิวัติศัย กระจายเกียรติ (2545: 4) กล่าวว่า การเล่าเรื่อง คือ เล่าเหตุการณ์เรียงต่อเนื่องกันตามกาลเวลา

พิษณุรักษ์ ปีตาทะสังข์ (2548: 11) กล่าวว่า การเล่าเรื่อง หมายถึง การบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อต้องการถ่ายทอดเรื่องราวหรือเหตุการณ์ไปยังบุคคลอื่น โดยใช้วิธีการพูด การเขียนและการใช้ภาษาสัญลักษณ์เป็นสื่อกลางในการบรรยาย ผ่านการจัดลำดับเรื่องที่เป็นขั้นตอน คือ แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก และมุมมองของเรื่อง เพื่อสร้างความน่าสนใจและเติมจินตนาการให้เกิดกับผู้รับสาร

สรุปได้ว่า การเล่าเรื่อง หมายถึง การใช้ความรู้ ประสบการณ์ และจินตนาการของเด็กในการคิดสร้างเรื่องราวขึ้นมา แล้วเล่าเรื่องผ่านตัวละครด้วยคำพูดและสีหน้าท่าทางเพื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้ ซึ่งการเล่าเรื่องในที่นี่จะเป็นการเล่าเรื่องจากจินตนาการของเด็กปฐมวัยที่ใช้ตัวละครของหนังสือภาพที่ไม่มีคำบรรยายเป็นตัวแทนในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาเป็นเรื่องราวสอดคล้องกับเพื่อน ๆ ขณะที่เล่าเรื่องด้วยกันโดยมีภาพประกอบของหนังสือภาพเป็นฉากของเรื่อง

2.2 ทฤษฎีการเล่าเรื่อง

ฟิสิกส์ (รวมพร ศรีสุมานันท์. 2541: 18; อ้างอิงจาก Fiske, John. 1987. *Television Culture*. p. 65) กล่าวถึงทฤษฎีการเล่าเรื่องมีแนวคิดที่มนุษย์เป็นนักเล่าเรื่อง การตัดสินใจและการสื่อสารของมนุษย์ขึ้นอยู่กับ “เหตุผลที่ดี” ซึ่งแตกต่างกันไปตามสถานการณ์รูปแบบการสื่อสารและสื่อเหตุผลที่ดีจะถูกควบคุมโดยภูมิหลังของบุคคล วัฒนธรรม ลักษณะนิสัย และอิทธิพลของภาษา ความมีเหตุผลของเรื่องราวที่เล่าซึ่งขึ้นอยู่กับธรรมชาติของผู้เล่าเรื่องที่จะตระหนักถึงความน่าจะเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เรื่องราวประติดประต่อกัน ความเคยชินในการทดสอบ ความถูกต้อง รวมทั้งการเลือกสรรเรื่องราวเพื่อสร้างความเพลิดเพลิน ทฤษฎีนี้จึงมองว่า การสื่อสารของคนเราเป็นการเล่าเรื่องหรือการบรรยายทั้งสิ้น โดยผู้เล่าเรื่องทำหน้าที่เป็นผู้ประพันธ์หรือร่วมประพันธ์เรื่องราวที่นำมาเล่านั้นแล้วสร้างสรรค์เรื่องราวขึ้นมาใหม่จากเรื่องที่มีอยู่เดิมมากกว่าจะอ่านไปตามบท

นพพร ประชากุล (2542: 3) กล่าวว่า องค์ความรู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเล่า (Narrative) ซึ่งได้กลายมาเป็นความรู้เฉพาะด้านที่ไม่ต้องไปอิงกับวิชาอื่น องค์ความรู้ที่เวลานี้พัฒนาขึ้นมาอย่างจริงจังในช่วงหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งถือว่าเป็นองค์ความรู้ร่วมสมัย หมายความว่าถึงยุคที่การศึกษาเรื่องเล่าได้กลายมาเป็นสาขาวิชาการเฉพาะอย่างเต็มตัว มีการกำหนดวัตถุประสงค์และวัตถุประสงค์ที่ศึกษา มีการกำหนดวิธีการที่ใช้ศึกษา เพราะฉะนั้นจึงเกิดเป็นองค์ความรู้ชุดหนึ่งที่เรียกว่า “ศาสตร์แห่งเรื่องเล่า (Narratology)” ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องเล่า

นพพร ประชากุล (2542: 3-4) ได้อธิบายถึงศาสตร์แห่งเรื่องเล่าว่า เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศนในการศึกษาเรื่องเล่าใน 3 จุดใหญ่ด้วยกัน คือ

จุดที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงนิยามของเรื่องเล่า คือ เปลี่ยนจากเดิมที่มองว่า เรื่องเล่าเป็นภาพสะท้อนของความเป็นจริง (Reflection) มาเป็นการมองใหม่ว่าเรื่องเล่าไม่ได้เป็นสิ่งที่สะท้อนโลกของความเป็นจริง แต่เรื่องเล่ามีการประกอบสร้างในตัวของมันเอง ซึ่งในจุดนี้เองจึงหันมาให้ความสำคัญกับโครงสร้าง (Construction) ของเรื่องมากกว่ามองว่ามันสะท้อนความเป็นจริงที่อยู่ข้างนอก

จุดที่ 2 มีการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการทัศนของการศึกษา คือ เรื่องขอบเขตของเรื่องเล่า จากเดิมที่เรื่องเล่าจะถูกมองว่าจำกัดตัวอยู่แต่เฉพาะวรรณกรรมที่เป็นเรื่องสมมติ (Fiction) ตอนนี้อย่างขอบข่ายของการศึกษาเรื่องเล่าได้ขยายจากเรื่องสมมติออกไปสู่ตัวบทประเภทอื่นที่ไม่ใช่เรื่องสมมติ (Non-fiction) ทำให้ขอบเขตของตัวเรื่องเล่ากว้างขึ้นจากเดิมที่มีแต่เรื่องสั้น นิยาย ขยายออกไปสู่ชาวสารคดี ฯลฯ

จุดที่ 3 มีการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เปลี่ยนจุดเน้นของเป้าหมายในการศึกษาเรื่องเล่าจากเดิมที่เน้นเรื่องความซาบซึ้ง (Appreciation) เปลี่ยนมาเน้นที่ความเข้าใจ (Understanding) เป็นหลักแทนโดยไม่ได้ละทิ้งเรื่องความซาบซึ้งเพียงแต่ไม่เน้น แล้วพยายามทำความเข้าใจกับตัวเรื่องเล่ามากกว่า

มาโนช ชุ่มเมืองปัก (2547: 13-18) และ รวมพร ศรีสุมานันท์ (2541: 20-32) กล่าวถึงองค์ประกอบการเล่าเรื่องว่าควรประกอบด้วย

1. เนื้อเรื่อง (Story) ที่เริ่มต้นด้วยเหตุการณ์หรือสถานการณ์หนึ่งโดยมีตัวละครเป็นผู้นำดำเนินเรื่องไปตามลำดับเหตุการณ์ที่ผันแปรไป และค่อย ๆ เพิ่มปัญหา อุปสรรคมากขึ้นจนถึงจุดสูงสุดหรือจุดวิกฤต (Climax) ของเหตุการณ์ หลังจากนั้นความเข้มข้นค่อยลดลงเมื่อมีการแก้ปัญหาของวิกฤตได้สำเร็จและเข้าสู่สถานการณ์ใหม่ต่อไป

2. วาทกรรม (Discourse) เป็นการใช้ภาษาในการถ่ายทอดเรื่องราวซึ่งมีทั้งภาษาพูดและภาษาทำทางจากผู้เล่าสู่ผู้ฟังและมีการแลกเปลี่ยนการเล่าเรื่องระหว่างกันโดยมีเวลาของการเล่าเรื่องเป็นตัวลำดับเหตุการณ์ กำหนดระยะเวลาและความถี่ในการเล่าเรื่องนั้นๆ

3. การจัดลำดับเนื้อหา (Schedule) เป็นการวางเนื้อเรื่องที่จะเล่าก่อนและหลังตามที่กำหนดไว้ เปรียบเหมือนการต่อจิ๊กซอว์ (Jigsaw Puzzles) ที่ต้องนำรายละเอียดเนื้อหาแต่ละช่วงมารวมกันเพื่อให้ออกมาเป็นเนื้อเรื่องที่สมบูรณ์

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการเล่าเรื่องเกิดจากการสร้างสรรค์เรื่องราวขึ้นใหม่โดยกำหนดเนื้อเรื่อง
 อย่างเป็นลำดับขั้นตอน มีการใช้ทั้งภาษาพูดและภาษาท่าทางในการบอกเล่าเรื่องราวให้กับผู้ฟังได้รับรู้
 ตามที่ผู้เล่าต้องการ

2.3 ความหมายของหนังสือภาพ

ได้มีผู้กล่าวถึงความหมายของหนังสือภาพ ดังต่อไปนี้

ทาดาชิ มัตซึอิ (2547: 3, 28) ให้ความหมายของหนังสือภาพว่า เป็นหนังสือที่สร้างความ
 ผูกพันระหว่างพ่อ แม่ ลูก และมีความสำคัญมากต่อพัฒนาการของเด็ก เปรียบเสมือนอาหารมื้อหนึ่ง
 ของวันและเป็นอาหารมื้อสำคัญมาก เพราะเป็นทั้งอาหารสมองและอาหารใจของลูก พ่อแม่ที่มีรายได้
 จำกัดก็ต้องแบ่งเงินส่วนหนึ่งไว้สำหรับซื้อหนังสือภาพให้ลูก แม้ว่าร่างกายของเด็กจะเติบโตขึ้นมาได้
 โดยไม่ต้องมีหนังสือภาพ แต่จิตใจและสมองของเด็กก็ต้องการอาหารเหมือนกัน นอกจากนี้หนังสือภาพ
 เพื่อเด็กไม่ใช่หนังสือที่ให้ประโยชน์ต่อเด็กทันทีทันใด แต่เป็นหนังสือที่ให้ “ความสุขและความสนุกแก่
 เด็ก” และช่วยจุดประกายความสนใจที่มีต่อหนังสือให้เกิดขึ้นในใจเด็ก หนังสือภาพที่เด็กชอบมากควร
 อ่านให้ฟังซ้ำแล้วซ้ำเล่าเท่าที่เด็กขอร้อง เพราะเป็นพื้นฐานของการสร้างความสามารถในการอ่าน
 หนังสือและพลังทางภาษา

มงคล นามโคตร (2547: 30) กล่าวว่า หนังสือภาพ หมายถึง หนังสือที่มีภาพชัดเจน สีสัน
 สวยงามน่าสนใจ จะมีเฉพาะภาพไม่มีคำบรรยายหรือมีคำบรรยายประกอบภาพก็ได้ หนังสือภาพที่ดี
 สำหรับเด็กปฐมวัยจะมีภาพและเรื่องราวผสมกลมกลืนกัน ภาพของหนังสือสามารถเล่าเรื่องราวได้
 เพียงพลิกดูภาพก็เข้าใจเนื้อเรื่องโดยไม่ต้องอ่านคำบรรยาย

ทรรคมณ ศิริมงคล (2548: 6) กล่าวว่า หนังสือภาพ คือ หนังสือที่ไม่มีคำหรือข้อความเลย
 หรืออาจจะมีคำ ข้อความ ตัวเลขก็ได้ แต่ความสำคัญอยู่ที่ภาพและความหมายที่แสดงจากภาพ
 มากกว่าตัวหนังสือ ในกรณีที่มีคำหรือข้อความประกอบด้วยก็มักจะมุ่งหมายให้ผู้ใหญ่อ่านให้เด็กฟัง
 ส่วนเด็กก็จะฟังและดูภาพไป พร้อมกับฟังเสียง ฟังจังหวะของการอ่านคำและข้อความ และเรียนรู้
 ความหมายไปพร้อมกัน ข้อความที่ปรากฏในหนังสือภาพประเภทนี้จะไม่มีลักษณะเป็นเรื่องราวหรือ
 เป็นเค้าโครงเรื่อง

บุญศิริ ฤทธิบัณฑิต (2549: 20) กล่าวว่า หนังสือภาพ คือ หนังสือที่ใช้ภาพเป็นสื่อ เพื่อให้
 เนื้อหาเรื่องราวเป็นที่เข้าใจหรือให้ความหมายรายละเอียดของเรื่องชัดเจนขึ้น ซึ่งในหนังสือภาพอาจมี
 คำบรรยายประกอบหรือไม่ก็ได้ โดยขึ้นอยู่กับวัยของเด็กเป็นสำคัญ ถ้าหนังสือภาพสำหรับเด็กเล็กจะ
 เป็นหนังสือที่เป็นเรื่องประกอบภาพ ซึ่งมีภาพมากกว่าคำบรรยาย ส่วนหนังสือภาพสำหรับเด็กโตเป็น
 หนังสือที่มีภาพประกอบเรื่องจะมีคำบรรยายมากกว่าภาพ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า หนังสือภาพ หมายถึง หนังสือสำหรับเด็กที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินและช่วยจุดประกายความสนใจต่อหนังสือให้เกิดขึ้นในใจเด็กด้วยภาพประกอบที่สื่อให้เข้าใจเรื่องราว ซึ่งจะมีตัวหนังสือบรรยายประกอบภาพหรือไม่ก็ได้ เพื่อให้เข้าใจรายละเอียดของเรื่องยิ่งขึ้น ถ้าเป็นหนังสือภาพสำหรับเด็กเล็กจะมีภาพมากกว่าคำบรรยาย แต่ถ้าเป็นหนังสือภาพสำหรับเด็กโตจะมีคำบรรยายมากกว่าภาพ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะของเด็กเป็นสำคัญ

2.4 ความสำคัญของหนังสือภาพ

กล่อมจิตต์ พลายเวช (2549: 6-10) และ พูนศรี คัมภีรปรกรณ์ (2549: 302-312) กล่าวว่า หนังสือภาพสำหรับเด็กที่ดีนั้นมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อเด็ก หนังสือภาพจะไม่มีคุณค่าต่อเด็กเลยถ้าเขาดูหรืออ่านแล้วไม่รู้สึกละเพลิดเพลินและไม่สามารถเข้าใจเนื้อหานั้น ดังนั้น การจัดทำหนังสือภาพสำหรับเด็กจึงต้องมีความยากง่ายพอเหมาะกับระดับสมองของเด็กและตรงกับความสนใจตามวัยของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กอ่านอย่างสนุกและเกิดนิสัยรักการอ่านหนังสืออันจะเป็นก้าวแรกที่จะนำเด็กให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนในชั้นสูงๆ ต่อไป และคุณค่าของหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เสริมสร้างพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา จริยธรรม และเสริมสร้างพัฒนาเจตคติที่ดีต่อหนังสือ
2. สนองความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของเด็ก ในวัยเด็กเล็กนั้น เด็กมีความต้องการที่แคบและเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวเด็ก เมื่อเขาโตขึ้นก็จะมีประสบการณ์และการเรียนรู้มากขึ้น ความต้องการของเขาก็จะขยายกว้างออกไปสู่สังคมรอบๆ ตัว การอบรมเลี้ยงดูเด็ก สภาพครอบครัวและสังคมจะมีผลกระทบต่อความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของเด็ก หนังสือภาพสำหรับเด็กเป็นสื่ออันสำคัญที่จะสนองความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของเด็ก
3. สนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก ซึ่งความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องต่างๆ นั้นเป็นความต้องการที่เห็นเด่นชัดที่สุดในเด็กปฐมวัย และทูเทคเคอร์ (กล่อมจิตต์ พลายเวช. 2549: 8-9; อ้างอิงจาก Toothaker, Roy Eugene. 1976, March. Curiosities of Child That Literature Can Satisfy. *Childhood Education*. 52. pp. 262-266) ได้สรุปความอยากรู้อยากเห็นของเด็กอายุ 4-14 ปี และลักษณะของหนังสือที่สนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็กไว้ 10 ประการ ดังต่อไปนี้
 - 3.1 ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับตัวเอง ได้แก่ หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสรีรวิทยา สุขศึกษา และสุขภาพ เช่น เรื่องเกี่ยวกับอาหาร การออกกำลังกาย และการพักผ่อน เป็นต้น
 - 3.2 ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับธรรมชาติ ได้แก่ หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องของธรรมชาติ สัตว์ พืช ฤดูกาล และสภาวะแวดล้อม เป็นต้น

- 3.3 ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับผู้คนและสถานที่ต่างๆ ได้แก่หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวประวัติ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และการท่องเที่ยวไปในสถานที่ต่างๆ
- 3.4 ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับเครื่องจักรและการทำงานของเครื่องจักรกลต่างๆ ได้แก่หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับยานพาหนะ และเครื่องใช้ในบ้านที่เป็นอุปกรณ์ไฟฟ้าเป็นต้น
- 3.5 ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและการพิสูจน์ข้อเท็จจริง ได้แก่ หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ที่เด็กอยากรู้โดยมีคำตอบสั้นๆ เช่น หนังสือประเภทสารานุกรม หนังสือถาม-ตอบ เป็นต้น
- 3.6 ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ได้แก่ หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การศึกษา กฎหมาย ศาสนา สังคมและขนบธรรมเนียมประเพณีจากนิทานพื้นบ้าน
- 3.7 ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับสังคมรอบตัวเด็ก ได้แก่ หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคม รู้จักการให้และการรับ การได้และการเสีย การแพ้และการชนะ
- 3.8 ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ๆ
- 3.9 ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับโลกสมมติของเด็ก ได้แก่ หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจินตนาการเพ้อฝัน เกินความจริงจนเหลือเชื่อ เช่น นวนิยายวิทยาศาสตร์ นิทานพื้นบ้าน เทพนิยาย
- 3.10 ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับโลกที่เด็กไม่รู้จัก ได้แก่ หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภูตผีวิญญูญาณ เวทมนตร์คาถา และอภินิหารเหลือเชื่อต่างๆ
4. การเตรียมความพร้อมในการอ่านของเด็ก โดยเริ่มจากที่บ้านมีหนังสือให้เด็กได้หยิบจับหรือเห็นการอ่านหนังสือของผู้ใหญ่ เด็กก็จะมีประสบการณ์ในการอ่านคือ รู้จักหนังสือและการอ่านก่อนที่จะสามารถอ่านได้เอง พ่อแม่จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการเตรียมความพร้อมในการอ่านของลูกก่อนเข้าเรียน ด้วยการเทกเล่ม อ่านดังๆ และเล่านิทานให้ลูกฟังพร้อมทั้งหาหนังสือภาพที่ดีมาอ่านให้ลูกฟัง การที่ลูกได้ดูได้เห็นหนังสือ จะช่วยให้ลูกค่อยๆ เข้าใจในเรื่องของหนังสือและการอ่านคือ เข้าใจว่าจะต้องอ่านจากซ้ายไปขวา จากบนลงล่าง และจากหน้าไปหลัง เมื่อเด็กเข้าโรงเรียน ครูจะเป็นบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลที่สุดต่อการเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านของเด็ก และทำที่สุดคือ ห้องสมุดซึ่งจะเป็นแหล่งชุมชนทรัพยากรอันมีค่ามหาศาลของเด็ก โดยมีบรรณารักษ์เป็นผู้คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือและจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่านของเด็ก

จะเห็นได้ว่า หนังสือภาพมีคุณค่าในการช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ สนองความต้องการพื้นฐาน ความอยากรู้อยากเห็นและจินตนาการของเด็ก รวมทั้งเตรียมความพร้อมในการอ่าน

และสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับเด็กอีกด้วย

2.5 ประเภทของหนังสือภาพ

สมพร จารุณัญญ (2541: 11-21) กล่าวว่า หนังสือภาพส่วนใหญ่จัดทำขึ้นสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนจนถึงระดับประถมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะใช้ภาพแทนตัวหนังสือเพื่อให้เด็กเล็กๆ เกิดความเพลิดเพลินและเรียนรู้ความหมายของภาพเกี่ยวกับ คน สัตว์ พืช สิ่งของ สถานที่ และเหตุการณ์จากภาพ รู้จักสังเกต และเปรียบเทียบ เสียงและจังหวะของคำ และความหมาย เช่น คำที่เกี่ยวกับสีและตัวเลข หนังสือภาพสำหรับเด็กระดับเริ่มเรียนและวัยประถมศึกษา มีความแตกต่างกัน คือ ระดับประถมศึกษา จะมีเค้าโครงเรื่องที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และได้แบ่งประเภทประเภทของหนังสือภาพแบ่งได้ 8 ประเภท ดังนี้

1. หนังสือที่แสดงตัวเลขและจำนวนนับ เป็นหนังสือที่แสดงตัวเลข 1-10 และจำนวนนับที่มีภาพประกอบ เด็กจะได้รู้จักตัวเลขจากการสังเกต รวมทั้งเรียนรู้คำศัพท์เกี่ยวกับ คน สัตว์ สิ่งของ ที่ผู้เขียนมักแสดงแทนจำนวนนับของตัวเลข

2. หนังสือที่แสดงตัวอักษร เป็นหนังสือที่แสดงเป็นพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ในภาษาไทย หรือแสดงตัวอักษรภาษาอังกฤษเด็กมีโอกาสสังเกตตัวอักษร และเข้าใจความหมายของคำศัพท์จากการดูรูปภาพประกอบ

3. หนังสือของเล่น เป็นหนังสือที่ผลิตจากจากกระดาษและวัสดุอื่นๆ เช่น พลาสติก ฝ้าย เป็นต้น หนังสือจะทำให้รู้สึกเพลิดเพลินมีรูปภาพที่สวยงาม สัมพันธ์กับเรื่อง บางชนิดผู้อ่านสามารถเข้าร่วมกิจกรรม เช่น ชักหรือดึงแถบกระดาษมีภาพเคลื่อนไหวได้ หรือเล่นเกมภาพกับข้อความ เป็นต้น

4. หนังสือที่แสดงความคิดรวบยอด เป็นหนังสือที่แสดงความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรมให้เห็นเป็นรูปธรรม ใช้ภาพและเส้นช่วยให้อ่านเข้าใจ เช่น หนังสือแสดงรูปทรงเรขาคณิต ให้เด็กเข้าใจ เส้นตรง วงกลม รูปทรงสามเหลี่ยม และความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสี ขนาด ระยะทาง ทิศทาง สิ่งที่ตรงกันข้าม เช่น มีด-สว่าง ข้างบน - ข้างล่าง ข้างนอก - ข้างใน เป็นต้น

5. หนังสือที่แสดงเกี่ยวกับคน สัตว์ พืช สิ่งของ และสถานที่ เป็นหนังสือที่แสดงรูปภาพสวยงามเกี่ยวกับคน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ พร้อมกับคำอธิบายสั้นๆ แทนความหมายที่แสดงด้วยภาพ เช่น หนังสือแนะนำบุคคลอาชีพต่างๆ เช่น ครู หมอ ตำรวจ แนะนำให้รู้จักสัตว์ เช่น สุนัข แมว นก รู้จักพืช เช่น ผัก ผลไม้ ต้นไม้ ดอกไม้ รู้จักสิ่งของ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องเขียน แนะนำให้รู้จักสถานที่ เช่น ชายทะเล ภูเขา เป็นต้น

6. หนังสือที่แสดงภาพโดยไม่มีตัวหนังสือ เป็นหนังสือที่แสดงรูปภาพ สะท้อนเรื่องราว

เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงจินตนาการ ความคิด ความสามารถทางภาษา เล่าเรื่องจากภาพ เล่าปากเปล่า ทำให้เกิดการอภิปรายและตีความหมายจากภาพด้วย

7. หนังสือที่แสดงภาพประกอบเรื่องอย่างง่าย เป็นหนังสือที่มีภาพเป็นส่วนประกอบสำคัญ คำโครงเรื่องไม่ซับซ้อน เพราะเด็กวัยนี้ยังอ่านไม่คล่อง เรื่องที่แต่งสั้นๆ และใช้ภาษาง่ายๆ จึงจะฝึกการอ่านได้เป็นอย่างดี หนังสือประเภทนี้ ควรมีเรื่องราวที่น่าสนใจสำหรับเด็ก เช่น การผจญภัย เรื่องลึกลับ เรื่องสัตว์พูดได้เชิงวิทยาศาสตร์ เรื่องมหัศจรรย์ต่างๆ เรื่องเวทมนตร์ คาถา เป็นต้น

8. หนังสือภาพประกอบเรื่อง หนังสือที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนมากจะเสนอเนื้อหาผ่านภาพ ภาพประกอบเป็นส่วนสำคัญที่สุด แต่หนังสือภาพประกอบเรื่อง จะมีเนื้อหาแต่งเป็นเรื่องราวตามเค้าโครงเรื่อง และมีภาพประกอบเนื้อเรื่องทุกขั้นตอน ส่วนใหญ่จะมีภาพประกอบทุกหน้า ภาพและเรื่องที่แต่งจะสัมพันธ์กัน หนังสือประเภทนี้ผู้อ่านจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน เกิดจินตนาการ ความรู้สึก และแนวคิดเป็นคติสอนใจ

สรุปประเภทของหนังสือที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นการแบ่งตามลักษณะของหนังสือและการใช้งานได้ 2 แบบคือ แบบที่ 1 เป็นหนังสือภาพที่มีแต่ภาพอย่างเดียว ไม่มีเนื้อเรื่อง ได้แก่ (1) หนังสือที่แสดงตัวเลขและจำนวนนับ (2) หนังสือที่แสดงตัวอักษร (3) หนังสือของเล่น (4) หนังสือที่แสดงความคิดรวบยอด (5) หนังสือที่แสดงเกี่ยวกับคน สัตว์ พืช สิ่งของ และสถานที่ (6) หนังสือที่แสดงภาพโดยไม่มีตัวหนังสือ และแบบที่ 2 เป็นหนังสือภาพที่มีภาพประกอบและมีเนื้อเรื่อง ได้แก่ (7) หนังสือที่แสดงภาพประกอบเรื่องอย่างง่าย และ (8) หนังสือภาพประกอบเรื่อง ซึ่งหนังสือภาพที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นประเภทหนังสือของเล่นที่ไม่มีเนื้อเรื่อง มีแต่ภาพประกอบสำหรับใช้เป็นฉากและมีตัวละครใช้แสดงบทบาทสมมติตามเรื่องที่เล่า เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้จินตนาการเล่าเรื่องผ่านตัวละครและภาพประกอบของหนังสือภาพ

2.6 ลักษณะหนังสือภาพสำหรับเด็ก

จินตนา ไบกาชุกี (2534: 85-96) ณรงค์ ทองปาน (2526: 81) รัญจวน อินทรกำแหง (2517: 87) วินัย รอดจ่าย (2534: 9) และ วิริยะ สิริสิงห (2550: 38-61) กล่าวถึงลักษณะของหนังสือภาพที่ตีเอาไว้ สรุปได้ดังนี้

หนังสือภาพสำหรับเด็ก คือ หนังสือที่เด็กอ่านแล้วสนุกสนานเพลิดเพลิน มีเนื้อหาสาระตรงกับใจที่เด็กอยากจะทำ มีรูปเล่มสีสันสวยงามสะดุดตาชวนให้หยิบขึ้นมาอ่านโดยไม่ต้องบังคับลักษณะที่ดีของหนังสือสำหรับเด็กประกอบด้วย

1. เทคนิคการพิมพ์และการจัดรูปเล่ม การพิมพ์ภาพและตัวอักษรนั้นต้องชัดเจน

ตัวอักษรใช้ตัวอักษรแบบมีหัวขนาด 24 พอยท์ (point: 1 พอยท์ มีค่าเท่ากับ 1/72 นิ้ว) เพราะอ่านง่าย จึงเหมาะสำหรับเด็กอนุบาล ปกติต้องสวยงามดึงดูดความสนใจเด็ก ขนาดรูปเล่มเหมาะสมกับความ ต้องการของเด็กคือขนาด 8 หน้ายกพิเศษ (8 หน้ายกใหญ่) มีขนาด กว้าง X ยาว : 8 ¼ X 11 ¼ นิ้ว หรือ 20.5 X 28.5 เซนติเมตร ซึ่งเป็นขนาดมาตรฐานสากล ใช้กระดาษที่มีคุณภาพ การจัดหน้าหนังสือ ดูโปร่งตา ภาพกับตัวอักษรไม่ทับกัน มีชื่อเรื่องที่ดึงดูดความสนใจ และการเข้าเล่มด้วยวิธีเย็บด้วยลวด หรือด้ายกลางเล่มเป็นการเย็บแบบมุงหลังคา

2. เนื้อหา มีจุดประสงค์ของเรื่องที่ชัดเจน เด็กควรได้รับประโยชน์และแง่คิดหลังจากดูหรือ อ่านหนังสือแล้ว แต่จะไม่สอนโดยตรงเพราะเบื่อหน่ายจากการสั่งสอนของพ่อแม่ที่บ้านแล้ว มีเนื้อหาที่น่าสนใจ ตรงกับความต้องการอ่านของเด็ก มีความสนุกสนาน ความยากง่ายของสำนวนภาษาต้อง เหมาะสมกับวัย การดำเนินเรื่องชวนให้ติดตามและมีความสั้นยาวที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก และการ ตั้งชื่อเรื่องเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะชื่อเรื่องจะเป็นจุดดึงดูดผู้อ่านให้หยุดชะงัก...มองดู...หยิบชม...และ เปิดดู ถ้าชื่อเรื่องตรงกับความสนใจก็อยากเปิดอ่านให้รู้เรื่องตลอดทั้งเล่ม

3. ตัวละครต้องมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหา เพราะตัวละครจะเป็นผู้ที่ ดำเนินบทบาทไปตามเค้าโครงเรื่อง ตัวละครมีการแสดงบทบาทต่าง ๆ ในลักษณะที่เด่นชัด สมจริง น่าเชื่อถือ เป็นไปตามธรรมชาติของคนจริง ๆ สมเหตุสมผลและมีความสำคัญต่อเนื้อเรื่อง ตัวละครจะ เป็นเสมือนตัวแทนของเด็กในการได้รับความรัก ความอบอุ่น ความรู้ ตลอดจนปลูกฝังลักษณะนิสัยต่าง ๆ และเป็นตัวแบบให้เด็กด้วย ดังนั้นตัวละครจึงควรมีวัยใกล้เคียงกับเด็ก จะเป็นคน สัตว์ หรือสิ่งของก็ได้ และตัวละครสำคัญควรมีอายุมากกว่าผู้อ่านบ้างเล็กน้อย

4. ภาพประกอบ ถือเป็นหัวใจของหนังสือสำหรับเด็ก โดยเฉพาะเด็กอนุบาลที่อ่านหนังสือ ด้วยภาพมากกว่าอ่านด้วยตัวหนังสือ เพราะภาพทำให้เด็กเกิดความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน โดยปกติ แล้วหนังสือภาพสำหรับเด็กจะมีภาพประกอบเกือบทุกหน้าไม่ว่าจะเป็นหนังสือภาพ หนังสือบันเทิงคดี หรือหนังสือสารคดี ซึ่งภาพประกอบนั้นจะต้องมีสีสันสวยงาม วาดอย่างประณีตสอดคล้องกับเนื้อหา ของเรื่อง ภาพน่าสนใจมีลักษณะให้รายละเอียดถูกต้องตามความจริงหรือสมจริง มีความเป็นไปได้ หรือกลมกลืนกับการดำเนินเรื่อง ยุคสมัย และนิสัยของตัวละคร และมีขนาดภาพเหมาะสมกับขนาด ของรูปเล่มด้วย

เจิมพันธ์ กอวัฒนาสกุล (2522: 11) กล่าวถึงวิธีการในการสร้างภาพประกอบให้เกิดความ สวยงามนั้นสามารถทำได้ 4 วิธี ดังนี้

วิธีที่ 1 ภาพวาดเส้น (Drawing) คือ ภาพที่เขียนด้วยพู่กัน ดินสอ ปากกา และภาพที่ เขียนสีเดียว

วิธีที่ 2 ภาพระบายสี (Painting) คือ ภาพที่ระบายด้วยสีน้ำ สีโปสเตอร์ สีฝุ่น สีน้ำมัน ตลอดจนสีต่าง ๆ

วิธีที่ 3 ภาพปะติด (Collage) คือ การนำภาพหรือวัสดุสำเร็จรูป เช่น กระดาษสี เศษผ้า มาประกอบเข้าด้วยกันและอาจเขียนตกแต่งเพิ่มเติมให้เกิดเป็นภาพขึ้นตามต้องการ

วิธีที่ 4 ภาพตัดต่อเติมบนรูปถ่าย (Photo Montage) คือ การนำรูปถ่ายมาตัดต่อหรือเขียนเติมแต่งเพื่อเน้นความสำคัญ ความสวยงาม หรือเพื่อให้เกิดความใหม่ตามต้องการ

เกริก ยุ้นพันธ์ (2543: 26-28) ได้กล่าวถึงหน้าที่และบทบาทของภาพประกอบ มีดังนี้

1. ช่วยอธิบายและเสริมเนื้อหาให้เด็กเข้าใจและถูกต้องอย่างชัดเจน
2. ถ่ายทอดเรื่องราวได้สอดคล้องและตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้เขียนเรื่อง
3. การออกแบบอย่างสวยงามจะช่วยดึงดูดความสนใจของเด็ก ทำให้อยากอ่าน และเกิด

นิสัยรักการอ่านในที่สุด

4. ภาพประกอบที่มีวาดอย่างประณีต สวยงาม มีสีสันสะอาดสดใส จะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกและเกิดความประทับใจต่อเด็ก ทำให้เด็กรักในสิ่งสวยงามและมีความประณีต ละเอียดถี่ถ้วน

5. ช่วยให้เกิดความคิดจินตนาการที่ต่อเนื่อง

จินตนาการของเด็กนั้น ปรีดา ปัญญาจันทร์ และ ชีวัน วิสาสะ (2548: 7-13) กล่าวว่า ในช่วงอายุไม่กี่ขวบของเด็กนั้น เป็นช่วงอายุที่มากด้วยโลกจินตนาการ และโลกจินตนาการของเด็กกว้างไกลเกินกว่าที่ผู้ใหญ่จะเข้าใจทั้ง ๆ ที่ผู้ใหญ่ก็เคยเป็นเด็กมาก่อน แต่เมื่อโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ มีประสบการณ์ในโลกของความเป็นจริงและโลกของเหตุผลมาบั่นทอนจินตนาการไปจนหมดสิ้น ซึ่งจินตนาการของเด็ก แบ่งได้เป็น 2 แบบ ดังนี้

1. จินตนาการแบบอิสระ คือ จินตนาการที่เกิดจากการใช้ความคิดคำนึงเฉพาะตัวโดยไม่มีประสบการณ์และขาดเหตุผลรองรับในการตัดสินใจและส่งผลต่ออารมณ์ของตนเอง ซึ่งตัวเด็กเองก็ไม่สามารถบอกได้ว่าทำไม เช่น เด็กบางคนดูภาพที่นากลัวแต่ไม่รู้ว่าคืออะไร ก็เลยไม่กลัว ไม่ตกใจ แต่ชอบดู หรือเด็กบางคนเห็นตุ๊กตาสวย ๆ ทำท่าทางต่าง ๆ กลับเกิดความกลัว บอกไม่ได้ว่าทำไมถึงกลัว เพราะอะไรถึงตกใจ

2. จินตนาการแบบมิติสัมพันธ์ คือ จินตนาการของเด็กที่สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เห็นหรือได้ฟังกับสิ่งที่เคยเห็นเคยฟังมาก่อน เด็กที่มีอายุ มีอายุ 3 ปีขึ้นไปสามารถมีจินตนาการแบบมิติสัมพันธ์นี้ได้ จินตนาการแบบมิติสัมพันธ์นี้แบ่งได้เป็น 3 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 เมื่อเด็กได้ฟังสิ่งใดหรือเห็นสิ่งใดแล้วนึกถึงหรือจินตนาการถึงสิ่งที่เคยเห็นมาก่อน เช่น เด็กมองเห็นป้ายจราจรที่มีเครื่องหมายเป็นลูกศรตั้งขึ้น เขาก็จะนึกถึงจรวดที่พร้อมจะยิงขึ้นฟ้าหรือนึกถึงบ้านที่มีหลังคาทรงแหลม หรือเด็กที่มองฝักมะขามแล้วนึกถึงตัวหนอน เป็นต้น ซึ่งในชั้นนี้

เด็กแต่ละคนจะมีจินตนาการแบบมิติสัมพันธ์ไม่เท่ากันและไม่เหมือนกันอีกด้วย ทั้งนี้เพราะขึ้นอยู่กับประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน ถ้าเด็กคนไหนเป็นคนช่างสังเกตก็จะมีจินตนาการแบบมิติสัมพันธ์ได้มากกว่าเด็กที่ขาดการสังเกต

ขั้นที่ 2 เด็กจะเชื่อมโยงและจินตนาการต่อไปถึงอารมณ์และความมีชีวิตชีวาของสิ่งนั้น ๆ เช่น เด็กเห็นผักมะขามแล้วนึกถึงตัวหนอนก็จะจินตนาการต่อไปว่าหนอนนั้นกำลังหัวเราะจนตัวงอ ซึ่งเด็กส่วนมากจะมีจินตนาการแบบมิติสัมพันธ์ในขั้นที่ 2 ถ้าเราเฝ้าสังเกตเด็กที่นั่งเล่นอยู่คนเดียวจะพบว่า เขาจับสิ่งของต่าง ๆ เล่นและพูดคุยกับสิ่งของนั้น ๆ เหมือนกับว่ามันเป็นสิ่งที่มีชีวิต ที่เป็นเช่นนี้เพราะเด็กต้องการให้สิ่งของเหล่านั้นเป็นสิ่งที่มีความคิด มีอารมณ์ แล้วสามารถพูดโต้ตอบกับเขาได้

ขั้นที่ 3 การจินตนาการไปถึงสิ่งเหนือจริง สิ่งมหัศจรรย์ เป็นของวิเศษ ซึ่งเป็นจินตนาการแบบมิติสัมพันธ์ขั้นที่ลึกที่สุด เช่น เด็กมองตัวหนอนจากขั้นที่ 2 เป็นหนอนที่ไม่ธรรมดา เพราะสามารถกลายเป็นหนอนยักษ์ที่มีปีกและสามารถบินไปบนท้องฟ้าได้ ซึ่งจินตนาการแบบมิติสัมพันธ์ในขั้นนี้เด็ก ๆ ใฝ่ฝันอยากจะมีกันทุกคน ซึ่งสังเกตได้จากการที่เราบอกเด็กว่า “มีกบอยู่ตัวหนึ่ง” เด็ก ๆ ก็จะฟังเฉย ๆ แต่ถ้าบอกว่า “มีกบวิเศษตัวหนึ่งสามารถพ่นไฟได้ด้วย” เด็ก ๆ ก็จะทำตาโตทีเดียว

เกริก ยุ้นพันธ์ (2543: 28) กล่าวถึงลักษณะของภาพประกอบที่เด็กชอบ ว่ามีลักษณะดังนี้

1. วาดด้วยสีน้ำและสีหมึกที่มีสีสดใส จะส่งผลให้เกิดจินตนาการที่ดี
2. สอดคล้องกับเนื้อหา
3. ชอบภาพประกอบที่มีขนาดใหญ่มากกว่าขนาดเล็ก
4. เด็กเล็กชอบภาพลายเส้นที่ไม่ซับซ้อน และเมื่อโตขึ้นจะชอบภาพที่ซับซ้อนมากขึ้น

นอกจากนี้ เกริก ยุ้นพันธ์ (2543: 28) ยังกล่าวถึงสิ่งที่นักวาดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กควรมี ได้แก่ การคิดอย่างเด็ก มีจินตนาการกว้างไกล ตื่นตัวหาความรู้ มีความรอบคอบและถี่ถ้วน มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย รู้จักเลือกใช้วัสดุ ปรับปรุงอย่างสร้างสรรค์ มีความสุขกับการสร้างสรรค์ในลักษณะเฉพาะตน รักหวงแหนและเห็นคุณค่าในผลงานของตน

สำหรับการจัดทำดัมมี่ (Dummy) หรือภาพร่างของหนังสือภาพที่นำมาจัดเรียงต่อ ๆ กันจนจบเรื่องนั้น เกริก ยุ้นพันธ์ (2543: 59-61) กล่าวว่า นักวาดภาพประกอบจะต้องร่างภาพตามเนื้อหาของเรื่องด้วยความตั้งใจ ภาพหน้าแรกจะต้องสอดคล้องกับภาพทุกภาพในเล่ม ดูสัมพันธ์กันตลอดทั้งเล่ม และมีรูปแบบลักษณะเฉพาะเหมือนกันตลอดทั้งเล่ม แล้วจึงค่อยลงสี และจากงานวิจัยของ ทรรตมน ศิริมงคล (2548: บทคัดย่อ) พบว่า เด็กปฐมวัยชอบภาพประกอบที่ใช้สีที่มีความสดเข้มและสีตัดกันแบบ 50 : 50

5. สี มีอิทธิพลต่อความรู้สึกเมื่อได้มองดู เช่น สีโทนร้อนทำให้เกิดอาการริบเร่ง ในขณะที่

สีโทนเย็นจะทำให้เกิดอาการผ่อนคลาย วิริยะ สิริสิงห (2550: 69) กล่าวว่า การให้สีปกหนังสือต้องดูว่า เนื้อหาของหนังสือเป็นเช่นไร ถ้าเป็นเรื่องที่ต้องการให้ผู้อ่านอ่านแล้วคิดไตร่ตรองให้อ่านนานๆ ก็ควรใช้สีโทนเย็น เช่น หนังสือพีชพรรณไม้ต่างๆ สีปกควรออกโทนสีเขียว แต่ถ้าเนื้อหาเร้ารูกปลุกใจก็ควรใช้สีโทนร้อน เช่น หนังสือสำหรับเด็กที่มีพื้นปกเป็นสีชมพู มีตัวการ์ตูนสีสดใส เป็นต้น สำหรับภาพประกอบและตัวละครควรใช้สีนุ่มสีหวานและสดใส

สรุปได้ว่า หนังสือภาพที่เหมาะสมสำหรับเด็กควรมีขนาดรูปเล่มที่เหมาะสม มีชื่อเรื่อง น่าสนใจ มีการพิมพ์ที่สวยงามคมชัด สีสดใสดึงดูดตาน่าสนใจ มีเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ไม่มีการสั่งสอนโดยตรงแต่มีข้อคิดให้เด็กได้คิดคล้อยตาม และที่สำคัญภาพประกอบต้องมีสีสันสวยงามวาดอย่างประณีตและสื่อความหมายของเรื่องราวได้ดี ช่วยให้เกิดจินตนาการและอยู่ในโลกของตนเองอย่างมีความสุขก่อนที่จะถูกโลกแห่งความจริงและเหตุผลมาบั่นทอนจินตนาการอันแสนสุขไป

2.7 การเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2527: 398-399) กล่าวว่า การเล่าเรื่องว่าเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวของผู้พูดที่ต้องการสื่อสารให้ผู้ฟังได้รับรู้ในสิ่งที่ผู้พูดต้องการ การที่เด็กปฐมวัยได้มีโอกาสพูดหรือเล่าเรื่องของตนให้เพื่อนๆ ฟัง เป็นการฝึกให้เด็กได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ของการใช้ภาษา ได้รับรู้และเข้าใจความรู้สึกของเพื่อนๆ และสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับเพื่อนๆ ได้เป็นอย่างดี

สมาคมไทสร้างสรรค์ (2545: ออนไลน์) กล่าวว่า หนังสือภาพว่าเป็นเสมือนคลังภาษาสำหรับเด็ก ที่ช่วยให้เด็กได้เห็นภาพแล้วถูกกระตุ้นให้คิดจินตนาการและเรียนรู้ตลอดเวลา ทำให้เป็นเด็กฉลาดเพราะเซลล์สมองเกิดการแตกแขนงอย่างมากมาย เด็กเรียนรู้จากการจำสัญลักษณ์ หนังสือภาพหลายเล่มจึงพยายามที่จะเน้นสัญลักษณ์ต่างๆ ให้เด็กจดจำได้ง่ายโดยเฉพาะการใช้สัญลักษณ์แทนตัวเลขและตัวอักษร ซึ่งช่วยให้เด็กสามารถเชื่อมโยงเกิดความเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น เช่น เลขแปดมีลักษณะคล้ายปลา เมื่อบอกเด็กว่าเลขแปดเหมือนปลา เด็กก็จะนึกภาพปลาออกก่อนจากนั้นก็เชื่อมโยงไปเลขแปด

สมชาย ชูชาติ (2549: 13) กล่าวว่า การเล่าเรื่องร่วมกับเพื่อนช่วยให้จิตใจเราเบิกบานเกิดความสนุกสนาน ได้เรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน รู้จักพูดและต่อรองกับเพื่อน โดยเฉพาะเด็กที่เป็นลูกคนเดียวจะได้เรียนรู้จากกลไกการเล่นมาก เช่น รู้จักการแบ่งปัน การรอคอย การเฝ้าดูการเล่าเรื่องของเพื่อน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

หนังสือภาพที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นหนังสือภาพที่ไม่มีคำบรรยายหรือไม่มีเนื้อเรื่อง มีแต่ภาพประกอบของหนังสือภาพที่สื่อให้รู้ว่าเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไรและมีตัวละครที่เป็นตุ๊กตากระดาษใช้เป็นตัวแทนแสดงบทบาทสมมติ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดและความสามารถ

ทางภาษาในการเล่าเรื่องผ่านตัวละครและใช้ภาพประกอบหนังสือภาพเป็นฉากในการเล่าเรื่อง การเล่าเรื่องจากหนังสือภาพเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดเรื่องราวขึ้นมาจากจินตนาการของตนและเล่าเรื่องร่วมกับเพื่อน โดยใช้ตัวละครภาพประกอบของหนังสือภาพในการเล่าเรื่อง

สรุปได้ว่า การเล่าเรื่องจากหนังสือภาพโดยมีภาพประกอบของหนังสือภาพเป็นฉากและมีตัวละครใช้แสดงบทบาทสมมติประกอบเรื่องที่เล่านี้ จะช่วยให้นักเรียนเกิดการคิดและจินตนาการตาม ไม่เพียงจะกระตุ้นเซลล์สมองให้นักเรียนฉลาดขึ้น ยังช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ภาษา สัญลักษณ์ได้ จินตนาการ เกิดความแตกฉานทางภาษาและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนๆ เป็นการวางพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ของเด็กในอนาคต

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

งานวิจัยในต่างประเทศ

ฮัฟ และ คนอื่น ๆ (Hough; & et al. 1987, November: Online) ศึกษาถึงสิ่งที่จะช่วยกระตุ้นในการเล่าเรื่องของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 พบว่า เด็กที่ได้เล่าเรื่องจากภาพและหนังสือภาพที่ไม่มีคำบรรยายจำนวน 8 หน้าจะช่วยให้เด็กได้สร้างเรื่องใหม่ๆ ด้วยตัวของเขาเอง การที่เด็กได้เล่าเรื่องด้วยตัวของเขาเองนี้จะช่วยทำให้ภาษามีความประณีตสมบูรณ์มากขึ้น

เวลล์ฮูเซน (Wellhousen. 1993, December: Online) ศึกษาการเล่าเรื่องของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมที่แตกต่างกัน 3 อย่าง ได้แก่ กิจกรรมการเล่าเรื่องที่คิดขึ้นเองโดยไม่มีสื่อ กิจกรรมการเล่าเรื่องจากรูปภาพ 1 ภาพ และกิจกรรมการวาดรูปภาพ 1 ภาพพร้อมกับเล่าเรื่องจากภาพนั้น ผลการทดลองพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการเล่าเรื่องที่คิดขึ้นเองโดยไม่มีสื่อมีความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) มากกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการเล่าเรื่องจากรูปภาพ 1 ภาพ และกิจกรรมการวาดรูปภาพ 1 ภาพพร้อมกับเล่าเรื่องจากภาพ

โค และ คิม (Cho; & Kim. 1999: Online) ศึกษาการปรับปรุงการสร้างสรรค์ของเด็กด้วยหนังสือภาพเกาหลี โดยการสังเกตโรงเรียนอนุบาลของเกาหลีถึงเป้าหมายในการส่งเสริมการสร้างสรรค์ของเด็ก นิยามของการสร้างสรรค์คือ ความสามารถพิเศษในการแก้ปัญหา ซึ่งประกอบด้วย ความอยากรู้อยากเห็น ความยืดหยุ่น ความไวต่อปัญหา ความสามารถในการให้คำนิยามใหม่ ความรู้สึกต่อตนเอง ความคิดริเริ่ม และการเข้าใจอย่างถ่องแท้ กิลฟอร์ดและคณะ เชื่อว่าการสร้างสรรค์รวมถึงความคิดนอกนัย ปริมาณความคิดที่หลากหลาย ความยืดหยุ่น ความคิดที่ไม่ซ้ำแบบใคร และความละเอียดประณีต ในปี ค.ศ.1930 การสร้างสรรค์ถูกมองว่าเป็นความสามารถพิเศษของพรสวรรค์ ซึ่งทอร์เรนซ์ (1984) และกิลฟอร์ด (1984) ต่างก็ไม่เห็นด้วยกับความคิดนี้และแย้งว่า

ความสามารถพิเศษนี้มีซ่อนเร้นอยู่ในทุกคน และมีหลายวิธีที่สามารถสำรวจค้นหาหาความสามารถสร้างสรรค์ที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวของเด็กได้จาก การสังเกตจากการเล่น การใช้ภาษา การแสดงออกในการเรียนรู้ศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว กิจกรรมเข้าจังหวะ และการแสดงละคร นอกจากนี้ หนังสือภาพที่ไม่มีคำบรรยายสามารถช่วยกระตุ้นและส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ได้ (Lee. 1998) และรวมถึงวรรณกรรมด้วย

งานวิจัยในประเทศ

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2531: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการฟังนิทานด้วยการเล่าโดยใช้หุ่นกับรูปภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ จำนวน 30 คนและแบ่งกลุ่มทดลองเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกฟังนิทานด้วยการเล่าโดยใช้หุ่น และกลุ่มหลังฟังนิทานด้วยการเล่าโดยใช้รูปภาพ และใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปแบบ A ของ ทอร์เรนซ์ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่มีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วรวงศ์ วรชาติอุดมพงษ์ (2531: บทคัดย่อ) ศึกษาการเปรียบเทียบความชอบและไม่ชอบของเด็กอนุบาลและผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบภาพประกอบหนังสือภาพ ผลการวิจัยพบว่า เด็กและผู้ปกครองชอบภาพที่มีลักษณะเหมือนจริง เขียนด้วยพู่กันมากที่สุด ไม่ชอบภาพแบบจินตนาการและการสร้างภาพแบบปะติด เด็กจะชอบภาพสีวรรณะอุ่นและมีการจัดองค์ประกอบภาพแบบไม่สมดุล ซ้าย-ขวา ในขณะที่ผู้ปกครองชอบชอบภาพสีวรรณะเย็นและมีการจัดองค์ประกอบภาพแบบสมดุล ซ้าย-ขวา

กรรณิการ์ ธีระสังวร (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการศึกษาค้นคว้าพัฒนาการภาษาและพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กชั้นอนุบาลสถานสงเคราะห์เด็กบ้านราชวิถีที่รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากภาพ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กชั้นอนุบาลที่มีอายุ 5, 6 และ 7 ปี จำนวน 41 คน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มซึ่งทุกกลุ่มจะมีนักเรียนอายุ 5, 6 และ 7 ปีอยู่ในกลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 จะได้รับการจัดกิจกรรมครูเล่าเรื่องประกอบภาพและตั้งคำถาม กลุ่มที่ 2 จะได้รับการจัดกิจกรรมเด็กเล่าเรื่องจากภาพที่ครูแสดง และกลุ่มที่ 3 จะไม่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องประกอบภาพ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ 1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมครูเล่าเรื่องประกอบภาพและตั้งคำถามกับกลุ่มที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่าเรื่องจากภาพที่ครูแสดงมีพัฒนาการทางภาษาและพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มที่ 3 ที่ไม่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องประกอบภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 2 มีพัฒนาการทางภาษาและพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องประกอบภาพที่มีระดับอายุ 5, 6 และ 7 ปี มีพัฒนาการทางภาษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพัฒนาการทางภาษาและพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มงคล นามโคตร (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาการใช้หนังสือภาพเพื่อสร้างนิสัยการอ่านของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหนองไม้งาม จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 15 คน เป็นเด็กชาย 5 คนและเด็กหญิง 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการจัดกิจกรรมการใช้หนังสือภาพเพื่อสร้างนิสัยการอ่านของเด็กปฐมวัย แบบสังเกตนิสัยการอ่านของเด็กปฐมวัย และแบบทดสอบนิสัยการอ่านของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยนิสัยการอ่านทั้งในภาพรวมและรายด้านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคะแนนเฉลี่ยนิสัยการอ่านของเด็กชายและเด็กหญิงไม่แตกต่างกัน

ทรรศมน ศิริมงคล (2548: บทคัดย่อ) ศึกษาการออกแบบเรขาคณิตในหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อค้นหารูปแบบการออกแบบภาพประกอบในหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัยที่เด็กชื่นชอบมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาลทั้งชายและหญิงที่มีอายุ 3-5 ปี ของโรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพฯและปริมณฑลจำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นหนังสือภาพประกอบเรื่อง 3 เล่มที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับผจญภัย ชีวิตสัตว์ และความรัก และแผ่นภาพให้เลือกตอบจำนวน 7 ข้อ ผลการวิจัยสรุปว่า เด็กปฐมวัยชอบภาพประกอบที่ใช้สีที่มีระดับสดเข้ม (Vivid Tone) มากที่สุด ชอบการใช้สีตัดกันแบบ 50:50 ชอบการจัดหน้าหนังสือแบบหน้าเดียวที่มีตัวหนังสือวางทับบนภาพด้านซ้ายมือของผู้ดูภาพ ถ้าเป็นหน้าหนังสือแบบหน้าคู่จะชอบแบบที่มีตัวหนังสือวางทับบนภาพสองหน้าต่อกันด้านบนของภาพ และชอบแบบหน้าคู่มากกว่าแบบหน้าเดียว

ศิริจันทร์ ศรีนวนนิต (2549: บทคัดย่อ) ศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเล่านิทานโดยใช้กิจกรรมศิลปะและการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โดยเลือกแบบเจาะจงเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 30 คน ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเล่านิทานโดยใช้กิจกรรมศิลปะ แผนการจัดประสบการณ์การเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบ กิจกรรมศิลปะประกอบการเล่านิทาน ภาพประกอบการเล่านิทาน และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปแบบ A ของ ทอร์เรนซ์ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานโดยใช้กิจกรรมศิลปะและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่า

นิทานโดยใช้ภาพประกอบมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่านิทานโดยใช้กิจกรรมศิลปะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรดี ตีระตระกูลเสรี (2549: บทคัดย่อ, 54) ศึกษาผลการเล่านิทานไม่จบเรื่องที่มีต่อ ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยชายและหญิงอายุ 4 ½ - 5 ½ ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนคหกรรม ศาสตร์เกษตร ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 56 คน แล้ว สุ่มตัวอย่างแบบง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เครื่องมือที่ใช้คือ แผนการจัดประสบการณ์การ เล่านิทานไม่จบเรื่องสำหรับเด็กปฐมวัยจำนวน 20 แผนและแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัย รูปแบบ A ของทอร์เรนซ์ เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ๆ ละ 4 วัน ๆ ละ 45 นาที ผลการวิจัยพบว่า เด็กกลุ่ม ทดลองมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่าเด็กกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สิริวรรณ ฤทธิสาร (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และ ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยที่ใช้วิธีการสอนแบบการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพ และวิธีสอนแบบปกติ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนวัดสุวรรณลีศุบุญยงค์อนุสรณ์ จำนวน 40 คน สุ่มจับฉลากแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 20 คน โดย กลุ่มทดลองใช้วิธีการสอนแบบการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพ และกลุ่มควบคุมใช้วิธีการสอน แบบปกติ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์และแบบ ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับวิธีการสอนแบบการจัดกิจกรรม เล่านิทานประกอบภาพมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์และความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ ได้รับวิธีการสอนแบบปกติ

จากงานวิจัยทั้งต่างประเทศและในประเทศจะเห็นได้ว่า การให้เด็กได้เล่าเรื่องจากภาพ เล่านิทานประกอบภาพ เล่านิทานไม่จบเรื่อง และเล่าเรื่องจากหนังสือภาพที่มีการออกแบบที่ดีจะช่วย กระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็น ความสามารถทางสมองในการคิดจินตนาการผสมผสานกับความรู้และประสบการณ์ เพื่อคิดหาวิธี แก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์นวัตกรรมที่แปลกใหม่ได้อย่างอิสระ หลากหลาย รวดเร็ว และสมบูรณ์ โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยจะมีจินตนาการสูงและสามารถส่งเสริมให้มีศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ได้ อย่างรวดเร็วด้วยการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กสามารถคิดและลงมือกระทำได้อย่างอิสระอย่าง ต่อเนื่องตามความสนใจและต้องการของเด็ก โดยเฉพาะหนังสือภาพซึ่งเป็นสื่อที่ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน สนองความอยากรู้อยากเห็นและจินตนาการของเด็กได้เป็นอย่างดี และจากงานวิจัยพบว่าการให้เด็กปฐมวัยได้เล่าเรื่องจากภาพหรือเล่านิทานไม่จบเรื่องเป็นการช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กมี

ความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า ถ้าให้เด็กปฐมวัยมีโอกาสแต่งเรื่องจากหนังสือภาพร่วมกับเพื่อนๆ ในวัยเดียวกันนั้นจะช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นตามสมมติฐานหรือไม่ เพียงใด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชายและหญิงที่มีอายุ 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนอนุบาลตาก อำเภอเมือง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 จำนวน 4 ห้อง มีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 126 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชายและหญิงที่มีอายุ 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนอนุบาลตาก อำเภอเมือง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 ซึ่งได้จากวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้นักเรียนมา 1 ห้อง จำนวน 30 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

1. หนังสือภาพ
2. แผนการจัดกิจกรรมเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ
3. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ (The Test for Creative Thinking-Drawing Production: TCT-DP) ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen; & Urban)

ขั้นตอนในการสร้างและวิธีการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หนังสือภาพ

หนังสือภาพที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นหนังสือภาพที่ไม่มีคำบรรยายประกอบภาพ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เล่าเรื่องขึ้นเองอย่างเสรีจากความรู้ ประสบการณ์ และจินตนาการของตนเอง และเล่าเรื่องผ่านตัวละครที่เป็นตุ๊กตาระดาษโดยมีภาพประกอบของหนังสือภาพเป็นฉากในการเล่าเรื่อง ซึ่งขั้นตอนในการสร้างหนังสือภาพและตัวละคร มีดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ และหนังสือภาพ โดยศึกษาถึงพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ และลักษณะของหนังสือภาพที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย จากหนังสือนิทานภาพและหนังสือภาพสำหรับเด็กทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อกำหนดหัวข้อเรื่องและแนวของเรื่องสำหรับนำมาสร้างเป็นฉาก(ภาพประกอบ)และตัวละครของหนังสือภาพ ซึ่งมีทั้งหมด 6 เรื่องดังต่อไปนี้

1.1.1 เรื่องเต่าทะเล ได้แก่

1.1.1.1 เพื่อนรู้ไหมเอ๋ย ปู ปู ทำไมถึงเดินเฉเก? โดย ทักษิณา ณ ตะกั่วทุ่ง

(2547)

1.1.1.2 ลูกเต่าตัวมเตี้ยม โดย กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ และ นรินทร์ เขียวพิบูลย์

กิจ (ม.ป.ป.)

1.1.1.3 Pop Up Sea โดย Watson, Patrick; et al. (n.d.b)

1.1.2 เรื่องไดโนเสาร์ ได้แก่

1.1.2.1 โดเรมอน ไดโนเสาร์ โดย มัลลิกา แก้วบัณฑิตย์ (2547)

1.1.2.2 ไดโนเสาร์และสัตว์ดึกดำบรรพ์ในประเทศไทย โดยวราวุธ สุธีธร และ

น.ท.เสริมสกุล โทณะวณิก (2547)

1.1.2.3 Oh My Oh My Oh Dinosaurs! โดย Boynton, Sandra. (1993)

1.1.2.4 Pop Up Dinosaur โดย Watson, Patrick; et al. (n.d.a)

1.1.3 เรื่องสัตว์ในป่า ได้แก่

1.1.3.1 วาดการ์ตูน 2 โดย ฝ่ายศิลปกรรมสำนักพิมพ์. (ม.ป.ป.ช)

1.1.4 เรื่องบ้านแสนสุข ได้แก่

1.1.4.1 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก โดย พรทิพย์ บุญ

มงคล (ม.ป.ป.)

1.1.4.2 การแสดงออกของสัตว์ โดย แมคคูเลย์ม, เจนอาร์ และคนอื่นๆ (2537)

1.1.4.3 เส้นสายลายการ์ตูน 3 โดย สุจิตร์ อธิพิพล (ม.ป.ป.)

1.1.4.4 หัตถ์วาดการ์ตูน 6 รูปผักผลไม้ โดย อัมพร คมลักษณ์ (2545)

1.1.4.5 Times 1000 Words to Talk About โดย Lloyd, Kathleen & Young, Paul (1990)

1.1.5 เรื่องการละเล่น ได้แก่

1.1.5.1 ของเล่นเด็กไทย โดย พี่นุเป้ และ พี่จุก (ม.ป.ป.)

1.1.5.2 นักเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก โดย น้ำพรม พิณจวรรณศิลป์ (2534)

1.1.5.3 เรือชั้นเงิน โดย เกวลิน กายทอง เขาวภา จีราระวีร์ศักดิ์ และ หนึ่งฤทัย มากโกคา (2549)

1.1.5.4 แพะเจ้าปัญญา โดย วีรศักดิ์ จิรกุลชัยวงศ์ และ พัชรี มีสุคนธ์ (2547ก)

1.1.5.5 สองพี่น้อง โดย วีรศักดิ์ จิรกุลชัยวงศ์ และ พัชรี มีสุคนธ์ (2547ข)

1.1.5.6 หมูผู้เสีย โดย วีรศักดิ์ จิรกุลชัยวงศ์ และ พัชรี มีสุคนธ์ (2548)

1.1.5.7 เล่นในป่า โดย บริตตา ปัญญาจันทร์ และ ชีวัน วิสาสะ (2552)

1.1.5.8 ปาดงดิบ โดย อติศักดิ์ เจริญพิทักษ์ และ กลุ่มใบไม้ (2546ก)

1.1.5.9 ป่าเบญจพรรณ โดย อติศักดิ์ เจริญพิทักษ์ และ กลุ่มใบไม้ (2546ข)

1.1.5.10 หัตถ์วาดการ์ตูน 6 รูปผักผลไม้ โดย อัมพร คมลักษณ์ (2545)

1.1.6 เรื่องการซื้อขาย ได้แก่

1.1.6.1 ผลไม้เมืองไทย โดย สมสุข มัจฉาชีพ และ สุรินทร์ มัจฉาชีพ (ม.ป.ป.)

1.1.6.2 เส้นสายลายการ์ตูน 3 โดย สุจิตร อธิพิล (ม.ป.ป.)

1.1.6.3 วาดการ์ตูน 1 โดย ฝ่ายศิลปกรรมสำนักพิมพ์ (ม.ป.ป.ก)

1.1.6.4 วาดการ์ตูน 2 โดย ฝ่ายศิลปกรรมสำนักพิมพ์ (ม.ป.ป.ข)

1.1.6.5 หัตถ์วาดการ์ตูน 6 รูปผักผลไม้ โดย อัมพร คมลักษณ์ (2545)

1.2 วางแผนในการสร้างฉากและตัวละครของแต่ละเรื่องโดยให้แต่ละฉากมีความต่อเนื่องกันตลอดทั้งเล่ม ซึ่งหนังสือภาพแต่ละเรื่องมีลักษณะดังนี้

1.2.1 เรื่อง เต่าทะเล มีแนวเรื่องเกี่ยวกับสภาพธรรมชาติของท้องทะเลและชีวิตความเป็นอยู่ของเต่าทะเล ฉากประกอบด้วย ชายหาดแสนอันตราย บ้านของสัตว์ทะเล บ้านของปลาหมึกยักษ์ บ้านของปลาฉลามขาว และ บ้านของเต่าทะเล ตัวละครได้แก่ กุ้งทะเล เต่าทะเล ปลาฉลามขาว ปลาทูน่า ปลาหมึกยักษ์ ปูทะเล แมงกะพรุน และหอยทะเล

1.2.2 เรื่อง ไดโนเสาร์ มีแนวเรื่องเกี่ยวกับไดโนเสาร์ในยุคครีเทเชียส ประมาณ 140-65 ล้านปีมาแล้ว ฉากประกอบด้วย รั้วไซของไดโนเสาร์ ลำธารของจระเข้ น้ำตกของนักล่าเนื้อ หนองน้ำวนอันตราย และ ภูเขาไฟและหน้าผา ตัวละครได้แก่ ดร.วิโดซอร์ส ไดโนซุคัส เทอราโนดอน ไทร

เซอรา-ทอปส์ ภูเขาโกซอร์ส-สิรินธรเน สเตโกซอร์ส สยามโมซอร์ส-สุธีธรณี และสยามโมไทรันนัส-อีซานเอนซิส

1.2.3 เรื่อง สัตว์ในป่า มีแนวเรื่องเกี่ยวกับสภาพธรรมชาติของป่าและชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์ป่า จากประกอบด้วย ต้นไม้ใหญ่และต้นสับปะรด ต้นไม้ใหญ่หน้าถ้ำค้างคาว ถ้ำค้างคาว ต้นไม้ใหญ่หลังถ้ำค้างคาว และ ต้นไม้ใหญ่และน้ำตก ตัวละครได้แก่ กระจ่าง ช่าง นกแก้ว นกหัวขวานลิง สิงโต สุนัขจิ้งจอก เสือโคร่ง หมีโคอารา หมีแพนด้า หมีสีน้ำตาล อีกา และฮิปโปโปแตมัส

1.2.4 เรื่อง บ้านแสนสุข มีแนวเรื่องเกี่ยวกับการใช้ชีวิตประจำวันในบ้าน การไปเที่ยวสวนสนุกและสวนสัตว์ จากประกอบด้วย สภาพภายในบ้าน หน้าบ้านและหน้าสวนสนุก ภายในสวนสนุก รถไฟหมุนและเรือไวคิง และสวนสัตว์และน้ำตก ตัวละครได้แก่ พ่อ แม่ ลูกสาวคนโต ลูกชายคนกลาง ลูกสาวคนเล็ก ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา คนขายไอศกรีม ตำรวจ เครื่องเสียง นาฬิกา อาหาร และต้นไม้ประดับ

1.2.5 เรื่อง การละเล่น มีแนวเรื่องเกี่ยวกับการละเล่นของเด็กไทย ได้แก่ เล่นซ่อนหา เล่นแข่งเดินกะลา เล่นขี่ม้าส่งเมือง เล่นชักเย่อ และเล่นตะลือกต็อกตัก จากประกอบด้วยสวนมะพร้าวริมน้ำ เป็นสถานที่เล่นซ่อนหา บ้านบนต้นไม้และตาราง 10 ช่อง เป็นสถานที่เล่นแข่งเดินกะลา เนินดิน เป็นสถานที่เล่นขี่ม้าส่งเมือง หลุมดักสัตว์ เป็นสถานที่เล่นชักเย่อ และสวนดอกไม้ เป็นสถานที่เล่นตะลือกต็อกตัก ตัวละครได้แก่ เด็กผู้หญิง 5 คน เด็กผู้ชาย 5 คน ซึ่งยืนอยู่บนกะลามะพร้าว และเด็กผู้หญิง 5 คน เด็กผู้ชาย 5 คน ซึ่งทำท่าชักเย่อ

1.2.6 เรื่อง การซื้อขาย มีแนวเรื่องเกี่ยวกับการซื้อขายผลไม้ สัตว์เลี้ยง ขนมไทย ของขวัญ และอาหาร จากประกอบด้วย สวนผลไม้ บ้านของสัตว์เลี้ยง ร้านขายขนมไทย ร้านขายของขวัญ และร้านขายอาหาร ตัวละครประกอบด้วย ผลไม้ ได้แก่ ขนุน น้อยหน้า พุทรา มังคุด ละมุด ลำไย มะเฟือง มะพร้าว ส้มโอ และแตงโม สัตว์เลี้ยง ได้แก่ กบ กระจ่าง กระจอก ปลาทอง สุนัข ลูกเจี๊ยบ แมว หมู หนู และฮิปโปโปแตมัส ขนมไทย ได้แก่ ขนมกลีบลำดวน ขนมชั้น ขนมเทียน ข้าวต้มมัด ขนมจำมุงกุฏ ขนมถ้วยฟู ขนมเสน่ห์จันทร์ ทองหยอด ขนมลูกชุบ และลูกตาลเชื่อม ของขวัญ ได้แก่ พวงมาลาคริสต์มาส ตุ๊กตาผ้า ตุ๊กตาหมี่ในถุงเท้า ตุ๊กตานางฟ้า ขนมเค้ก แตร กลองของขวัญ ตุ๊กตาเจ้าหญิง ตุ๊กตาเจ้าชาย และลูกบอลคู่ อาหาร ได้แก่ พิซซ่าหน้ากุ้ง ผักสด สปาเกตตีหน้ากุ้ง หมี่ผัดซอสญี่ปุ่น เบรดสตีกส์และดีปิ้งซอส ข้าวไก่อบซอส เซสเตอร์เบนโตะ ปีกไก่บาร์บีคิว เบนโตะหอยเชลล์ฮอกไกโดเซท-เกียวซ่า-โออิชิ และซูชิ บัตตี้ เซท

1.3 สร้างฉากและตัวละครตามที่วางแผนไว้ในข้อ 2 โดยวาดภาพฉากด้วยดินสอสีน้ำให้สวยงามในกระดาษวาดเขียน 100 ปอนด์ ทำรูปเล่มเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าแบบแนวตั้ง ขนาด 11 X 15 นิ้ว

หน้า 12 หน้า เย็บเล่มแบบเย็บมุงหลังคาด้วยเส้นด้าย และเคลือบด้วยสติ๊กเกอร์ใสทั้งเล่ม ส่วนตัวละครวาดบนกระดาษ 80 แกรม ขนาด A4 ระบายด้วยสีไม้และเคลือบด้วยสติ๊กเกอร์ใส

1.4 สร้างคู่มือการใช้หนังสือภาพและสร้างแบบบันทึกข้อมูลในการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องของเด็กปฐมวัยกับหนังสือภาพ

1.5 นำหนังสือภาพทั้ง 6 เรื่องพร้อมคู่มือการใช้หนังสือภาพและแบบบันทึกข้อมูลในการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องของเด็กปฐมวัยกับหนังสือภาพไปให้ประธานที่ปรึกษาปริญญาโทตรวจสอบความถูกต้อง

1.6 นำหนังสือภาพทั้ง 6 เรื่องพร้อมคู่มือการใช้หนังสือภาพและแบบบันทึกข้อมูลในการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องของเด็กปฐมวัยกับหนังสือภาพให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านประกอบด้วย

1.6.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัย 2 ท่าน ได้แก่

1.6.1.1 รองศาสตราจารย์เกริก ยุ้นพันธ์

อาจารย์ประจำภาควิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1.6.1.2 อาจารย์ปรีดา ปัญญาจันทร์

นักเขียน นักวาดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก

1.6.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย 3 ท่าน ได้แก่

1.6.2.1 อาจารย์ ดร.วรนาท รักสกุลไทย

ผู้อำนวยการแผนกอนุบาล โรงเรียนเกษมพิทยา กรุงเทพฯ

1.6.2.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญญาพร อุนากุล

อาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

1.6.2.3 อาจารย์สันติศักดิ์ ผาผาย

ครูชำนาญการพิเศษ สาขาการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลวังมั่ง
สพท. สระบุรี เขต 2 จังหวัดสระบุรี

ผลการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของหนังสือภาพได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 – 1.00 แสดงว่าหนังสือภาพชุดนี้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้ และเมื่อวิเคราะห์แต่ละเรื่องได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ดังนี้

หนังสือภาพเรื่อง เต่าทะเล	ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง	0.80 – 1.00
หนังสือภาพเรื่อง ไดโนเสาร์	ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง	0.80 – 1.00
หนังสือภาพเรื่อง สัตว์ในป่า	ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง	0.60 – 1.00
หนังสือภาพเรื่อง บ้านแสนสุข	ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง	1.00
หนังสือภาพเรื่อง การละเล่น	ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง	0.80 – 1.00
หนังสือภาพเรื่อง การซื้อขาย	ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง	0.80 – 1.00

1.7 ปรับปรุงแก้ไขหนังสือภาพตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1.7.1 ปรับกติกาและวิธีการใช้หนังสือภาพเรื่องการละเล่นและการซื้อขายให้ง่ายขึ้น

1.7.2 เปลี่ยนชื่อเรื่องของหนังสือภาพให้สั้นกระชับและไม่เจาะจง เพื่อให้นักเรียน

สามารถเล่าเรื่องได้หลากหลายมากขึ้น ได้แก่

1.7.2.1	เรื่องชีวิตลึกลับของเต่าทะเล	เปลี่ยนเป็น	เรื่องเต่าทะเล
1.7.2.2	เรื่องผจญภัยไปกับไดโนเสาร์	เปลี่ยนเป็น	เรื่องไดโนเสาร์
1.7.2.3	เรื่องแพนด้าน้อยในป่าใหญ่	เปลี่ยนเป็น	เรื่องสัตว์ในป่า
1.7.2.4	เรื่องบ้านแสนสุขสนุกกับครอบครัว	เปลี่ยนเป็น	เรื่องบ้านแสนสุข
1.7.2.5	เรื่องการละเล่นแสนสนุกของเด็กไทย	เปลี่ยนเป็น	เรื่องการละเล่น
1.7.2.6	เรื่องคณิตคิดสนุกในการซื้อขาย	เปลี่ยนเป็น	เรื่องการซื้อขาย

1.8 ทดลองใช้หนังสือภาพทั้ง 6 เรื่องกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โรงเรียนอนุบาลตาก
ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 คน

1.9 นำหนังสือภาพทั้ง 6 เรื่องที่แก้ไขเรียบร้อยแล้วไปใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
ต่อไป

2. แผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

การสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ ดำเนินการสร้างตามลำดับ
ขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน และการเล่า
เรื่องจากภาพ รวมถึงบทเพลงสำหรับสอนเด็กปฐมวัยจากหนังสือดังต่อไปนี้

2.1.1 การวิเคราะห์เนื้อหาความรู้ที่ปรากฏในเพลงสำหรับสอนเด็กปฐมวัย โดย
กรรณานุช เกษมสันต์ ณ อยุธยา (2548)

2.1.2 ผลการเล่านิทานประกอบภาพที่มีต่อพฤติกรรมความเชื่อเพื่อของเด็กปฐมวัย
โดย นฤมล จิวแพ (2549)

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

2.3 เขียนแผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพจำนวน 24 แผนและทำคู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

2.4 สร้างแบบบันทึกข้อมูลในการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องของเด็กปฐมวัยกับแผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

2.5 นำคู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพพร้อมแบบบันทึกข้อมูลในการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องของเด็กปฐมวัยกับแผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพไปให้ประธานที่ปรึกษาปริญญาโทตรวจสอบความถูกต้อง

2.6 นำหนังสือภาพทั้ง 6 เรื่อง คู่มือการใช้หนังสือภาพและคู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพพร้อมแบบบันทึกข้อมูลในการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องของเด็กปฐมวัยกับแผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษานปฐมวัย 3 ท่านประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านประกอบด้วย

2.6.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัตนา จีวแหลม

อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพฯ

2.6.2 อาจารย์ศศกมล บุรีชฎะ

ครูอนุบาลประจำโรงเรียนเกษมพิทยา กรุงเทพฯ

2.6.3 อาจารย์มาลัย เสริมสุข

ครูอนุบาลประจำโรงเรียนสยามสามไตร กรุงเทพฯ

ผลการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 แสดงว่าแผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพจำนวน 24 แผนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้และเมื่อวิเคราะห์แต่ละเรื่องได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ดังนี้

แผนการจัดกิจกรรมเรื่องเต่าทะเล	ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง	0.67 – 1.00
แผนการจัดกิจกรรมเรื่องไดโนเสาร์	ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง	0.67 – 1.00
แผนการจัดกิจกรรมเรื่องสัตว์ในป่า	ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง	0.67 – 1.00
แผนการจัดกิจกรรมเรื่องบ้านแสนสุข	ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง	0.67 – 1.00
แผนการจัดกิจกรรมเรื่องการเล่น	ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง	0.67 – 1.00
แผนการจัดกิจกรรมเรื่องการซื้อขาย	ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง	0.67 – 1.00

2.7 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพทั้ง 24 แผนตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

2.7.1 เพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมจากเดิม 30 นาทีเป็น 40 นาที เพื่อให้เด็กได้สนุกสนานกับการเล่าเรื่องและมีเวลาในการวาดภาพระบายสีมากขึ้น

2.7.2 ครูควรอธิบายหรือสาธิตวิธีใช้หนังสือภาพเรื่องการซื้อขายเพื่อให้นักเรียนเข้าใจขั้นตอนในการเล่น เมื่อเด็กได้เล่นอีกครั้ง ก็จะสามารถจินตนาการสร้างสรรค์คำพูดของตนเองได้

2.8 นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพครั้งแรกของแต่ละเรื่องจำนวน 6 แผนไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โรงเรียนอนุบาลตาก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 คน เพื่อหาข้อบกพร่อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

2.9 นำคู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพที่แก้ไขเรียบร้อยแล้วไปใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ (The Test for Creative Thinking – Drawing Production: TCT-DP) ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen; & Urban)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ (The Test for Creative Thinking – Drawing Production: TCT-DP) ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen; & Urban) ซึ่งแปลโดย อนินทิตา ไปชะกะฤษณะ (2535: 1-16) และมีลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี หลักการ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen; & Urban) ซึ่งเป็นแบบทดสอบมาตรฐานที่มีการหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยเยลเลนและเออร์บัน การหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบดังกล่าวได้จากการนำไปใช้กับเด็กกลุ่มต่างๆ ที่อยู่ในระดับเกรด 7 อายุ 13-14 ปี ของโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

3.1.1 นำไปใช้กับเด็กพิเศษหูตึง ที่ School for the Disabled จำนวน 22 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น .91

3.1.2 นำไปใช้กับเด็กที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำ ที่ Comprehensive School จำนวน 27 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น .97

3.1.3 นำไปใช้กับเด็กที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง ที่ European Academic School จำนวน 18 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น .89

3.1.4 นำไปใช้กับเด็กที่เรียนโปรแกรมคณิตศาสตร์ ที่ Project School จำนวน 45 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น .94

สำหรับในประเทศไทย อนินทิตา โปะชะกะฤษณะ (2535: 15-16) ได้นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ ไปใช้กับเด็กปฐมวัยจำนวน 48 คนของโรงเรียนอนุบาลหนูน้อย กรุงเทพฯ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4.7-5.6 ปี จำนวน 21 คน (ชาย 8 คนและหญิง 13 คน) ได้ค่าความเชื่อมั่น .77 กลุ่มหลังเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุ 5.7-6.2 ปี จำนวน 27 คน (ชาย 19 คนและหญิง 8 คน) ได้ค่าความเชื่อมั่น .96

3.2 ศึกษาลักษณะของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ

3.3. หากคุณภาพของแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพในงานวิจัยนี้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.1 ศึกษาวิธีการใช้แบบทดสอบและเกณฑ์การให้คะแนนของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพกับผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ 2 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย

3.3.1.1 อาจารย์หม่อมหลวงผกาผดุง เกษมศรี
ผู้อำนวยการโรงเรียนสยามสามไตร กรุงเทพฯ

3.3.1.2 อาจารย์อนินทิตา โปะชะกะฤษณะ
ผู้จัดการโรงเรียนสยามสามไตร กรุงเทพฯ

3.3.2 นำแบบทดสอบนี้ไปใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 31 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ

3.3.3 หาค่าความเชื่อมั่นในการตรวจแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพของนักเรียนในข้อ 3.2 โดยการหาความสอดคล้องภายในระหว่างผู้ตรวจทั้ง 3 คน (ผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัย) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Productmoment Correlation Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังนี้

3.3.3.1 ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 กับผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .99

3.3.3.2 ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 กับ ผู้วิจัย ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .99

3.3.3.3 ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 กับ ผู้วิจัย ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .99

3.3.4 การแปลผลระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในการศึกษาคั้งนี้ จากแบบทดสอบมีคะแนนเต็ม 72 คะแนน การแปลผล ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 การแปลผลระดับความคิดสร้างสรรค์

ความคิดริเริ่ม	ความคิด คล่องตัว	ความคิด ยืดหยุ่น	ความคิด ละเอียดลออ	ความคิด สร้างสรรค์	ระดับ ความคิด สร้างสรรค์
(12)	(6)	(24)	(30)	(72)	
7.6 – 12	4.6 – 6	15.6 – 24	19.6 – 30	47.6 – 72	สูง
3.6 – 7.5	2.6 – 4.5	7.6 – 15.5	9.6 – 19.5	23.6 – 47.5	ปานกลาง
0 – 3.5	0 – 2.5	0 – 7.5	0 – 9.5	0 – 23.5	ต่ำ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยอาศัยการทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest – Posttest Design) นำมาปรับให้เหมาะสมกับงานวิจัย ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ทดลอง	T ₁	X	T ₂

เมื่อ T₁ แทน การทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ก่อนการทดลอง

T₂ แทน การทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลอง

X แทน การจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

การดำเนินการทดลองมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มตัวอย่าง
2. ทำการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ก่อนการทดลองด้วยแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพกับกลุ่มตัวอย่าง
3. ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 6 กลุ่มๆ ละ 5 คน

และให้ทำกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์เป็นเวลา 6 สัปดาห์ๆ ละ 4 วัน คือ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ วันละ 1 ครั้งๆ ละ 40 นาที ในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์ ตั้งแต่เวลา 09:00 – 09:40 น. รวมการทดลองทั้งสิ้น 24 ครั้ง โดยดำเนินการ ดังตาราง 3

ตาราง 3 กำหนดการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพในการทดลอง

วิธีดำเนินการ	วัน	เวลา
ก่อนการทดลอง	วันอังคาร	
สร้างความคุ้นเคยกับนักเรียน	วันพุธ	09:00 – 09:40 น.
	วันพฤหัสบดี	
เก็บข้อมูลก่อนการทดลอง (Pretest)	วันศุกร์	09:00 – 09:30 น.
ดำเนินการทดลอง	วันอังคาร	
การจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ	วันพุธ	09:00 – 09:40 น.
สัปดาห์ละ 4 วัน รวม 6 สัปดาห์	วันพฤหัสบดี	
	วันศุกร์	
หลังการทดลอง	วันจันทร์	09:00 – 09:30 น.
เก็บข้อมูลหลังการทดลอง (Posttest)		

4. เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้ว ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง
5. นำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์มาตรวจให้คะแนนร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ
6. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อสรุปผลการวิจัยต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาคุณภาพของหนังสือภาพและแผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ โดยหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของลักษณะของหนังสือภาพและแผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ โดยคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2548: 1) จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องของลักษณะของหนังสือภาพและแผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2. การหาค่าความสอดคล้องของการให้คะแนนระหว่างผู้ตรวจแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยใช้การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2550: 312)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนผู้ตรวจคนที่ 1

$\sum Y$ แทน ผลรวมของคะแนนผู้ตรวจคนที่ 2

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนผู้ตรวจคนที่ 1 แต่ละตัวยกกำลังสอง

$\sum Y^2$ แทน ผลรวมของคะแนนผู้ตรวจคนที่ 2 แต่ละตัวยกกำลังสอง

$\sum XY$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่างผู้ตรวจคนที่ 1 และผู้ตรวจคนที่ 2

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

3. วิเคราะห์ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ โดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ค่าเฉลี่ยของข้อมูล (\bar{X}) โดยคำนวณจากสูตร (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ . 2526: 36)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยคำนวณจากสูตร (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ . 2521: 55)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

4. สถิติทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของความคิด
 สร้างสรรค์ก่อนและหลังทำกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ โดยใช้ t-test for Dependent
 Samples (บุญเขต ภิญโญอนันตพงษ์ . 2526: 99)

$$t = \frac{\bar{D}}{S_D}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – distribution
	\bar{D}	แทน	ค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	S_D	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างของคะแนน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ
2. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับตามลำดับขั้นดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

การศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ ผู้วิจัยนำคะแนนของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน มาคำนวณหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

ความคิดสร้างสรรค์	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		
	\bar{X}	S	ระดับ	\bar{X}	S	ระดับ
1. ความคิดริเริ่ม	1.97	2.44	ต่ำ	2.20	2.30	ต่ำ
2. ความคิดคล่องตัว	1.60	0.86	ต่ำ	2.07	1.34	ต่ำ
3. ความคิดยืดหยุ่น	3.03	2.36	ต่ำ	3.87	3.88	ต่ำ
4. ความคิดละเอียดลออ	13.23	2.76	ปานกลาง	15.73	3.91	ปานกลาง
รวม	19.83	4.67	ต่ำ	23.73	7.22	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่างก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพอยู่ในเกณฑ์ต่ำและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และเมื่อแยกความคิดสร้างสรรค์เป็นรายด้าน พบว่า ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว และความคิดยืดหยุ่นทั้งก่อนและหลังการทดลองอยู่ในระดับต่ำ ส่วนความคิดละเอียดลออทั้งก่อนและหลังการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งทุกด้านมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงขึ้นเล็กน้อย

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ ผู้วิจัยนำคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพมาเปรียบเทียบกันโดยใช้ t-test for Dependent Samples ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรม
การเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

ความคิดสร้างสรรค์		\bar{X}	S	D	S_D	t	p
1. ความคิดริเริ่ม	ก่อนการทดลอง	1.97	2.44				
	หลังการทดลอง	2.20	2.30	0.23	2.76	0.46	.647
2. ความคิดคล่องตัว	ก่อนการทดลอง	1.60	0.86				
	หลังการทดลอง	2.07	1.34	0.47	1.41	1.82	.080
3. ความคิดยืดหยุ่น	ก่อนการทดลอง	3.03	2.36				
	หลังการทดลอง	3.87	3.88	0.83	4.21	1.08	.287
4. ความคิดละเอียดลออ	ก่อนการทดลอง	13.23	2.76				
	หลังการทดลอง	15.73	3.91	2.50	3.50	3.91**	.001
รวม	ก่อนการทดลอง	19.83	4.67				
	หลังการทดลอง	23.73	7.22	3.90	7.28	2.94**	.006

** p < .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมเล่าเรื่องจากหนังสือภาพมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่ามีเพียงด้านความคิดละเอียดลออที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อวิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพพบความเปลี่ยนแปลงของความคิดสร้างสรรค์ในแต่ละด้านและโดยรวมคิดเป็นร้อยละ ดังแสดงผลในตาราง 6

ตาราง 6 ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามผลความเปลี่ยนแปลงของความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ (N = 30)

ความคิดสร้างสรรค์	ความเปลี่ยนแปลง	จำนวนนักเรียน	ร้อยละ
1. ความคิดริเริ่ม	เพิ่มขึ้น	9 คน	30.0
	เท่าเดิม	13 คน	43.3
	น้อยลง	8 คน	26.7
2. ความคิดคล่องตัว	เพิ่มขึ้น	15 คน	50.0
	เท่าเดิม	8 คน	26.7
	น้อยลง	7 คน	23.3
3. ความคิดยืดหยุ่น	เพิ่มขึ้น	13 คน	43.3
	เท่าเดิม	9 คน	30.0
	น้อยลง	8 คน	26.7
4. ความคิดละเอียดลออ	เพิ่มขึ้น	23 คน	76.7
	เท่าเดิม	1 คน	3.3
	น้อยลง	6 คน	20.0
รวม	เพิ่มขึ้น	21 คน	70.0
	เท่าเดิม	2 คน	6.7
	น้อยลง	7 คน	23.3

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70.0) มีความคิดสร้างสรรค์โดยรวมเพิ่มขึ้น และเมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออเพิ่มขึ้นมากเป็นอันดับแรก (ร้อยละ 76.6) รองลงมาคือ ด้านความคิดคล่องตัว (ร้อยละ 50.0) และด้านความคิดยืดหยุ่น (ร้อยละ 43.3) ส่วนด้านความคิดริเริ่มมีจำนวนนักเรียนที่มีความเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจัดเป็นอันดับสุดท้าย (ร้อยละ 30.0)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยสามารถจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย และเป็นแนวทางสำหรับพ่อแม่ และผู้ปกครองในการสนับสนุนส่งเสริมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของการวิจัยและผลโดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย และเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

สมมติฐานในการวิจัย

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชายและหญิงที่มีอายุ 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนอนุบาลตาก อำเภอเมือง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 จำนวน 4 ห้อง มีนักเรียนทั้งสิ้น 126 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชายและหญิงที่มีอายุ 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนอนุบาลตาก อำเภอเมือง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 ซึ่งได้จากวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้นักเรียนมา 1 ห้อง จำนวน 30 คน เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หนังสือภาพ เป็นหนังสือภาพที่ไม่มีคำบรรยายซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นให้มีแต่ภาพที่สะท้อนเรื่องราวตามชื่อเรื่อง เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดเล่าเรื่องขึ้นเองอย่างเสรีจากความรู้ ประสบการณ์ และจินตนาการของตนเองแสดงความคิดและความสามารถทางภาษาในการเล่าเรื่องผ่านตัวละครที่เป็นตุ๊กตาคณะดาซเป็นตัวดำเนินเรื่องโดยมีภาพประกอบของหนังสือภาพเป็นฉากในการเล่าเรื่อง หนังสือภาพมีทั้งหมด 6 เรื่อง ได้แก่

1.1 เรื่องเต่าทะเล มีแนวเรื่องเกี่ยวกับสภาพธรรมชาติของท้องทะเลและชีวิตความเป็นอยู่ของเต่าทะเล

1.2 เรื่องไดโนเสาร์ มีแนวเรื่องเกี่ยวกับไดโนเสาร์ในยุคครีเทเชียส ประมาณ 140-65 ล้านปีมาแล้ว

1.3 เรื่องสัตว์ในป่า มีแนวเรื่องเกี่ยวกับสภาพธรรมชาติของป่าและชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์ป่า

1.4 เรื่องบ้านแสนสุข มีแนวเรื่องเกี่ยวกับการใช้ชีวิตประจำวันในบ้าน การไปเที่ยวสวนสนุกและสวนสัตว์

1.5 เรื่องการเล่น มีแนวเรื่องเกี่ยวกับการเล่นของเด็กไทย ได้แก่ เล่นซ่อนหา เล่นแข่งเดินกะลา เล่นขี่ม้าส่งเมือง เล่นชักเย่อ และเล่นตะลือกตอกตอกเด็ก

1.6 เรื่องการซื้อขาย มีแนวเรื่องเกี่ยวกับการซื้อขายผลไม้ สัตว์เลี้ยง ขนมไทย ของขวัญ และอาหาร

2. แผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ ทั้งหมด 24 แผน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นเตรียม ครูเตรียมสถานที่และจัดสื่อสำหรับทำกิจกรรมให้พร้อมในสภาพบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างอิสระ

2.2 ขั้นดำเนินการ มีดังนี้

2.2.1 ขั้นนำ ครูนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการให้นักเรียนร้องเพลงหรือท่องคำคล้องจองที่มีความสอดคล้องกับกิจกรรม พร้อมทำท่าประกอบตามจินตนาการ เพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจของนักเรียน และแนะนำหนังสือภาพพร้อมทั้งอธิบายวิธีใช้

2.2.2 ขั้นดำเนินกิจกรรม ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่มๆ ละ 5 คน และแจกหนังสือภาพกลุ่มละ 1 เล่ม และครูคอยกระตุ้นให้นักเรียนเล่าเรื่องโดยใช้ตัวละครดำเนินเรื่องประกอบฉากของหนังสือภาพ

2.2.3 ขั้นสรุป ครูให้นักเรียนวาดรูปบรรยายสี่และตั้งชื่อภาพที่วาด และครูชื่นชมภาพของเด็กและเขียนชื่อภาพตามที่ได้บอกด้วย

3. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ (The Test for Creative Thinking-Drawing Production: TCT-DP) ของเยลเลนและเฮอร์บัน (Jellen; & Urban) เป็นแบบทดสอบปลายเปิดที่สามารถแสดงออกมาเป็นผลงานจากความคิดแบบอนกนัยซึ่งเป็นกระบวนการคิดที่สำคัญและให้ความยุติธรรมในการทดสอบของเด็กต่างกลุ่มต่างอายุและต่างวัฒนธรรม และเป็นเครื่องมือทดสอบที่มีความเที่ยงตรง ถูกต้อง เชื่อถือได้ และประหยัดค่าใช้จ่าย

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการเป็นเวลา 6 สัปดาห์ๆ ละ 4 วัน คือ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ วันละ 40 นาที ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ตั้งแต่เวลา 09:00 – 09:40 น. โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในสัปดาห์แรกของการทดลอง
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพก่อนการทดลอง (Pretest) เป็นระยะเวลา 30 นาที
3. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพจำนวน 24 แผน เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ๆ ละ 4 วันๆ ละ 40 นาที ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ตั้งแต่เวลา 09:00 – 09:40 น. รวมการทดลองทั้งสิ้น 24 ครั้ง
4. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพหลังการทดลอง (Posttest) เป็นระยะเวลา 30 นาที
5. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพก่อนการทดลอง (Pretest) และหลังการทดลอง (Posttest) มาทำการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญอีก 2 ท่าน แล้วนำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติและสรุปผลการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ โดยนำข้อมูลมาคำนวณหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ โดยนำคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของเด็กในกลุ่มตัวอย่างมาเปรียบเทียบกันโดยใช้ t-test for Dependent Samples

สรุปผลการวิจัย

1. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่างก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพอยู่ในระดับต่ำและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพมีการเปลี่ยนแปลงทางความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นร้อยละ 70.0 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด โดยมีจำนวนนักเรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในด้านความคิดละเอียดลออเพิ่มขึ้นมากเป็นอันดับแรก (ร้อยละ 76.7) รองลงมาคือ ด้านความคิดคล่องตัว (ร้อยละ 50.0) และด้านความคิดยืดหยุ่น (ร้อยละ 43.3) ส่วนด้านความคิดริเริ่มเป็นอันดับสุดท้าย (ร้อยละ 30.0)

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยก่อนการทดลองนั้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับต่ำ แต่เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพแล้วความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับปานกลาง และมีจำนวนเด็กที่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในด้านความคิดละเอียดลออเพิ่มขึ้นมากเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านความคิดคล่องตัว อันดับต่อมาคือด้านความคิดยืดหยุ่น และด้านความคิดริเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้นได้ ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองอยู่ในระดับปานกลางและสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองซึ่งมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เป็นเพราะ กิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้เด็กได้นำความรู้ ประสบการณ์ และจินตนาการมาคิดเป็นเรื่องราวและเล่าเรื่องร่วมกับเพื่อนๆ ในกลุ่ม โดยใช้ภาพประกอบของหนังสือภาพเป็นฉากในการเล่าเรื่องและใช้ตัวละครเป็นตัวแสดงตามเรื่องที่เล่าในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระ ไม่มีการบังคับ มีเสรีภาพในการคิดและการแสดงออก ซึ่งกระตุ้นให้เด็กได้คิดและจินตนาการในการสร้างเรื่องเล่าทำให้มีความแปลกใหม่อยู่เสมอ ทำให้ในการเล่าเรื่องแต่ละครั้งในเรื่องเดียวกันของเด็กสามารถเปลี่ยนบทบาทของตัวละครและเพิ่มเติมรายละเอียดของเรื่องเล่าที่สร้างขึ้นโดยไม่ซ้ำกันเลย ซึ่งสอดคล้องกับชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล (2533: 230-231) ที่อ้างคำกล่าวของคาร์ล โรเจอร์ส (Carl Rogers) ที่กล่าวไว้ว่า ถ้ามนุษย์จะมีพฤติกรรมทางการสร้างสรรค์ มนุษย์จะต้องมีความรู้สึกลดภัยทางจิตใจและมีอิสระและเสรีภาพในการคิด และสอดคล้องกับเรสนิค (Resnick. 2007: Online) ที่กล่าวว่า การที่เด็กใช้จินตนาการ (Imagine) ในการคิดสร้างสรรค์เรื่อง (Create) เรื่องขึ้นใหม่จากความคิดของตน ได้เล่น (Play) เล่าเรื่องจากหนังสือภาพร่วมกับเพื่อนๆ มีการแบ่งปัน (Share) ถ้อยทีถ้อยอาศัยในการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพด้วยกัน ทำให้ได้สะท้อน (Reflect) ประสบการณ์ซึ่งจะนำไปสู่จินตนาการ (Imagine) เกิดความคิดใหม่และเรื่องเล่าใหม่ๆ อย่างไม่รู้จักจบ ซึ่งสอดคล้องกับออร์ติ ดิระตระกูลเสรี (2549: บทคัดย่อ, 54) ที่ศึกษาผลการเล่านิทานไม่จบเรื่องที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยพบว่าเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานไม่จบเรื่องมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น เช่นเดียวกับศิริจันทร์ ศรีนวลนัฒ (2549: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาถึงผลการจัดประสบการณ์การเล่านิทานโดยใช้กิจกรรมศิลปะและการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความพึงพอใจของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นและสูงกว่าการเล่านิทานโดยใช้กิจกรรมศิลปะ และสิริวรรณ ฤทธิสาร (2550: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยที่ใช้วิธีการสอนแบบการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพและวิธีสอนแบบปกติ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับวิธีการสอนแบบการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นและสูงกว่าวิธีสอนแบบปกติ

นอกจากนี้ ในขั้นสรุปของกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ ผู้วิจัยให้เด็กวาดภาพเกี่ยวกับเรื่องที่ได้เล่าร่วมกับเพื่อนพร้อมตั้งชื่อภาพ จากการวิจัยพบว่า กิจกรรมการวาดภาพนี้เป็นสิ่งที่เด็กชอบมากและเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงลักษณ์ ช่างปลื้ม (2541: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องความคิดสร้างสรรค์และความสามารถการวาดภาพจากกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังนิทานของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 พบว่า กิจกรรมการวาด

ภาพประกอบการฟังนิทานช่วยให้พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กสูงขึ้น และสอดคล้องกับนันทิพร จิระจรัส (2551: 52-54) ที่ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบเสียงเพลงไทยเดิม พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบเสียงเพลงไทยเดิมมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น

2. เมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กแต่ละคนที่เพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพโดยจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านความคิดละเอียดลออ มีจำนวนเด็กที่ทำคะแนนเพิ่มขึ้นได้มากที่สุด คือ จำนวน 23 คนจากทั้งหมด 30 คน คิดเป็นร้อยละ 76.7 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เด็กได้พบกับฉากที่แปลกใหม่ทุกสัปดาห์และตัวละครที่เพิ่มขึ้นใหม่ทุกครั้งทำให้เด็กมีข้อมูลมากขึ้นในการเล่าเรื่องในครั้งต่อไป และการที่เด็กได้วาดภาพและตั้งชื่อภาพที่วาดทุกครั้งหลังจากเล่าเรื่องจากหนังสือภาพแล้ว ทำให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษามากขึ้น เช่น การตั้งชื่อภาพที่เด็กวาดในแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพของเอลเลนและเออร์บันก่อนการทดลองเด็กจะตั้งชื่อภาพเพียงคำสั้นๆ แต่หลังจากการทดลองแล้วเด็กสามารถตั้งชื่อภาพที่วาดได้ยาวขึ้นและเป็นประโยคที่แสดงถึงเหตุการณ์ในปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น (1) ก่อนการทดลองตั้งชื่อภาพว่า “ดาว” และหลังการทดลองตั้งชื่อภาพว่า “เจ้าหญิงกำลังกลับบ้านแต่งตัวไปตลาด” (2) ก่อนการทดลองตั้งชื่อภาพว่า “หัวใจ” และหลังการทดลองตั้งชื่อภาพว่า “คนกำลังไปตกแต่งต้นคริสต์มาส” และ(3) ก่อนการทดลองตั้งชื่อภาพว่า “หนู” และหลังการทดลองตั้งชื่อภาพว่า “น้องชมพูกำลังเสร็จของให้เป็นสวย” แสดงให้เห็นว่า เด็กวัยนี้เริ่มฝึกการสร้างประโยคได้ดีขึ้น โดยเริ่มจากการนำคำต่าง ๆ ที่คิดขึ้นตามจินตนาการและคำที่ได้ยินได้ฟังในชีวิตประจำวันมาเรียบเรียงเป็นประโยคที่เป็นปัจจุบันเพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นได้รับรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ฮัฟ และคนอื่นๆ (Hough; & et al. 1987, November: Online) ที่ศึกษาถึงสิ่งที่ช่วยกระตุ้นในการเล่าเรื่องของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 พบว่าเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่ได้เล่าเรื่องจากภาพและหนังสือภาพที่ไม่มีคำบรรยายจะช่วยให้เด็กได้สร้างเรื่องใหม่ๆ ด้วยตัวของเขาเองและทำให้ภาษามีความสมบูรณ์มากขึ้น

2.2 ด้านความคิดคล่องตัว มีจำนวนเด็กที่ทำคะแนนเพิ่มขึ้นได้เป็นอันดับสอง คือ จำนวน 15 คนจากทั้งหมด 30 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หนังสือภาพชุดนี้มีการกำหนดฉาก (ภาพประกอบ) และตัวละครไว้เรียบร้อยแล้ว ทำให้เด็กสามารถคิดเล่าเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว แต่เนื่องจากเด็กมีเวลาในการเล่าเรื่องจำกัดเพียง 25 นาที เด็กจำนวนครึ่งหนึ่งจึงไม่สามารถคิดคำใหม่ๆ ในการเล่าเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว และมีปริมาณความคิดในเรื่องนั้นๆ มากโดยไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกันในเวลาจำกัดได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเวลล์ฮูเซน (Wellhousen. 1993, December: Online) ที่ศึกษาการเล่าเรื่องของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการที่แตกต่างกัน 3 อย่าง ได้แก่

กิจกรรมการเล่าเรื่องที่คิดขึ้นเองโดยไม่มีสื่อ กิจกรรมการเล่าเรื่องจากรูปภาพ 1 ภาพ และกิจกรรมการวาดรูปภาพ 1 ภาพพร้อมกับเล่าเรื่องจากภาพนั้น ซึ่งผลการทดลองพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการเล่าเรื่องที่คิดขึ้นเองโดยไม่มีสื่อมีความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) มากกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมการเล่าเรื่องจากรูปภาพ 1 ภาพ และกิจกรรมการวาดรูปภาพ 1 ภาพพร้อมกับเล่าเรื่องจากภาพ

2.3 ด้านความคิดยืดหยุ่น มีจำนวนเด็กที่ทำคะแนนเพิ่มขึ้นได้เป็นอันดับสาม คือ จำนวน 13 คนจากทั้งหมด 30 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 ซึ่งสอดคล้องกับศิริจันทร์ ศรีนวนลนัต (2549) ที่ศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเล่นิทานโดยใช้ภาพประกอบที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์แต่ละด้านเพิ่มขึ้นมากเรียงตามลำดับคือ ด้านความคิดคล่องตัว ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เด็กยังคิดในสิ่งที่ตนเคยชินกับสภาพแวดล้อมรอบตัว หรือได้รับอิทธิพลจากเพื่อนในกลุ่มที่เก่งกว่าตน ทำให้ไม่กล้าคิดหรือแสดงออกให้แตกต่างไปจากเดิม จึงทำให้เด็กจำนวนกว่าครึ่งไม่สามารถคิดคำใหม่ๆ ได้อย่างอิสระ และสอดคล้องกับอารี พันธุ์ณี (2545: 139) ที่กล่าวถึงอุปสรรคของความคิดสร้างสรรค์ว่าการกระทำที่ชอบเอาอย่างกัน คิดตามกัน คิดในสิ่งที่เคยมี เลียนแบบของเดิม ไม่กล้าคิดหรือกระทำให้แตกต่างจากคนอื่นหรือของเดิม ยอมรับหรือติดอยู่กับรูปแบบหรือการกระทำเดิมที่เคยทำเป็นประจำ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงใหม่ เคยชินกับสภาพที่เป็นมา จึงเป็นอุปสรรคต่อการคิดหลายทิศทาง หลายกลุ่ม หลายชนิดไม่ซ้ำกัน

2.4 ด้านความคิดริเริ่ม ซึ่งเป็นความสามารถในการคิดเล่าเรื่องราวต่างๆ ที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำใคร และต่างไปจากเรื่องราวธรรมดาๆ นั้น พบว่า มีจำนวนเด็กที่ทำคะแนนเพิ่มขึ้นได้เป็นอันดับสุดท้ายคือ จำนวน 9 คนจากทั้งหมด 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของใจทิพย์ แก้วมงคล (2548) ที่ศึกษาผลการใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์ประสบการณ์ 7 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเล่นิทาน กิจกรรมการร้องเพลง กิจกรรมทนายปัญหา กิจกรรมวาดภาพจากจินตนาการ กิจกรรมสร้างสรรค์จากบทร้อยกรอง กิจกรรมแต่งนิทานร่วมกัน และกิจกรรมการเล่าเรื่องจากภาพ ที่มีต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์แต่ละด้านเพิ่มขึ้นมากเรียงตามลำดับคือ ด้านความคิดคล่องตัว ด้านความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ และอรดี ตีระตระกูลเสรี (2549) ที่ศึกษาผลการเล่นิทานไม่จบเรื่องที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์แต่ละด้านเพิ่มขึ้นมากเรียงตามลำดับคือ ด้านความคิดคล่องตัว ด้านความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หนังสือภาพชุดนี้มีการกำหนดฉาก (ภาพประกอบ) และตัวละครไว้เรียบร้อยแล้ว ทำให้เด็กส่วนใหญ่เหมือนถูกบังคับให้ต้อง

เล่าเรื่องตามฉากและตัวละครที่มีให้เท่านั้น เด็กจึงไม่มีโอกาสในการคิดฉากและตัวละครขึ้นเองจึงทำให้พัฒนาด้านความคิดริเริ่มได้ไม่มาก

ในขณะที่ผู้วิจัยศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ พบว่า เด็กมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์แต่ละด้านเพิ่มขึ้นมากเรียงตามลำดับคือ ด้านความคิดละเอียดลออ ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และด้านความคิดริเริ่ม ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพสามารถนำมาช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออร่วมกับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานและการวาดภาพเพื่อให้เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์ในทุกด้านสูงขึ้น

อย่างไรก็ตามจึงสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า

1. ก่อนเริ่มการวิจัยผู้วิจัยได้สร้างความคุ้นเคยกับเด็กเพื่อให้รู้และเข้าใจธรรมชาติของเด็กแต่ละคนว่าใครชอบอะไรเพื่อจะได้จัดกลุ่มเด็กได้เหมาะสม และถ้าผู้วิจัยยังไม่คุ้นเคยหรือไม่เข้าใจธรรมชาติของเด็กปฐมวัยอาจขอความร่วมมือจากครูประจำชั้นให้เป็นพี่เลี้ยงในการควบคุมชั้นเรียนหรือเป็นผู้ช่วยวิจัยเพื่อให้การวิจัยดำเนินไปได้ด้วยดี
2. การที่ผู้วิจัยทำการทดลองเป็นกลุ่มเล็ก (เด็ก 4-5 คน) ทำให้มีเวลาในการสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กๆ ได้อย่างใกล้ชิด
3. เด็กส่วนมากมีความกระตือรือร้นและรอคอยในการทำกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ เพราะ เด็กรู้ว่าจะได้เล่นกับหนังสือภาพร่วมกับเพื่อน และจากการสอบถามถึงหนังสือภาพที่เด็กชอบ พบว่า หนังสือภาพเล่มที่เด็กๆ ชอบมากเรียงตามลำดับคือ เรื่องการละเล่น เรื่องบ้านแสนสุข เรื่องการซื้อขาย เรื่องไดโนเสาร์ เรื่องเต่าทะเล และเรื่องสัตว์ในป่า

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ควรให้เด็กๆ แต่ละกลุ่มออกมาเล่าเรื่องให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง เพื่อกระตุ้นให้เด็กๆ ได้คิดและจินตนาการสิ่งใหม่ๆ และควรมีการบันทึกภาพขณะที่เด็กกำลังเล่าเรื่อง แล้วนำมาฉายให้เด็กดูและร่วมกันสรุปภายหลัง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณานุช เกษมสันต์ ณ อยุธยา. (2548). *การวิเคราะห์เนื้อหาความรู้ที่ปรากฏในเพลงสำหรับเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรรณิการ์ ธีระสังวร. (2545). *การศึกษาพัฒนาการภาษาและพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กชั้นอนุบาลสถานสงเคราะห์เด็กบ้านราชวิถีที่รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากภาพ*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรรณิการ์ สุธสม. (2546). *รายงานการวิจัยเรื่องการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏจันทรเกษม. ถ่ายเอกสาร.
- กลุ่มจิตต์ พลายเวช. (2549). หน่วยที่ 1 วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย. ใน *เอกสารการสอนชุดศึกษาวรรณกรรมและลีลาคดีระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1-7*. หน้า 1-55. พิมพ์ครั้งที่ 7. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กัญญา ศิลปะกิจยาน. (2549). *ผลของการเล่นโดยใช้วัสดุธรรมชาติที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(ปฐมวัยศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรสโปรดักส์.
- กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์; และ นรินทร์ เขียวพิบูลย์กิจ. (ม.ป.ป.). *ลูกเต๋าดั้วมเตี้ยม*. กรุงเทพฯ: แปลนพรีนติ้ง.
- เกริก ยूनพันธ์. (2543). *การออกแบบและเขียนภาพประกอบสำหรับเด็ก*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เกวลิน กายทอง; เยาวภา จีราระรันศักดิ์; และ หนึ่งฤทัย มากโกคา . (2549). *เรือชั้นเงิน*. กรุงเทพฯ: บ้านแปลน.
- ขวัญฟ้า รังสิยานนท์. (2531). *การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการฟังนิทานด้วยการเล่าโดยใช้หุ่นกับรูปภาพ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- จงลักษณ์ ช่างปลั้ม. (2541). *ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถการวาดภาพจากกิจกรรมการวาดภาพประกอบการฟังของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2*. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม.(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จำเนียร เก่งการเรือ. (2549). *ผลของการใช้ชุดกิจกรรมการวาดภาพเป็นกลุ่มที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา ไบกาชฎี. (2534). *การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เจิมพันธ์ กอวิฒนาสกุล. (2522). *ภาพประกอบในหนังสือไทย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ใจทิพย์ แก้วมงคล. (2548). *การใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม.(จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ฉวีวรรณ กิनावงศ์. (2533). *การศึกษาเด็ก*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. (2533). *พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ*. กรุงเทพฯ: แปลน พรินท์ติ้ง.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2546). *ความคิดสร้างสรรค์ Creative Thinking*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2550). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจอินเตอร์ โปรดักชัน.
- ณรงค์ ทองปาน. (2526). *การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: ชวนการพิมพ์.
- ทรรศมน ศิริมงคล. (2548). *การออกแบบเรขศิลป์ในหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(นฤมิตศิลป์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ทักษิณา ณ ตะกั่วทุ่ง. (2547). *เพื่อนรู้ใหม่เอ๋ย ปู๊ ปู๊ ทำไมถึงเดินเฉก?* กรุงเทพฯ: บ้านแปลน.
- ทาดาชิ มัตซึอิ. (2547). *สร้างนิสัยรักการอ่านให้ลูกน้อย*. แปลโดย พรอนงค์ นิยมคำ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก.
- นพพร ประชากุล. (2542). *การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ที่สัมพันธ์กับวิธีการเล่าเรื่องในสื่อมวลชน. ใน จินตทัศน์ทางสังคมในภาษาสื่อมวลชน: ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ละครโทรทัศน์ มิวสิควิดีโอ ข่าว และโฆษณา*. หน้า 1-12. กรุงเทพฯ: โครงการสื่อสันติภาพ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นฤมล จิวแพ. (2549). *ผลการเล่านิทานประกอบภาพที่มีต่อพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อของเด็กปฐมวัย*.
 ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นันทพัชร จิระจรรย์. (2551). *ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพ
 ประกอบเสียงเพลงไทยเดิม*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- น้ำพรม พิณจวรรณศิลป์. (2534). *นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก*. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อน.
- นิรัตติศัย กระจายเกียรติ. (2545). *พัฒนาการทางวากยสัมพันธ์ของเด็กไทยในการเล่าเรื่อง*.
 วิทยานิพนธ์ อ.ม.(ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 ถ่ายเอกสาร.
- บงกช ทองเยี่ยม. (2551). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของ
 เด็กปฐมวัย*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2521). *การวัดและประเมินผลการศึกษา: ทฤษฎีและการประยุกต์*.
 กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร.
- _____. (2526). *การวัดและการทดสอบแบบอิงเกณฑ์: แนวคิดและวิธีการ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชา
 พื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2548). *เอกสารประกอบการเรียน วิชา301512 วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา*.
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญศิริ ฤทธิ์บัณฑิต. (2549). *การสร้างหนังสือภาพแบบปฏิสัมพันธ์ในกิจกรรมลูกเสือสามัญเรื่อง
 “การผูกเงื่อน” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(เทคโนโลยี
 การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- เบญจมาศ หาญกล้า. (2548). *ผลการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้อุปกรณ์ที่มีต่อ
 ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลฤทธิยะวรรณาลัย กรุงเทพมหานคร*.
 วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(หลักสูตรและการสอน). นนทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 สุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- เบนสัน, ไนเจล ซี. (2550). *เจาะจิตวิทยา*. แปลโดย กุลยา พิสิษฐ์สังฆการ; และ สมบุญ จารุกษม
 ทวี. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเด็ก.

- ประสิทธิ์รักษ์ เจริญผล. (2547). *ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ต่อเติมด้วยลายเส้น*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรีดา ปัญญาจันทร์; และ ชีวัน วิสาสะ. (2548). *เล่นนิทานอย่างไรให้สนุก*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: แพรวเพื่อนเด็ก.
- _____. (2552). *เล่นในป่า*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: แพรวเพื่อนเด็ก.
- ฝ่ายศิลปกรรมสำนักพิมพ์. (ม.ป.ป.ก). *วาดการ์ตูน 1*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: วาดศิลป์.
- _____. (ม.ป.ป.ข). *วาดการ์ตูน 2*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: วาดศิลป์.
- พรทิพย์ บุญมงคล. (ม.ป.ป.). *เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก*. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น.
- พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. (2550). *คำพ่อสอน: ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- พิษณุรักษ์ ปิตาทะสังข์. (2548). *การเล่าเรื่องและการสร้างความจริงทางสังคมในข่าวคลื่นยักษ์สึนามิ*. วิทยานิพนธ์ นศ.ม.(วารสารสนเทศ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พี่ปูเป้; และ พี่จุก. (ม.ป.ป.). *ของเล่นเด็กไทย*. กรุงเทพฯ: วรรณานุกส์.
- พูนศรี คัมภีร์ปกรณ์. (2549). หน่วยที่ 6 การเลือกและการใช้หนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา วรรณกรรมและลีลาคดีระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1-7*. หน้า 257-314. พิมพ์ครั้งที่ 7. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มงคล นามโคตร. (2547). *การใช้หนังสือภาพเพื่อสร้างนิสัยการอ่านของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านหนองไม้งาม จังหวัดสุรินทร์*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(หลักสูตรและการสอน). นนทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2527). *เอกสารประกอบการสอนชุด สื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1-7*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยฯ.
- มัลลิกา แก้วบัณฑิตย์. (2547). *โดเรมอน ไดโนเสาร์*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- มาซารุ อิบุกะ. (2549). *รอให้ถึงอนุบาลก็สายเสียแล้ว*. แปลโดย ธีระ สุमितระ; และ พรอนงค์ นิยมคำ. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- มานิช ชุ่มเมืองปัก. (2547). *การเล่าเรื่องของภาพยนตร์ตลกไทยยอดนิยมชุด "บุญชู" กับการสร้างสรรค์ของผู้กำกับภาพยนตร์*. วิทยานิพนธ์ นศ.ม.(การสื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- แมคคูเลย์, เจนอาร์; และคนอื่นๆ. (2537). *การแสดงออกของสัตว์*. แปลโดย กุณฑล เพ็ชรเสนา. กรุงเทพฯ: นิเวศเนอเวชั่นพับลิชชิง.
- เยาวพา เตชะคุปต์. (2536). รายงานผลการวิจัยเรื่อง *ความสามารถทางสติปัญญากับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นเด็กเล็ก โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- รวมพร ศรีสุมานันท์. (2541). *การวิเคราะห์การเล่าเรื่องทางโทรทัศน์ในรายการสัมภาษณ์*. วิทยานิพนธ์ นศ.ม.(การสื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- รัฐจวน อินทรกำแหง. (2517). *วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- วรวงศ์ วรชาติอุดมพงษ์. (2531). *การเปรียบเทียบความชอบและไม่ชอบของเด็กอนุบาลและผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบภาพประกอบหนังสือภาพ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(โสตทัศนศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณภา กรัสมพรหม. (2546). *การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วราวุธ สุธีธร; และ น.ท.เสริมสกุล โทณะวนิก. (2547). *ไดโนเสาร์และสัตว์ดึกดำบรรพ์ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- วลัญญา ปรีชากุล. (2550). *การใช้กิจกรรมศิลปะวาดภาพเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล*. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม.(จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- วารุณี สุกุลภักษ์. (2545). *การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์พื้นฐานนาฏศิลป์ไทย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วินัย รอดจ่าย. (2534). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน: หนังสือสำหรับเด็ก*. ใน *การเขียนและจัดทำสื่อหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน*. มานพ ถนอมศรี, บรรณาธิการ. หน้า 8-23. กรุงเทพฯ: ตะเกียง.
- วิริยะ สิริสิงห. (2550). *กว่าจะเป็นหนังสือ*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- วีรศักดิ์ จิรกุลชัยวงศ์; และ พัชรี มีสุคนธ์. (2547ก). *แพะเจ้าปัญญา*. กรุงเทพฯ: แพลน พรินท์ติ้ง. _____ . (2547ข). *สองพี่น้อง*. กรุงเทพฯ: แพลน พรินท์ติ้ง.
- _____ . (2548). *หนูสู้เสือ*. กรุงเทพฯ: แพลน พรินท์ติ้ง.
- ศิริจันทร์ ศรีนวนนิต. (2549). *การศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะและการเล่าเรียนโดยใช้ภาพประกอบที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความพึงพอใจของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ ศ.ศ.ม.(เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาย ชูชาติ. (2549, มกราคม). *การเล่น: พื้นฐานการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 10(1): 9-18.
- สมพร จารุณฎ. (2541). *คู่มือการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. (2537). *เทคนิคการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมสุข มัจฉาชีพ; และ สุรินทร์ มัจฉาชีพ. (ม.ป.ป.). *ผลไม้เมืองไทย*. กรุงเทพฯ: แพรวพิทยา.
- สมาคมไทสร้างสรรค์. (2545). *สร้างเด็กฉลาดด้วยการเล่าเรียนอ่านหนังสือ*. สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2553, จาก http://www.chomromdek.com/webpage/chomromdek_smart_nov.htm
- สัตยา สายเชื้อ. (2541). *กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. (2545). *รายงานการวิจัยเรื่องสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- _____ . (2547). *การวัดและประเมินผลแนวใหม่: เด็กปฐมวัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิริวรรณ ฤทธิสาร. (2550). *การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยที่ใช้วิธีการสอนแบบการจัดกิจกรรมเล่าเรียนประกอบภาพและวิธีสอนแบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(หลักสูตรและการสอน). พระนครศรีอยุธยา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. ถ่ายเอกสาร.
- สุจิตร อธิพิพล. (ม.ป.ป.). *เส้นสายลายการ์ตูน 3*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.

- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. (2550). สภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. ใน *การศึกษาปฐมวัย ร้อยดวงใจถวายในหลวง: เอกสารประกอบการจัดโครงการประชุมสัมมนาปฏิบัติการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. หน้า 1-31. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อดิศักดิ์ เจริญพิทักษ์; และ กลุ่มไปไม้. (2546ก). *ป่าดงดิบ*. กรุงเทพฯ: สิปประชา.
- _____. (2546ข). *ป่าเบญจพรรณ*. กรุงเทพฯ: สิปประชา.
- อนินทิศา โปชะกะฤษณะ. (2535). *คู่มือการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ*. ถ่ายเอกสาร.
- อมรรัตน์ เรืองสกุล. (2541). *การวิเคราะห์การเล่าเรื่องในข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน*. วิทยานิพนธ์ นศ.ม.(การหนังสือพิมพ์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อรดี ตีระตระกูลเสรี. (2549). *ผลการเล่านิทานไม่จบเรื่องที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(ปฐมวัยศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- อัมพร คมลักษณ์. (2545). *หัตถวาดการ์ตูน 6 รูปผักผลไม้*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- อารี พันธุ์มณี. (2545). *ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ไยใหม่.
- _____. (2546ก). *จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: ไยใหม่.
- _____. (2546ข). *พ่อแม่มีอาชีพ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไยใหม่.
- อารีย์รัชต์ ชวกาญจนกิจ. (2548). *ผลของการจัดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ประกอบคำถามอเนกนัยที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุทัยวรรณ ดอกพรม. (2548). *ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. ราชบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ถ่ายเอกสาร.
- เอกลักษณ์ ยี่มิวิไล. (2549, 22 มกราคม). *พลังแห่งความคิดสร้างสรรค์*. *มติชนรายวัน*. หน้า 20.
- Boynton, Sandra. (1993). *Oh My Oh My Oh Dinosaurs!*. New York: Workman.
- Cho, Boo-Kyung; & Kim, Jeongjun. (1999). The Improvement of Children's Creativity through Korean Picture Books. *Childhood Education*. 75. Retrieved October 19, 2008, from <http://www.questia.com>

- Hough, Ruth A.; & et al. (1987, November). Tell Me a Story: Making Opportunities for Elaborated Language in Early Childhood. *Young Children*. 43(1): 6-12. Retrieved April 30, 2010, from http://eric.ed.gov/ERICWebPortal/custom/portles/recordDetails/detailmini.jsp?_nfpb=true&_ERICExtSearch_SearchValue_0=EJ363916&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=EJ363916
- Jalongo, Mary Renck; et al. (2002, Spring). Using Wordless Picture Books to Support Emergent Literacy. *Early Childhood Education Journal*. 29(3): 167-177.
- Liu, Ka Yin. (2004). Hong Kong teachers' perception of creative children: comparison between kindergarten and primary school teachers. *Applied Social Studies-Undergraduate Final Year Projects-Psychology*. abstract. Retrieved October 19, 2008, from <http://hdl.handle.net/2031/3562>
- Lloyd, Kathleen; & Young, Paul. (1990). *Times 1000 Words to Talk About*. Singapore: Times.
- Resnick, Mitchel. (2007). All I Really Need to Know (About Creative Thinking) I Learn (By Studying How Children Learn) in Kindergarten. *Creativity and Cognition 2007*. New York: ACM. Retrieved April 30, 2010, from <http://portal.acm.org/citation.cfm?id=1254960.1254961&type=series#references>
- Watson, Patrick; & et al. (n.d.a). *Pop Up Dinosaur*. Bangkok: Robert Frederick.
- _____. (n.d.b). *Pop Up Sea*. Bangkok: Robert Frederick.
- Wellhousen, Karyn. (1993, December). Eliciting and Examination Young Children's Storytelling. *Journal of Research in Childhood Education*. 7(2): 62-66. Retrieved May 14, 2010, from <http://www.informaworld.com/smpp/content-content=a916533585&db=all>
- Wikipedia, the free encyclopedia. (2010). J. P. Guilford. Retrieved April 23, 2010, from http://en.wikipedia.org/wiki/J._P._Guilford
- Yeh, Yu-Chu. (2008, Second Quarter). Age, Emotion Regulation Strategies, Temperament, Creative Drama, and Preschoolers' Creativity. *The Journal of Creative Behavior*. 42(2): abstract. Retrieved October 19, 2008, from <http://creativeeducation.metapress.com/content/p06514114xn44463/?p=5b270>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือการใช้หนังสือภาพ
- คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

คู่มือการใช้หนังสือภาพ

คำอธิบาย

หนังสือภาพชุดนี้ เป็นหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัยที่ไม่มีคำบรรยายเล่าเรื่องมีแต่ภาพประกอบเป็นฉากและมีตุ๊กตากระดาษเป็นตัวละครสำหรับเด็ก ๆ ใช้สนทนาเล่าเรื่องที่คิดขึ้นตามจินตนาการ ความคิด และประสบการณ์ของตนประกอบฉากของหนังสือภาพ ซึ่งหนังสือภาพนี้มีทั้งหมด 6 เล่ม ดังนี้

1. เต่าทะเล
2. ไดโนเสาร์
3. สัตว์ในป่า
4. บ้านแสนสุข
5. การละเล่น
6. การซื้อขาย

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

การใช้หนังสือภาพ

ครูแนะนำให้นักเรียนได้รู้จักวิธีใช้หนังสือภาพ ดังต่อไปนี้

1. ครูให้นักเรียนดูหนังสือภาพและพูดว่า

“วันนี้ครูมีหนังสือภาพแบบใหม่ที่นักเรียนสามารถนำตัวละครซึ่งเป็นตุ๊กตากระดาษมาเล่าเรื่องร่วมกับเพื่อน ๆ โดยใช้ภาพประกอบของหนังสือภาพเป็นฉากในการเล่าเรื่องซึ่งตัวละครนี้สามารถลอดผ่านจากหน้าหนึ่งไปยังอีกหน้าหนึ่งได้”

2. ครูอธิบายวิธีใช้หนังสือภาพดังนี้

2.1 ครูแนะนำตัวละคร

2.2 เมื่อนักเรียนเปิดไปที่หน้าแรกของหนังสือภาพนักเรียนจะพบตัวละคร ให้นักเรียนตกลงกันว่าใครจะเลือกตัวไหน

2.3 นักเรียนช่วยกันเล่าเรื่องผ่านตัวละครของตนโดยใช้ภาพประกอบของหนังสือภาพ

เป็นฉากของเรื่อง

2.4 เมื่อนักเรียนต้องการจะเปิดหน้าต่างต่อไป นักเรียนจะต้องช่วยกันหาช่องทางลอดผ่านให้ เจอก่อน แล้วจึงใช้ตัวละครสอดลอดผ่านช่องจากหน้าต่างเดิมไปยังหน้าต่างใหม่

2.5 นักเรียนมีเวลาในการเล่าเรื่อง ประมาณ 25 นาที

2.6 เมื่อหมดเวลาให้นักเรียนช่วยกันเก็บหนังสือภาพและตัวละครให้เรียบร้อย

3. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน
4. ครูแจกหนังสือภาพกลุ่มละ 1 เล่ม
5. ครูคอยกระตุ้นให้นักเรียนช่วยกันเล่าเรื่องโดยใช้ตัวละครดำเนินเรื่องประกอบฉากของ หนังสือภาพ
6. เมื่อหมดเวลาครูให้นักเรียนช่วยกันเก็บหนังสือภาพและตัวละครให้เรียบร้อย
7. ครูเก็บหนังสือภาพ
8. ในการใช้หนังสือภาพเรื่องเดิมในครั้งต่อไปนั้นครูจะมีตัวละครใหม่เพิ่มให้

ลักษณะของหนังสือภาพ

เรื่องที่ 1เต่าทะเล

ภายในเล่มประกอบด้วย ภาพเกี่ยวกับสภาพธรรมชาติของท้องทะเล จำนวน 5 ฉากพร้อมกับ ตัวละครสัตว์ทะเลชนิดต่าง ๆ ดังนี้

ฉากที่ 1 คือ ชายหาดแสนอันตราย ตัวละคร ได้แก่

1. ลูกเต่าทะเลตัวเล็กมี 5 ตัว 5 สี ได้แก่ สีเขียว สีชมพู สีแดง สีน้ำเงิน และสีม่วง กินหญ้า

ทะเลเป็นอาหาร

2. ปูทะเล อาศัยอยู่ตามหาดทราย คอยจับลูกเต่าทะเลที่เพิ่งเกิดใหม่กินเป็นอาหาร

ฉากที่ 2 คือ บ้านของสัตว์ทะเล ตัวละคร ได้แก่

1. กุ้งทะเล เป็นอาหารของเต่า ปลาฉลามขาว ปลาทูน่า ปลาหมึกยักษ์ และแมงกะพรุน
2. ปลาทูน่า จับกุ้งและแมงกะพรุนกินเป็นอาหาร
3. แมงกะพรุน จับกุ้งทะเลกินเป็นอาหาร และเป็นอาหารของปลาฉลามขาว ปลาทูน่า และ ปลาหมึกยักษ์

4. หอยทะเล เป็นอาหารของปลาฉลามขาว และปลาหมึกยักษ์

ฉากที่ 3 คือ บ้านของปลาหมึกยักษ์และแม่ปลาหมึกยักษ์ ตัวละคร ได้แก่

1. ลูกปลาหมึกยักษ์ จับสัตว์ทุกชนิดในทะเลกินเป็นอาหาร

ฉากที่ 4 คือ บ้านของปลาฉลามขาวและแม่ปลาฉลามขาว ตัวละคร ได้แก่

1. ลูกปลาฉลามขาว จับสัตว์ทุกชนิดในทะเลกินเป็นอาหาร

ฉากที่ 5 คือ บ้านของเต่าทะเลและแม่เต่าทะเล ตัวละคร ได้แก่

1. ลูกเต่าทะเลตัวโตมี 5 ตัว 5 สี ได้แก่ สีเขียว สีชมพู สีแดง สีน้ำเงิน และสีม่วง กินหญ้าทะเลเป็นอาหาร

เรื่องที่ 2.....ไดโนเสาร์

ภายในเล่มประกอบด้วยภาพดินแดนของไดโนเสาร์ในยุคครีเทเชียส ประมาณ (140-65 ล้านปีมาแล้ว) จำนวน 5 ฉากพร้อมกับตัวละครไดโนเสาร์ชนิดต่าง ๆ ดังนี้

ฉากที่ 1 คือ รั้งไข่ของไดโนเสาร์ ตัวละคร ได้แก่

1. ดร่าวิโดซอร์ส เป็นไดโนเสาร์กินพืชที่มีแผ่นครีบบนหลังช่วยระบายความร้อนและชูศัตรู
2. เทอราโนดอน เป็นไดโนเสาร์กินเนื้อที่มีปีกไปไหนมาไหนได้
3. ภูเวียงโกซอร์ส สิริธรเน เป็นไดโนเสาร์กินพืชที่มีขนาดใหญ่มาก รักสงบ
4. สเตโกซอร์ส เป็นไดโนเสาร์กินพืชที่มีแผ่นครีบบนหลังช่วยระบายความร้อนและชูศัตรู
5. สยามโมไทรันนัส อีสานเอนซิส เป็นบรรพบุรุษของไทรันโนซอร์ส เร็กซ์ (ที-เร็กซ์)

ฉากที่ 2 คือ ลำธารของจระเข้ ตัวละคร ได้แก่

1. ไดโนซุคัส เป็นจระเข้ยักษ์ที่กินไดโนเสาร์เป็นอาหาร
2. สยามโมไทรันนัส อีสานเอนซิส (ตัวโตสีเขียว)

ฉากที่ 3 คือ น้ำตกและสยามโมไทรันนัส อีสานเอนซิส ตัวละคร ได้แก่

1. สยามโมไทรันนัส อีสานเอนซิส (ตัวโตสีชมพู)

ฉากที่ 4 คือ หนองน้ำวนอันตรายและสยามโมซอร์ส สุธีธรนี ตัวละคร ได้แก่

1. ไทรเซอราทอปส์ เป็นไดโนเสาร์กินพืชที่มีเขาแหลมสามเขาไว้สู้กับไดโนเสาร์กินเนื้อ

ฉากที่ 5 คือ ภูเขาไฟและหน้าผา ตัวละคร ได้แก่

1. เทอราโนดอน (ตัวโตสีน้ำตาล)
2. สเตโกซอร์ส (ตัวโตสีน้ำเงิน)

เรื่องที่ 3....สัตว์ในป่า

ภายในเล่มประกอบด้วย ภาพเกี่ยวกับสภาพธรรมชาติของป่าจำนวน 5 ฉากพร้อมกับตัวละคร สัตว์ป่าชนิดต่าง ๆ ดังนี้

ฉากที่ 1 คือ ต้นไม้ใหญ่และต้นลับประรด ตัวละคร ได้แก่

1. นกแก้ว กินผลไม้เป็นอาหาร
2. นกหัวขวาน กินผลไม้และแมลงเป็นอาหาร
3. ลิง กินกล้วยเป็นอาหาร
4. หมีแพนด้า 2 ตัว นั่งกินไผ่เป็นอาหาร

ฉากที่ 2 คือ ต้นไม้ใหญ่หน้าถ้ำค้างคาว ตัวละคร ได้แก่

1. อีกา จับงูและสัตว์ตัวเล็ก ๆ กินเป็นอาหาร
2. สิงโต จับสัตว์ทุกชนิดกินเป็นอาหาร
3. สุนัขจิ้งจอก จับสัตว์ตัวเล็กกินเป็นอาหาร
4. หมีแพนด้า 2 ตัว นั่งและยืน กินไผ่เป็นอาหาร

ฉากที่ 3 คือ ถ้ำค้างคาว ตัวละคร ได้แก่

1. หมีสีน้ำตาลตัวพ่อ กินน้ำผึ้งเป็นอาหาร
2. ตัวแม่และลูกน้อย กินน้ำผึ้งเป็นอาหาร

ฉากที่ 4 คือ ต้นไม้ใหญ่หลังถ้ำค้างคาว ตัวละคร ได้แก่

1. เสือโคร่ง 2 ตัว จับสัตว์ทุกชนิดกินเป็นอาหาร
2. หมีโคอราตัวแม่และลูกน้อย กินใบยูคาลิปตัสเป็นอาหาร

ฉากที่ 5 คือ ต้นไม้ใหญ่และน้ำตก ตัวละคร ได้แก่

1. กระต่าย กินแครอทเป็นอาหาร
2. ช้าง กินกล้วยและอ้อยเป็นอาหาร
3. ฮิปโปโปเตมัส กินพืชเป็นอาหาร

เรื่องที่ 4.....บ้านแสนสุข

ภายในเล่มประกอบด้วย ภาพเกี่ยวกับบ้านและสวนสนุก จำนวน 5 ฉากพร้อมกับตัวละคร ดังนี้

ฉากที่ 1 คือ ภายในบ้าน

ฉากที่ 2 คือ หน้าบ้านและหน้าสวนสนุก

ฉากที่ 3 คือ ภายในสวนสนุก

ฉากที่ 4 คือ รถไฟหมุนและเรือไวคิง

ฉากที่ 5 คือ สวนสัตว์และน้ำตก

ตัวละคร ได้แก่ พ่อ แม่ ลูกสาวคนโต ลูกชายคนกลาง ลูกสาวคนเล็ก ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา คนขายไอศกรีม ตำรวจ เครื่องเสียง นาฬิกา อาหารชนิดต่าง ๆ และ ต้นไม้ประดับ

เรื่องที่ 5.....การละเล่น

ภายในเล่มประกอบด้วย ภาพเกี่ยวกับสถานที่เล่นการละเล่นของเด็กไทยจำนวน 5 ฉากพร้อมกับตัวละคร ดังนี้

ฉากที่ 1 คือ สวนมะพร้าวริมน้ำ เป็นสถานที่เล่นซ่อนหา

ฉากที่ 2 คือ บ้านบนต้นไม้และตาราง 10 ช่อง เป็นสถานที่เล่นแข่งเดินกะลา

ฉากที่ 3 คือ เนินดิน เป็นสถานที่เล่นขี่ม้าส่งเมือง

ฉากที่ 4 คือ หลุมดักสัตว์ เป็นสถานที่เล่นชักเย่อ

ฉากที่ 5 คือ สวนดอกไม้ เป็นสถานที่เล่นตะลือกต๋อกต๋าก

ตัวละคร ได้แก่ เด็กผู้หญิง 5 คน เด็กผู้ชาย 5 คน ซึ่งยืนอยู่บนกะลามะพร้าว และเด็กผู้หญิง 5 คน เด็กผู้ชาย 5 คน ซึ่งทำท่าชักเย่อ

เรื่องที่ 6.....การซื้อขาย

ภายในเล่มประกอบด้วย ภาพเกี่ยวกับสถานที่ทำการซื้อขายกันจำนวน 5 ฉากพร้อมกับสิ่งของ ดังนี้

ฉากที่ 1 คือ สวนผลไม้ ผลไม้ ได้แก่ ขนุน น้อยหน้า พุทรา มังคุด ละมุด ลำไย มะเฟือง มะพร้าว ส้มโอ และ แตงโม

ฉากที่ 2 คือ บ้านของสัตว์เลี้ยง สัตว์เลี้ยง ได้แก่ กบ กระจ่าย กระจอก ปลาทอง สุนัข ลูกเจี๊ยบ แมว หมู หนู และ ฮิปโปโปเตมัส

ฉากที่ 3 คือ ร้านขายขนมไทย ขนมไทย ได้แก่ ขนมกลีบลำดวน ขนมชั้น ขนมเทียน ข้าวต้มมัด ขนมจ่ามงกุฏ ขนมถ้วยฟู ขนมเสน่ห์จันทร์ ทองหยอด ขนมลูกชุบ และ ลูกตาลเชื่อม

ฉากที่ 4 คือ ร้านขายของขวัญ ของขวัญ ได้แก่ พวงมาลาคริสต์มาส ตุ๊กตาผ้า ตุ๊กตามีในถุงเท้า ตุ๊กตานางฟ้า ขนมเค้ก แตร กลองของขวัญ ตุ๊กตาเจ้าหญิง ตุ๊กตาเจ้าชาย และ ลูกบอลคู่

ฉากที่ 5 คือ ร้านขายอาหาร อาหาร ได้แก่ พิซซ่าหน้ากุ้ง ผักสด สปาเกตตี้หน้ากุ้ง หมี่ผัดซอสญี่ปุ่น เบรดสตีกส์และดีปิ้งซอส ข้าวไก่อบซอส เซสเตอร์เบนโตะ ปีกไก่บาร์บีคิว เบนโตะหอยเชลล์ฮอกไกโดเซท-เกี้ยวซ่า-โออิชิ และ ซูชิ บัดดี้ เซท

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

หลักการและเหตุผล

ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดที่ใช้แก้ไขปัญหาและช่วยให้สถานการณ์ต่าง ๆ ดีขึ้นรวมถึงการคิดประดิษฐ์นวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และเป็นความคิดที่ทุกคนสามารถฝึกฝนให้เกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นวัยที่เหมาะสมที่สุดในการส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี และวิธีหนึ่งก็คือ การเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้จินตนาการ กล่าวพูด กล่าวเล่าเรื่อง กล่าวแสดงออกทางความคิด เกิดความพอใจ มีความสนุกสนานในการทำกิจกรรม นำมาซึ่งการพัฒนากล้ามเนื้อและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ส่งเสริมความคิดและจินตนาการ ช่วยให้จิตใจแจ่มใสเบิกบานและสนุกสนาน และฝึกทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ได้เป็นอย่างดี

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

เนื้อหา

การจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ความรู้ประสบการณ์จินตนาการของตนคิดเป็นเรื่องราวแล้วเล่าผ่านตัวละครที่เป็นตุ๊กตากระดาษ โดยการร่วมสนทนากับเพื่อน ๆ ขณะเล่าเรื่องประกอบภาพในหนังสือภาพ โดยผ่านกระบวนการเล่นที่มีความสนุกสนาน ชุดหนังสือภาพนี้มีทั้งหมด 6 เล่ม ได้แก่ เรื่องเต่าทะเล เรื่องไดโนเสาร์ เรื่องสัตว์ในป่า เรื่องบ้านแสนสุข เรื่องการละเล่น และ เรื่องการซื้อขาย

หลักการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพนี้ ใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม 6 สัปดาห์ ๆ ละ 4 วัน คือ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ วันละ 1 ครั้ง ๆ ละ 40 นาที รวมการทดลองทั้งสิ้น 24 ครั้ง และหนังสือภาพที่ใช้มีทั้งหมด 6 เล่ม ใช้สัปดาห์ละ 1 เล่ม ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

สัปดาห์ที่	วันที่ทำการทดลอง	กิจกรรม
1	อังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์	การสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียน
		เก็บข้อมูลก่อนการทดลอง (Pretest)
2	อังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์	กิจกรรม 1 เต่าทะเล ครั้งที่ 1 หนังสือภาพ
		กิจกรรม 2 เต่าทะเล ครั้งที่ 2 เรื่อง
		กิจกรรม 3 เต่าทะเล ครั้งที่ 3 เต่าทะเล
		กิจกรรม 4 เต่าทะเล ครั้งที่ 4
3	อังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์	กิจกรรม 5 ไดโนเสาร์ ครั้งที่ 1 หนังสือภาพ
		กิจกรรม 6 ไดโนเสาร์ ครั้งที่ 2 เรื่อง
		กิจกรรม 7 ไดโนเสาร์ ครั้งที่ 3 ไดโนเสาร์
		กิจกรรม 8 ไดโนเสาร์ ครั้งที่ 4
4	อังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์	กิจกรรม 9 สัตว์ในป่า ครั้งที่ 1 หนังสือภาพ
		กิจกรรม 10 สัตว์ในป่า ครั้งที่ 2 เรื่อง
		กิจกรรม 11 สัตว์ในป่า ครั้งที่ 3 สัตว์ในป่า
		กิจกรรม 12 สัตว์ในป่า ครั้งที่ 4
5	อังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์	กิจกรรม 13 บ้านแสนสุข ครั้งที่ 1 หนังสือภาพ
		กิจกรรม 14 บ้านแสนสุข ครั้งที่ 2 เรื่อง
		กิจกรรม 15 บ้านแสนสุข ครั้งที่ 3 บ้านแสนสุข
		กิจกรรม 16 บ้านแสนสุข ครั้งที่ 4
6	อังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์	กิจกรรม 17 การละเล่น ครั้งที่ 1 หนังสือภาพ
		กิจกรรม 18 การละเล่น ครั้งที่ 2 เรื่อง
		กิจกรรม 19 การละเล่น ครั้งที่ 3 การละเล่น
		กิจกรรม 20 การละเล่น ครั้งที่ 4

ตาราง 1 แผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ (ต่อ)

สัปดาห์ที่	วันที่ทำการทดลอง	กิจกรรม
7	อังคาร	กิจกรรม 21 การซื้อขาย ครั้งที่ 1 หนังสือภาพ
	พุธ	กิจกรรม 22 การซื้อขาย ครั้งที่ 2 เรื่อง
	พฤหัสบดี	กิจกรรม 23 การซื้อขาย ครั้งที่ 3 การซื้อขาย
	ศุกร์	กิจกรรม 24 การซื้อขาย ครั้งที่ 4
8	จันทร์	เก็บข้อมูลหลังการทดลอง (Posttest)

วิธีดำเนินกิจกรรม

ในการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพแต่ละครั้งมีวิธีดำเนินกิจกรรม ดังนี้

ขั้นนำ (ใช้เวลาประมาณ 5 นาที)

1. ครุณำนักเรียนเข้าสู่กิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพด้วยการร้องเพลงหรือท่องคำคล้องจองที่มีความสอดคล้องกับกิจกรรม และให้นักเรียนทำท่าประกอบตามจินตนาการ

2. ครูแนะนำหนังสือภาพ

3. ครูอธิบายวิธีใช้หนังสือภาพ

ขั้นดำเนินกิจกรรม (ใช้เวลาประมาณ 25 นาที)

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน

2. ครูแจกหนังสือภาพกลุ่มละ 1 เล่ม

3. ครูคอยกระตุ้นให้นักเรียนช่วยกันเล่าเรื่องโดยใช้ตัวละครเดินเรื่องประกอบฉากของหนังสือภาพ

4. เมื่อหมดเวลาครูบอกให้นักเรียนเก็บหนังสือภาพและตัวละครให้เรียบร้อย

5. ครูเก็บหนังสือภาพ

ขั้นสรุป (ใช้เวลาประมาณ 10 นาที)

1. ครูแจกกระดาษถ่ายเอกสารขนาด A4 ดินสอ และสีเทียน ให้นักเรียนทุกคน

2. ครูบอกให้นักเรียนแต่ละคนวาดภาพเกี่ยวกับเรื่องราวที่ได้เล่าร่วมกับเพื่อน ๆ พร้อมตั้งชื่อของภาพที่วาด

3. ครูแสดงความชื่นชมในการวาดภาพของนักเรียนและเขียนชื่อภาพของนักเรียนแต่ละคน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเล่าเรื่องของนักเรียนแต่ละกลุ่ม
2. ภาพวาดและชื่อภาพของนักเรียนแต่ละคน

บทบาทของครู

1. ศึกษาคู่มือการใช้หนังสือภาพและคู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพให้เข้าใจ
2. เตรียมสถานที่และจัดสื่อสำหรับทำกิจกรรมให้พร้อมในสภาพบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างอิสระ
3. นำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการให้นักเรียนร้องเพลงหรือท่องคำคล้องจองที่มีความสอดคล้องกับกิจกรรม และให้นักเรียนทำท่าประกอบตามจินตนาการเพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจของนักเรียน
4. แนะนำหนังสือภาพและอธิบายวิธีใช้
5. แบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน และแจกหนังสือภาพกลุ่มละ 1 เล่ม
6. คอยกระตุ้นให้นักเรียนเล่าเรื่องโดยใช้ตัวละครเดินเรื่องประกอบฉากของหนังสือภาพ
7. เมื่อหมดเวลา บอกให้นักเรียนช่วยกันเก็บหนังสือภาพและตัวละครให้เรียบร้อย
8. เก็บหนังสือภาพ
9. แจกกระดาษถ่ายเอกสารขนาด A4 พร้อมดินสอและสีเทียน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม
10. แสดงความชื่นชมในวาดภาพของนักเรียนพร้อมให้กำลังใจ
11. เขียนชื่อภาพของนักเรียนแต่ละคน

บทบาทของนักเรียน

1. ร่วมกันร้องเพลงและท่องคำคล้องจอง พร้อมทำท่าประกอบตามจินตนาการ
2. มีส่วนร่วมในการเล่าเรื่องร่วมกับเพื่อน ๆ ในกลุ่ม
3. ช่วยกันเก็บหนังสือภาพและตัวละครให้เรียบร้อย
4. วาดภาพเกี่ยวกับเรื่องราวที่ได้เล่าเรื่องร่วมกับเพื่อน ๆ พร้อมตั้งชื่อของภาพที่วาด

แผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ ครั้งที่ 1 เรื่อง...เต่าทะเล (ครั้งที่ 1)

- จุดประสงค์** ภายหลังจากการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ นักเรียนสามารถ
1. ใช้มือและตาประสานสัมพันธ์ในการจับตัวละครเล่าเรื่องประกอบฉากของหนังสือภาพ และวาดภาพเกี่ยวกับเรื่องที่เล่าได้
 2. กล่าวพูดและกล้าแสดงออกในสิ่งที่คิด
 3. แบ่งปันตัวละครและรอยคอยโอกาสที่จะได้พูด
 4. วาดภาพและตั้งชื่อภาพเกี่ยวกับเรื่องที่เล่าได้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ (5 นาที)

1. ครูนำนักเรียนเข้าสู่กิจกรรมด้วยกรรเชียงเพลง “เต่า” และให้นักเรียนทำท่าทางประกอบเพลงตามจินตนาการ
2. ครูถือหนังสือภาพและพูดว่า
“วันนี้ครูมีหนังสือภาพแบบใหม่ที่นักเรียนสามารถนำตัวละครซึ่งเป็นตุ๊กตาระดามาเล่าเป็นเรื่องราวร่วมกับเพื่อน ๆ โดยใช้ภาพประกอบของหนังสือภาพเป็นฉากในการเล่าเรื่อง และตัวละครนี้สามารถลอดผ่านจากหน้าหนึ่งไปยังอีกหน้าหนึ่งได้”
3. ครูบอกนักเรียนว่า “วันนี้เราจะมาเล่าเรื่องเต่าทะเลด้วยหนังสือภาพเล่มนี้”
4. ครูอธิบายวิธีใช้หนังสือภาพเรื่องเต่าทะเล ดังนี้
 - 4.1 ครูแนะนำตัวละคร มี 6 ตัว ได้แก่
 - ลูกเต่าทะเลตัวเล็ก 5 ตัว 5 สี คือ สีเขียว สีชมพู สีแดง สีน้ำเงิน และ สีม่วง ลูกเต่าทะเลจะกินหญ้าทะเลเป็นอาหาร
 - ปูทะเล อาศัยอยู่ตามหาดทราย คอยจับลูกเต่าทะเลที่เพิ่งเกิดใหม่กินเป็นอาหาร
 - 4.2 เมื่อนักเรียนเปิดไปที่หน้าแรกของหนังสือภาพจะมีลูกเต่าทะเลอยู่ 5 ตัวและปูทะเล 1 ตัวซ่อนอยู่ ให้นักเรียนช่วยกันหาแล้วตกลงกันว่าใครจะเอาตัวไหน
 - 4.3 นักเรียนช่วยกันเล่าเรื่องผ่านตัวละครของตนโดยใช้ภาพประกอบของหนังสือภาพเป็นฉากของตัวเอง
 - 4.4 เมื่อนักเรียนต้องการจะเปิดหน้าต่อไป นักเรียนจะต้องหาช่องทางลอดผ่านให้เจอ ก่อน แล้วจึงใช้ตัวละครสอดลอดผ่านช่องจากหน้าเดิมไปยังหน้าใหม่

ภาคผนวก ข

- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจหนังสือภาพ
 - 1.1 รองศาสตราจารย์เกริก ยุ้นพันธ์
อาจารย์ประจำภาควิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 - 1.2 อาจารย์ปรีดา ปัญญาจันทร์
นักเขียนและนักวาดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก
 - 1.3 อาจารย์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย
ผู้อำนวยการแผนกอนุบาล โรงเรียนเกษมพิทยา กรุงเทพฯ
 - 1.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญญาพร อนุากุล
อาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
(ฝ่ายประถม)
 - 1.5 อาจารย์สันติศักดิ์ ผาผาย
ครูชำนาญการพิเศษ สาขาการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลวังม่วง สพท.
สระบุรี เขต 2 จังหวัดสระบุรี
2. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแผนการจัดกิจกรรมเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ
 - 2.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัตนา จิวแหลม
อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพฯ
 - 2.3 อาจารย์ศศกมล บุรีชฎะ
ครูอนุบาลประจำโรงเรียนเกษมพิทยา กรุงเทพฯ
 - 2.4 อาจารย์มาลัย เสริมสุข
ครูอนุบาลประจำโรงเรียนสยามสามไตร กรุงเทพฯ
3. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ(TCT-DP)
 - 3.1 อาจารย์หม่อมหลวงผกามาลัย เกษมศรี
ผู้อำนวยการโรงเรียนสยามสามไตร กรุงเทพฯ
 - 3.2 อาจารย์อนินทิตา ไปชะกะษณะ
ผู้จัดการโรงเรียนสยามสามไตร กรุงเทพฯ

ภาคผนวก ค

- ภาพประกอบของหนังสือภาพและตัวละครเรื่อง “เต่าทะเล”
- ภาพเด็กนักเรียนกำลังทำกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

ภาพประกอบของหนังสือภาพและตัวละครเรื่อง "เต่าทะเล"

ภาพเด็กนักเรียนกำลังทำกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายวรเกียรติ ทองไทย
วันเดือนปีเกิด	15 สิงหาคม 2500
สถานที่เกิด	วชิรพยาบาล เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	41/5 หมู่ 7 ถนนพหลโยธิน ตำบลไผ่งาม อำเภอมือง จังหวัดตาก 63000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	อาจารย์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก ถนนพหลโยธิน ตำบลไผ่งาม อำเภอมือง จังหวัดตาก 63000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2520	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา จาก วิทยาลัยครูสวนสุนันทา
พ.ศ. 2524	การศึกษาระดับบัณฑิต (คหกรรมศาสตร์) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2532	คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาการครอบครัวและเด็ก) จาก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พ.ศ. 2540	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การวัดและประเมินผลการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2553	การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ